

2016. ÁPRILIS 21/1

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

A NEMZETI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

KULTURÁLIS KÖZFOGLALKOZTATÁS – TEMATIKUS LAPSZÁM

Kulturális közfoglalkoztatottak is közreműködtek a közösségi művelődés örömnepében

Az idei, 2016. február 5-7. között megrendezett „Kultúrházak éjjel-nappal” országos programsorozat rendezvényeinek lebonyolításában idén közel 1500 kulturális közfoglalkoztatott vett részt, hozzájárulva a több mint 220.000 látogatót vonzó, idén tízéves jubileumát ünneplő fesztivál sikeréhez. A Kultúrházak éjjel-nappal programsorozat fókuszában 2016-ban az élő zene közösségépítő, lélekemelő ereje állt – a kezdeményezés január 28-i sajtótájékoztatóját, február 5-i megnyitóját és március 1-jei zárókonferenciáját ennek megfelelően élőzenei programok színesítették. A fesztivál e nyilvánosságot biztosító eseményein készült képválogatásunk ezekből nyújt ízelítőt.

Megnyitó

Szalonna és bandája a sajtótájékoztatón

Közös éneklés a megnyitón

A Bartina néptáncgyűttes a művészbemutatón

A Hubay Jenő Zeneiskola növendékei

A Bartina Néptáncgyűttes produkciója a megnyitón
(Babits Mihály Szekszárdi Agora)

Zárókonferencia a Nemzeti Művelődési Intézetben
– zenes képzőművészeti foglalkozás gyerekeknek

Nemzeti Művelődési Intézet

TARTALOM

Szín – Közösségi Művelődés

2016. április – 21/1.

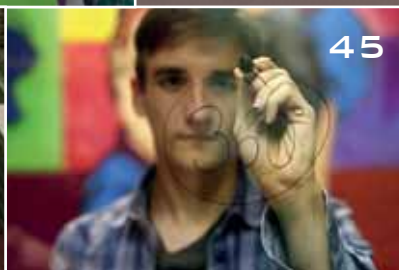
Kulturális közfoglalkoztatás – tematikus lapszám

17

55

45

68

89

Bevezető gondolatok	3
„A kulturális közfoglalkoztatás ma már a kulturális alapellátás kormányzati törekvésnek nélkülözhetetlen pillére.” Beszélgetés Závogyán Magdolnával	4
A kulturális közfoglalkoztatás helye a hazai foglalkoztatási programok rendszerében	
Interjú Dr. Hoffmann Imre közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárral	9

KÖZFOGLALKOZTATÓ INTÉZMÉNYEK KÖSZÖNTŐI

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA)	12
Nyitott, modern levéltárral az értékkeremtésért	15
„Gyűjti, amit magyar elme csak alkot...”	18
Egy konzorcium, amely az előadó-művészeti ágazat kulturális közfoglalkoztatását koordinálja	21
„Hungariam et hungaros” – 20 millió „olvasó” szolgálata	23

TANULMÁNYOK

Főbb tendenciák a Kulturális Közfoglalkoztatási Program első három ütemében	28
Mennyit ér az OKJ-s szakképzettség megszerzése a közösségi művelődésben?	35

KÖZÖSSÉGI INNOVÁCIÓK

„A tüzet nem szabad kialudni hagyni!”	40
Ifjúsági magazin a Szeged Városi TV-ben	44
Extrém sportokkal és lemezlovasokkal az aktív ifjúsági közösségekért	47
Vásárlói közösség a fenntartható fogyasztásért	50
A tökéletes élmény	53
Kicsi falu, nagy fejlődés	56
Vásárosbéc, ahol körbeér a múlt és a jövő	59

ÚJRAÉLEDŐ KÖZÖSSÉGEK

Közösségfejlesztés a nemzetiségi identitás erősítésével Vértesacsán	63
A Kabai Ifjúsági Maraton	67
Aktív nyugdíjasok Szátok kulturális életéért	70

PÁLYAKÖVETÉS

Kulturális közfoglalkoztatottból kreatív vezető – beszélgetés Varga Ottóval	73
Restaurátori pálya a kulturális közfoglalkoztatásból	75
Közösségi munkából partnerszervezeti vezető	77
Közfoglalkoztatásból kreatív stúdióba	81
A csillagokig és tovább...	85
A közösségek szerepétől egy tájházon át, a „varázserejű himesekig”	87
„Ezért dolgozni megtiszteltetés”	90

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

Az élő zene bővületében folyt az idei Kultúrháza éjjel-nappal rendezvénysorozat

Idén 2016. február 5-7. között zajlott a jubileumi Kultúrházak éjjel-nappal rendezvénysorozat. A 400 intézményt és szervezetet megmozgató, 600 helyszínen 2000 programot felvonultató országos eseményt március elsején a Nemzeti Művelődési Intézet székhelyén, a Budai Vigadóban szakmai villámkonferencia zárta. A 10. Kultúrházak éjjel-nappal programsorozat középpontjában az élő zene, s annak közösségformáló hatása állt.

Felvidék és Muravidék összefog

Az egyetemes magyar kultúra szellemében, a Felvidéken és a Muravidéken élő magyarság két évtizedet meghaladó közvetlen kapcsolatait ápolva és elmélyítve, a muravidéki

és a csallóközi magyarság széleskörű szakmai együttműködése céljából a Lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, a Csemadok Országos Tanácsa és a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet 2016. március 16-án, Nagymegyeren írta alá a 2016. évi együttműködési szerződést.

„Hősök, felfedezők, újítók”

„Hősök, felfedezők, újítók” állnak az idei Múzeumok Éjszakája országos programsorozat középpontjában. A rendezvénysorozat kiemelt városa 2016-ban Kecskemét lesz – Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár ezt a február 24-én a kecskeméti Bozsó Gyűjteményben tartott sajtótájékoztatón jelentette be. Az eseményen a tavalyi Múzeumok Éjszakáján meghirdetett „Te is megvennéd?” című termékfejlesztési pályázat díjait is átadták, valamint meghirdették az idei Múzeumok Éjszakája tematikájához kapcsolódó, múzeumok számára kiírt 4 millió forintos ösztöndíjazású szakmai pályázatokat.

Módszertani támogatás a cselekvő közösségeknek

Dr. Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára és Závogyán Magdolna helyettes államtitkár jelentette be 2016. február 10-én a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” címmel meghirdetett uniós finanszírozású pályázati program (EFOP-1.3.1-15) indulását. A kulturális alapellátás céljait szolgáló pályázat a közművelődési, a könyvtári, valamint a múzeumi hálózat bázisára építve ösztönzi és támogatja helyi közösségfejlesztő programok megvalósulását. A pályázatot az Országos Széchenyi Könyvtárból, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központból, valamint a Nemzeti Művelődési Intézetből álló konzorcium valósítja meg.

Elismerések a magyar kultúra napja alkalmából

A magyar kultúra napja alkalmából 2016. január 21-én a Pesti Vigadóban adta át Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere megbízásából Dr. Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár és Závogyán Magdolna kultúráért felelős helyettes államtitkár az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturális díjait – a Közművelődési Minőségi Díjat, a Minősített Közművelődési Intézmény címet, a Minősített Könyvtár címet, a Balassa Péter-díjat, a Csokonai Vitéz Mihály-díjat, valamint a Szinyei József-díjat – az arra érdemesült intézményeknek és szakembereknek. A Közművelődési Minőség Díj birtokosa a tatabányai AGORA Nonprofit Kft. – A Vértes Agorája lett.

Szent Márton emlékévé

Több mint 140 egyházi és világi programmal ünneplik meg idén Szent Márton születésének 1700. évfordulóját szülővárosában, Szombathelyen. Az emlékévé jegyében rendezett programok között lesz filmbemutató, az Iseumi Nyári Játékokon debütáló musical, nemzetközi konferencia, a Szombathelyi Székesegyház és a Szent Márton-templom hangjátékkal kísért fényfestése, a Szent Márton nevét viselő települések találkozója, számos képzőművészeti és fotókiállítás, valamint szabadtéri és szórakoztató program.

„EGYNEK MINDEN NEHÉZ; SOKNAK SEMMI SEM LEHETETLEN.”

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program eredményeit, tapasztalatait és jó gyakorlatait a program indulása óta minden évben a Szín Közösségi Művelődés folyóirat tematikus lapszámában publikálja a Nemzeti Művelődési Intézet. Ezt a hagyományt folytatja a folyóirat 21. évfolyamának nyitó lapszáma, mely a Kulturális Közfoglalkoztatási Program második és harmadik ütemének megvalósulásáról nyújt átfogó képet.

A program IV. üteme több szempontból is példaértékű: a legfontosabb változás, hogy a kulturális ágazatok közötti együttműködés, mely a program indulása óta jellemezte az országos kezdeményezést, immár valamennyi országos hatókörű szervezet bekapcsolódásával történik. A 2016. március 1-jén elindult IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Program hat kulturális háttérintézmény – Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA), Magyar Nemzeti Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Nemzeti Művelődési Intézet, Országos Széchényi Könyvtár, Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. – együttműködésével valósul meg.

E számunkban olvashatók a programhoz csatlakozó közfoglalkoztató intézmények vezetőinek köszöntői, melyekben az intézményeik tevékenységeinek bemutatása mellett az eddigi közfoglalkoztatási tapasztalataikról, valamint a programra vonatkozó terveikről is beszámolnak.

A 2013 novemberétől megvalósult mintaprogram óta a Kulturális Közfoglalkoztatási Program eredményei, társadalmi és gazdasági hatásai, a tapasztalatok és a szakmai-emberi kapcsolatok gyarapodásával folyamatosan növekszik és nyilvánvalóvá válnak.

A IV. ütem „hajnalán” immár nemcsak sikeres, a kulturális közfoglalkoztatásból kiindult értékteremtő kezdeményezésekre, újraéledő közösségekre tudunk visszatekinteni, hanem – az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedett egykori közfoglalkoztatott kollégáink karrierjét figyelemmel kísérve – egyre több sikeres pályakép, pozitív emberi sors rajzolódik ki előttünk. Külön öröm számunkra, hogy azt érzékeljük: a kulturális közfoglalkoztatottak körében az értékekkel végzett tudatos foglalkozás, a kultúra és a közösségépítés szellemiségének hatására mind többen döntenek úgy, hogy ezen a területen képzelik el jövőjüket, hivatásukat, vagy önkéntesként továbbra is részesei maradnak az elindított folyamatoknak. Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a közösségeket és a közösségi szemléletet erősítő, a cselekvés kultúráját népszerűsítő kulturális közfoglalkoztatás képes hosszú távra ható, tartós, kedvező változásokat előidézni a partnerszervezetek, a települések és a helyi közösségek életében csakúgy, mint a programba bevont állásukeresők – és általuk családok ezrei – sorsának alakulásában.

A reformkor óta nem avult el, sőt újra időszerű lett gróf Széchényi István gondolata: *„Egynek minden nehéz; soknak semmi sem lehetetlen.”* Hiszünk benne, hogy társadalom alapjaként szolgáló családok és helyi közösségek szemléletének formálásán keresztül a kulturális közfoglalkoztatás a cselekvő közösségek és a közösségi cselekvés általános gyakorlattá válását, s ezáltal a teljes nemzet felemelkedését szolgálja.

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program megvalósításában együttműködő, a IV. programhoz csatlakozott országos hatókörű intézmények e cél kiteljesedéséhez újabb biztosítékot jelentenek.

„A kulturális közfoglalkoztatás ma már a kulturális alapellátás kormányzati törekvésnek nélkülözhetetlen pillére.”

Beszélgetés Závogyán Magdolna kultúráért felelős helyettes államtitkárral

2016. március elsejétől az Emberi Erőforrások Minisztériuma negyedik alkalommal indította el a Kulturális Közfoglalkoztatási Programot, amelynek keretében a Belügyminisztérium által biztosított 12,1 milliárd forint keretösszegeből 8333 résztvevő foglalkoztatására nyílik lehetőség kulturális területen. A kulturális közfoglalkoztatásban részt vevő intézményekkel március elején kötötte meg Budapest Főváros Kormányhivatala az együttműködési megállapodásokat. A Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Támogatási Programja által finanszírozott projekt negyedik üteme immár hat kulturális háttérintézmény – Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA), Magyar Nemzeti Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Nemzeti Művelődési Intézet, Országos Széchényi Könyvtár, Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. – együttműködésével valósul meg. Az országos foglalkoztatási program előzményeiről, eredményeiről és a kulturális alapellátásban betöltött szerepéről Závogyán Magdolna kul-

túráért felelős helyettes államtitkárral beszélgettünk.

Hegedűs Katalin: Milyen előzményei voltak a kulturális közfoglalkoztatásnak?

Závogyán Magdolna: A kultúra területén az első ilyen jellegű programszerű kezdeményezést a Magyar Nemzeti Digitális Archívum indította el 2012-ben: a hat hónapos program alatt 200 fő vett részt digitalizálási, archiválási munkákban közfoglalkoztatottként. A következő évben, 2013-ban a Nemzeti Művelődési Intézet indította útjára kulturális közfoglalkoztatási mintaprogramját, melybe több mint 4000 munkakeresőt vontak be, a MANDA pedig egy emelt létszámú országos mintaprogramot indított, több mint ezer fővel. 2014-ben már három kulturális intézmény vállalt szerepet a közfoglalkoztatásban – ekkor csatlakozott a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Támogatási Programjához a Magyar Nemzeti Levéltár: a szervezet 150 közfoglalkoztatottat alkalmazott, zömében digitáli-

zálási feladatok elvégzésre. 2015-ben továbbra is a MANDA, a Nemzeti Művelődési Intézet és a Levéltár volt jelen közfoglalkoztatóként a kulturális szférában – munkájuknak köszönhetően tavaly több mint 6500 álláskezes kapcsolódott be a programokba. A programok mérései alapján azt ta-

pasztaltuk, hogy más közfoglalkoztatási programokhoz képest magasabb a kulturális közfoglalkoztatottak viszszerzési aránya a nyílt munkaerőpiacra, a program hosszától, a szakmai feladattól és a területi érintettségétől függően átlagosan 16-30% a közfoglalkoztató kulturális szervezetek adatai szerint. 2016-ban a Kulturális Közfoglalkoztatási Program negyedik ütemét egy kibővített szakmai konzorcium valósítja meg, melybe a közfoglalkoztatásban már jelentős tapasztalattal rendelkező intézmények mellett a Magyar Nemzeti Múzeum, az Országos Széchenyi Könyvtár, valamint a Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. is bekapcsolódott. A programot megvalósító szakmai háttérszervezetek – az előző évek hagyományait folytatva – folyamatos módszertani támogatást nyújtanak a közfoglalkoztatottat fogadó partnerszervezeteknek.

H. K.: *A legtöbb adat és konkrét tapasztalat – a programba bevont munkakeresők különösen nagy száma miatt – a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programjáról áll rendelkezésre, ezért a további kérdések erre a programra vonatkoznak. Hogyan látja, változott-e, és ha igen, mennyiben változott a program célrendszere a mintaprogramként megvalósított első Kulturális Közfoglalkoztatási Programhoz képest?*

Z. M.: Előjáróban hadd mondjam el, hogy a programot erős társadalmi és szakmai igény hívta életre. A Nemzeti Művelődési Intézet koordinálásával létrejött 2013-as, 4150 főt érintő mintaprogram alkalmas volt a teljes közművelődési terület újrastrukturálására, melyben a hangsúly a közhasznúság követelményének való megfelelésen, a gazdasági növekedésben való aktív intézeti részvételen volt. Ezek az alapelvek ma is érvényesek.

A kulturális közfoglalkoztatás fő célja kezdettől fogva az volt, hogy a munka nélkül lévő, legalább érettségizett, képzett munkaerők helyben találjanak értelmiségi, értékteremtő munkát. Ezáltal a helyi közösségek is erősödnek, az egyén önbecsülése és mentális egészsége javul, szakmai tapasztalatokkal és kapcsolatrend-

szerrel gazdagodik, s mindez hozzásegíti őt ahhoz, hogy visszatérjen az elsődleges munkaerőpiacra. A Kulturális Közfoglalkoztatási Program olyan hálózatot hoz létre, amelyben az egyén tudása, képessége, valamint a helyi társadalom összetartó ereje egyaránt gyarapodik.

A célrendszerben tehát nem történt változás, de a program tartalmában igen, hiszen a megvalósítás folyamán – részben a partnerszervezetek szerteágazó tevékenysége miatt – újabb területek kapcsolódtak a szakmai folyamatokhoz. A III. ütemnek már kiemelt fókuszpontjai voltak. Új szempontként jelentkezett a hátrányos helyzetű települések felkészítése a kulturális alapellátás biztosítására. Nagy hangsúlyt fektettünk a szociális szövetkezetek elterjedésének támogatására – az ilyen szövetkezetek generálása érdekében a közfoglalkoztatottak szakmai felkészítésben részesültek. Kiemelt figyelmet kaptak emellett az ifjúsági projektek, valamint a helyi értéktárak – utóbbiakkal településtörténeti kutatásokat is támogattunk. A programba bevont közfoglalkoztatottak számának növekedésével egyre több szervezetet és települést tudtunk elérni, s így a lehetőségek is bővültek. A kulturális közfoglalkoztatás ma már a kulturális alapellátás kormányzati törekvésnek nélkülözhetetlen pillére.

H. K.: *Mit tart a Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált Kulturális Közfoglalkoztatási Programok legnagyobb eredményének?*

Z. M.: Össztársadalmi szempontból a legnagyobb eredmény kétségtelenül a magas elhelyezkedési arány: az első két, egyenként féléves program során a közfoglalkoztatottak 22%-a talált munkát a nyílt munkaerőpiacon a program ideje alatt, vagy közvetlenül utána; a III. ütemben – ami egy teljes éven át tartott – ez az arány már a 30%-ot is elérte, és ez várhatóan még nő. Természetesen ebben nagy szerepet játszik az is, hogy közfoglalkoztatottak között sok a diplomás, nyelveket beszélő, képzett munkakereső. Egyéni karrierjükhöz a program szakmai képzései is hozzájárultak, kapcsolatrendszerük bővítéséhez pedig jó alkalmat kínált a kulturális-közművelődési szervezeteknél végzett

munka. A résztvevők méltán lehetnek büszkéek a települések élénkülő kulturális-közművelődési életére is, melyben nekik is nagy szerepük volt. Számos közösségi folyamat indult el a közfoglalkoztatottak kezdeményezésével vagy együttműködésével a programba bevont településeken és szervezeteknél, a Nemzeti Művelődési Intézet nagy hatású országos közművelődési mintaprogramjainak („Újra öltünk és örökítünk”, „Pajtaszínház”) megvalósításában is rendszeresen közreműködnek közfoglalkoztatottak. Különösen nagy lendületet kapott a programnak köszönhetően az értéktár-mozgalom, a helyi értékek feltárása és megőrzése, a hungarikumok és helyi termékek népszerűsítése. Ugyancsak számokban mérhető és beszédes eredményeket mutat a Kulturális Közfoglalkoztatási Program bővülő partneri köre, mely az országos lefedettség növekedését is jelenti.

Közművelődési szakemberként pedig nagy sikernek tartom, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet kezdeményezőként, munkáltatóként, szervezőként és lebonyolítóként részt tudott venni Magyarország munkaerő-piaci térképének átrajzolásában, és helyi közösségépítő folyamatok kezdeményezője lehetett. Ez a kihívás igazolta a közművelődés társadalmi hasznosságát.

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program negyedik ütemének indulásakor elmondható: tartósnak mutatkozik Magyarországon a munkavállalók, munkát végzők számára kialakított struktúra, mely egy négy részre osztható rendszerben modellezhető, amelyben a közalkalmazotti és az önkéntes munkavállalás a jellemző. Mind a négy munkaerő-piaci formában végzett munka értékteremtő, ugyanakkor különböző szakmai felkészültséget igénylő és eltérő mértékben érinti például az állami költségvetést.

A mintaprogram és a II-III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program eredményei egyértelműen mutatják: leginkább a pályakezdők, a hátrányos helyzetű térségekben élők, valamint a kis lélekszámú településeken élő munkaképes korú nők helyzetén javított a program. A Nemzeti Művelő-

dési Intézetet a három program során 4296 településsel és 7361 partnerszervezettel került szoros kapcsolatba, többek között programszervezést, képzéseket, közösségfejlesztést, kutatási programokhoz adatfelvételt valósított meg.

H. K.: *Hogyan járul hozzá a Kulturális Közfoglalkoztatási Program a kulturális alapellátás kiteljesedéséhez?*

Z. M.: A kulturális alapellátás célkitűzése, hogy Magyarország minden polgára saját településén férhesen hozzá a kulturális alapszolgáltatásokhoz, valamint, hogy minden magyar ember részt vehessen a kulturális alapon szerveződő helyi közösségek munkájában, amellyel akár ő maga is hozzájárulhat nemzeti kultúránk megőrzéséhez és gyarapításához. Ennek teljesülése kiváltképp az alacsony lélekszámú kistérségeken, kulturálisan szolgáltatáshiányos területeken jelent komoly kihívást, hiszen ezeken a helyeken gyakran kulturális-közművelődési intézmény sincs. Ha ezeken a településeken akár csak egy kulturális közfoglalkoztatott foglalkozik a kultúrával – például az önkormányzatnál vagy egy helyi civil szervezetnél – akkor az máris minőségi változást jelent. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kulturális közfoglalkoztatás egésze alatt megkezdődött közösségi folyamatok a lakosság igényeire reagálva, a helyiek együttműködésével tovább élnek és fejlődnek. Ahol meg tapasztalják a kultúra jótékony hatásait és éltető közegét, ott a lakosok maguk is tesznek a helyi kulturális

élet megszervezéséért: például közösségi színteret hoznak létre, alkotó közösségeket tartanak fenn, programokat szerveznek, s mindezt akár önkéntes alapon. A kultúra „közvetítésével” a lakosok önmagukért és a társadalomért felelősséget vállaló cselekvő polgárokká válnak. A kulturális közfoglalkoztatottak a meglévő kulturális-közművelődési intézmények, szervezetek szolgáltatásainak színvonalát, meglévő kapcsolatrendszerét plusz munkaerőként javítani tudják, s ennek szintén a lakosság a hasznélvezője. Mindemellett a Kulturális Közfoglalkoztatási Program számos új kezdeményezéssel, kísérlettel, modellek és mintaprogramok kidolgozásával járult hozzá a kulturális alapellátás portfóliójának gazdagításához.

H. K.: *Bevezetőjében már említette, hogy a IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Programot immár hat szakmai csúcyszervezet valósítja meg, így új keretek között folyik a foglalkoztatási program. Mi indokolta a bővítést és változtatást?*

Z. M.: Az elmúlt évek tapasztalataiból arra következtettünk, hogy a Kulturális Közfoglalkoztatási Program a kulturális alapellátás céljait úgy tudná a legjobban szolgálni, ha a kulturális ágazat szakterületein jelentkező szakmai tudás differenciáltan, a kulturális közfoglalkoztatott szervezetek együttműködése, közfoglalkoztatásra irányuló cél- és feladatrendszerében azonban szinergiában érvényesülne a folyamatban. Így a most indult negyedik programban az említett hat

kulturális csúcyszervezet vesz részt közfoglalkoztatóként.

A hat intézmény az eddigi ütemekben foglalkoztatottaknál nagyobb létszámú, összesen 8333 fő közfoglalkoztatott átmeneti foglalkoztatását teszi lehetővé, egyszersmind segítve ezzel a partnerintézmények munkáját. Az intézmények erre a feladatra a Nemzeti Közfoglalkoztatási Alap terhére a Belügyminisztériumtól 2016. március 1 – 2017. február 28-ig terjedő időszakra 12 141 768 501 forintot kapnak.

Az új szerkezetben a kulturális ágazat minden területe be tud kapcsolódni a kulturális alapellátást támogató Kulturális Közfoglalkoztatási Programba, és abban speciális, saját szakterületükhöz kapcsolódó feladatokat végeznek. Fontos hozadéka lesz az új szerkezetnek a programhoz kapcsolódó képzések specializálódása, mely lehetővé teszi a közfoglalkoztatottak számára a kulturális ágazat szakterületeihez – múzeum, könyvtár, levéltár, előadó-művészet, közművelődés – köthető, korszerű és speciális ismeretek megszerzését, és ezen ismeretek alkalmazását a partnerszervezetnél szerzett tapasztalatok alapján. Azaz ez a speciális tudás a munkakeresőket abban segíti, hogy az elsődleges munkaerőpiacra való visszajutás a szakterületek intézményeinél és partnerszervezeteinél történhessen.

H. K.: *A megvalósító szervezetek számának bővülése a kulturális közfoglalkoztatás kiterjesztésére is utal. Milyen irányai vannak ennek a fejlődésnek, vannak-e konkrét tervek*

a jövőben megvalósuló programokra nézve?

Z.M.: A Kulturális Közfoglalkoztatási Program folytatásaként további szakterületi specializálódást tervezünk. A kulturális értékek továbbadásában, a társadalmi háló megerősítésében a kulturális intézményrendszer mellett a civil és egyházi szervezeteknek, sőt a szociális szakterület egyes szereplőinek is kiemelt szerepük van, ezért fontosnak tartjuk, hogy a tervezett ötödik kulturális közfoglalkoztatási ütemben további közfoglalkoztatók is megjelenjenek annak érdekében, hogy a további szereplők önállóan legyenek képesek megvalósítani hasonló országos programot. Kiemelt területként kezeljük a Civil Információs Centrumok és a történelmi egyházak felkészítését az ötödik Kulturális Közfoglalkoztatási Program beindítására.

H.K.: *Az eddigi Kulturális Közfoglalkoztatási Programoknak mind voltak kiemelt témái, a legutóbb lezárultnak például többek között a szociális szövetkezetek létrehozása és működtetése. A negyedik programnak is van-e ilyen fókuszpontja?*

Z.M.: Az eddig megvalósult három országos Kulturális Közfoglalkoztatási Program időtartama, területi lefedettsége és keretlétszámait eltérőek voltak. A mintaprogramnak az építkezés, egy újfajta értékteremtő foglalkoztatási modell felállítása volt a célja, míg a második program szakmai koncepciója nagy hangsúlyt helyezett a horizontális területek fejlesztésére. Ezek között kiemelten

kell említeni az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokat, különösen a kulturális szegénység elleni küzdelmet, a hátrányos helyzetű térségek és társadalmi csoportok esélyhátrányának mérséklését, valamint a helyi közösségek aktivizálását. A harmadik program cél- és eszközrendszere a kulturális alapellátás koncepciójához illeszkedve még több településnek és partnerszervezetnek adott lehetőséget arra, hogy bekapcsolódjon az értékteremtő közfoglalkoztatási programba. Új szempont volt a harmadik programban az is, hogy a kultúra eszközeivel hozzájáruljunk a szociális gazdaság megerősítéséhez és szociális szövetkezetek generálásához. A jelenleg zajló, negyedik programban az új közfoglalkoztató szervezetek bekapcsolása miatt a közművelődési szakterületen belül is a tovább specializált területeket részesítjük előnyben.

H.K.: *Az első három Kulturális Közfoglalkoztatási Programból kiindulva milyen eredmények és tapasztalatok szabták meg az irányát a nemrég indult negyedik ütemnek?*

Z.M.: Mind az első három program, mind a márciusban indult negyedik ütem széles körű partneri hálózat bevonásával valósult meg. A Nemzeti Művelődési Intézet Magyarország önkormányzatait, kulturális intézményeit, valamint civil és egyházi szervezeteit arra kérte, hogy egy internetes felületen jelezzék szándékukat arra vonatkozóan, hogy partnerként részt kívánják-e venni az egyes Kulturális Közfoglalkoztatási Programokban. A szándéknyilat-

kozatok regisztrációjának folyamata egyben igényfelmérés is volt, mely során a szervezetek jelezheték, hány fő munkaerőre lenne szükségük a közfoglalkoztatási programon belül. Év-ről-évre nőtt a partneri kör, s minden évben jóval több közfoglalkoztatottra érkezett be igény, mint ahány főnek a foglalkoztatását a létszámkeret lehetővé tette. A növekvő létszámgényt vezetett többek között oda, hogy a negyedik programot már hat szervezet koordinálja, melynek eredményeként idén már 8333 fő foglalkoztatására nyílik lehetőség. A megyei létszámkeretek meghatározásánál természetesen figyelembe kellett venni azok gazdasági, szociális, munkaerő-piaci mutatóit.

H.K.: *Vannak-e jellemző tendenciák, melyek a Kulturális Közfoglalkoztatási Program eddigi mindhárom ütemében kitapinthatóak voltak? (Pl. korosztály, nem szerinti megoszlás, területi differenciáltság.)*

Z.M.: Az eddig megvalósult három program adataiból érdekes megállapításokat és általános jellemzőket is megfogalmazhatunk. A közfoglalkoztatottak többsége a fiatalabb korosztályokba tartozik, az átlagéletkor 32 és 34 év közé tehető. Körükben a nők vannak többségben, az összes foglalkoztatott több mint 75%-át ők adják. Az érettségizettek aránya az eddigi programok során 70-77% között mozgott, a felsőfokú végzettségűek aránya csökkenést mutat. A legtöbb közfoglalkoztatottat a kelet-magyarországi és dél-dunántúli megyékben fogadták a partnerszervezetek.

Összehasonlító adatok a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programjairól (I-IV. ütem)

	I. Program (2013. november 1–2014. április 30.) 6 hónap	II. Program (2014. szeptember 1–2015. február 28.) 6 hónap	III. Program (2015. március 1–2016. február 29.) 12 hónap	IV. Program (2016. március 1–2017. február 28.) 12 hónap
Közfoglalkoztatotti keretlétszámok (fő)	4000	4522	6100	6100
Ténylegesen foglalkoztatottak összlétszáma (fő)	4423	5084	7770	na.
Partnerszervezetek száma	1895	2163	3368	3717 (részadat)
Települések száma	1224	1295	1907	1934 (részadat)
Elhelyezkedők aránya a program ideje alatt és azt követően összesen	11% illetve 22%	13% illetve 22%	21% illetve 30% (részadat)	na.

A fogadó szervezetek településeinek arányában a községek egyre nagyobb arányt képviselnek, a III. programban a települések 83%-a volt község.

Szintén itt kell megemlíteni az egyre jelentősebb fluktuációt is. A kormány több intézkedéssel segíti az elsődleges munkaerő-piaci elhelyezkedést, és ennek hatása már érzékelhető volt a III. programban is. Így a támogatott keretszámon felül, összességében mintegy harmadával többen vesznek részt a programban.

H. K.: A Kulturális Közfoglalkoztatási Program egy több ezer tagot számláló partneri hálózatban valósul meg. Milyen eszközökkel biztosítják a program zökkenőmentes lebonyolítását, valamint ellenőrizhetőségét?

Z M.: Folyamatos monitorozás, ellenőrzés nélkül egy országos program koordinálása elképzelhetetlen. Az ellenőrzési folyamatnak több pillére van. Az egyik az a belső ellenőrzési mechanizmus, melyet a Nemzeti Művelődési Intézet dolgozott ki, s melynek alapján az intézmény munkatársai mindvégig figyelemmel kísérték a folyamatokat az eddig lezajlott kulturális közfoglalkoztatási programokban: személyes látogatások révén, kérdőíveken, online munkanaplón,

valamint a program céljait szolgáló portálon keresztül is végeztek monitoring tevékenységet. Mint minden közfoglalkoztatási programnál, így itt is a közfoglalkoztatók kötelezettségeit Budapest Főváros Kormányhivatala és a közfoglalkoztató közötti hatósági szerződés szabályozza. A Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának Közfoglalkoztatási és Igazgatási Osztálya már az előkészítő szakasztól kezdve ellenőrzi a program lebonyolítását, és ebben a munkában részt vesz a Belügyminisztérium is.

A külső és belső ellenőrzések mellett mind a közfoglalkoztatóknak, mind pedig a befogadó partnerszervezeteknek különböző nyilatkozatokat kell aláírniuk, amelyekben vállalják a jogszabályi kötelezettségek betartását, így például a visszafoglalkoztatás tilalmát.

A zökkenőmentes megvalósításhoz elengedhetetlen a program szabályozott, rendszeres és folyamatos dokumentálása, s az eredmények, innovációk és jó gyakorlatok közzététele, hiszen ezek a tapasztalatok, adatfelvételi eredmények és igények határozzák meg az elkövetkező programok irányait és fókuszpontjait.

H. K.: Milyen elvárásokkal viseltetnek a IV. program iránt?

Z M.: A hat közfoglalkoztató csúcsszervezet nagyban hozzájárul

hat a minőségi kultúra helyi, megyei, regionális és országos szintű hozzáférhetőségéhez, illetve ahhoz, hogy rendszeres információkkal rendelkezünk a kulturális és művelődési szokások változásairól és a lakosság részéről felmerülő igényekről. Az értékteremtő közfoglalkoztatás lehetőség a közművelődési, közgyűjteményi és előadó-művészeti terület számára feladataik összehangolására, az átfedések elkerülésére. A speciális, a szakterületre irányuló képzéseknek kiemelt szerepe van a szakmai kompetenciák fejlesztésében és a program szakmai beágyazottságának megteremtésében.

A kulturális közfoglalkoztatásról egyértelműen azt tapasztaljuk, hogy országsszerte kézzelfogható eredményeket tud felmutatni mind az egyéni karriereket, mind pedig a közösségek cselekvőképességének fejlődését illetően. Érdemesnek látjuk a kiterjesztését, valamint a jó gyakorlatként való megvalósítását az elkövetkező években is. Bízunk benne, hogy a jövőben is ilyen biztató lesz a közfoglalkoztatók visszakерülése az elsődleges munkaerőpiacra a kultúrában végzett értékteremtő közfoglalkoztatásnak köszönhetően.

A képek a IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Program elindulását bejelentő 2016. március 8-i sajtótájékoztatón készültek. (Fotók: Nemzeti Művelődési Intézet – Huszerl József)

ZÁVOGYÁN MAGDOLNA 1970-ben született Szarvason, felsőfokú tanulmányait a Juhasz Gyula Tanárképző Főiskola Bölcsészettudományi Karán (művelődésszervező és német szak), valamint a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán (művelődésszervezés és felnőttképzési menedzser szak) végezte. 2012-ben kapta megbízását a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatói posztjának betöltésére, kultúráért felelős helyettes államtitkári kinevezését 2015. március 1-jén jelentette be az Emberi Erőforrások Minisztériuma. 2012-ben Bánffy Miklós-díjjal tüntették ki.

HEGEDŰS KATALIN népművelő, tanár, kulturális menedzser. Közel huszonöt éve dolgozik közművelődési területen. Pályáját az Almássy Téri Szabadidőközpontban kezdte, 2000-től a Nemzeti Művelődési Intézet (jogelőd intézményének) információs, kommunikációs szakmai munkatársa, jelenleg Kommunikációs Osztályának vezetője, a Budapesti Népművelők Egyesülete elnökségének tagja. 2009-ben Wlassics Gyula, 2015-ben Besenyei György-díjban részesült.

A kulturális közfoglalkoztatás helye a hazai foglalkoztatási programok rendszerében

Interjú Dr. Hoffmann Imre közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárral

Kárpáti Árpád: *Kérem, nyújtson áttekintést a hazai közfoglalkoztatás helyzetéről, a főbb foglalkoztatási programokról és célokról!*

Dr. Hoffmann Imre: A Kormány 2011-ben – átalakítva az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök rendszerét – megerősítette a közfoglalkoztatás intézményét annak érdekében, hogy

átmeneti munkalehetőséget teremtsen az arra rászorulóknak, és háttérbe szoruljanak a segély típusú ellátási formák. A magyar gazdaságpolitika középpontjába a „Segély helyett munkát!” elv került, s ez lett a közfoglalkoztatás új rendszerének mottója. 2013-tól elindulhattak a helyi közösségi igényekre, sajátosságokra épülő programok is, amelyek tovább szélesítették a közfoglalkoztatási tevékenységek körét. Jelentős részben olyan depresszív térségekben nyújtanak a programok tranzit foglalkoztatási lehetőséget, ahol a munkaerő-piaci kereslet stagnál. Ezekben a térségekben a résztvevők jelentős részének a közfoglalkoztatás biztosítja az első legális foglalkoztatási formát, amelynek segítségével munkakészségeik fejlődnek és önbecsülésük növekszik. A közfoglalkoztatottak büszkék eredményeikre, a közösségek szerveződéssel megteremtődtek a szövetkezés lehetőségei is. A projektek alapvető célja az értékteremtés, a települések önfenntartó képességének, a vidéki lakosság megtartó képességének erősítése.

A társadalmi felzárkózás érdekében a munkavállalás szempontjából

hátrányos és leghátrányosabb helyzetű álláskereső közfoglalkoztatásba történő bevonása prioritást kell élvezzen. Az alacsony kvalifikált emberek számára olyan megoldást kell kínálni, amely hosszú távon biztosítja megélhetésüket és segíti visszalépésüket az elsődleges munkaerőpiacra.

A kiterjedt közfoglalkoztatás alkalmazása azon a felismerésen alapul, hogy vannak ugyan olyan települések és térségek, ahol az aktív eszközök elégségesek ahhoz, hogy az álláskeresőket munkahelyhez segítsék, máshol azonban az önkormányzat a település egyedüli munkáltatója és az álláskereső mobilitása alacsony szintű. A közfoglalkoztatás helyi szerepe – az abban aktív szereplők hozzáértésén és aktivitásán túl – az adott település fejlettségével, a szereplők aktivitásával, az együttműködés minőségével is összefügg.

A Kormány 2016. évre a közfoglalkoztatás céljaként határozta meg többek között az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak, különösen a munkaerőpiacon halmozottan hátrányban lévő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő, illetve álláskeresői vagy szociális ellátásra nem

jogosult álláskereső, az alacsony iskolai végzettségűek, a tartósan munka nélkül lévők foglalkoztatásának és foglalkoztathatóságának növelését, figyelembe véve az álláskereső ügyfél kategorizálási rendszerben történt besorolását.

A fenti célokkal összefüggésben kiemelkedően fontos a közfoglalkoztatással érintett célcsoportok munkaerő-piaci (re)integrációjához leginkább szükséges és megfelelő, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz és képzésekhez való minél szélesebb körben történő hozzáféréseinek biztosítása.

A megvalósítás során előtérbe helyezzük az olyan közfoglalkoztatási programok indítását, amelyek hasznos, értékteremtő, a helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatási lehetőségeket biztosítanak és támogatják az önfenntartó települési modell kialakítását. Az idei évben olyan programok indítását is tervezzük, amelyek figyelembe veszik a nem megfelelő mentális, szociális, egészségi állapotú álláskereső esetében a célcsoport sajátosságait.

A korábbi évekhez hasonlóan fontos szerepet szánunk a természeti és épített környezet védelmére, a rendezett közösségi terek kialakítására, a kulturális örökség elemeinek megóvására, a közétkeztetés minőségének javítását célzó programokra, kiemelt figyelmet fordítunk a roma lakosság lakhatásának, társadalmi integrációjának, és a büntetés-végrehajtási intézetekből szabadultak társadalmi beilleszkedésének elősegítését szolgáló tevékenységekre.

K. Á.: Milyenek a képzési programok tapasztalatai a közfoglalkoztatás keretei között?

H. I.: A közelmúltban zárult TÁMOP 2.1.6-12/1-2012-0001 azonosítószámú „Újra tanulok” c. kiemelt projekt biztosította annak lehetőségét, hogy 2012. és 2015. november 30. közötti időtartamban a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programok megvalósulhattak. A képzési programokba közel 184 ezer főt vontunk be. Ebből több mint 175 ezer fő közfoglalkoztatott volt, akik közül 166 ezer fő (95%) sikeresen befejezte a képzést. A közfoglalkoztatásba be-

vont, halmozottan hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők magas arányát figyelembe véve, az alapképzettség, kompetenciafejlesztő és felzárkóztató képzések mellett, egyéb szakmai, azaz egy adott munkakör, munkatevékenység betöltéséhez szükséges kompetenciák megszerzésére irányuló képzések, illetve állam által elismert ún. OKJ-s szakképzések megszerzésére volt lehetőség.

2016-2018 között a GINOP-6.1.1-15 „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése” című kiemelt projekt biztosítja a közfoglalkoztatottak képzését a munkaerő-piaci szempontból releváns képzettség, ismeretek, készségek, kompetenciák megszerzését. A projektben 85000 főt, elsősorban a befejezett 8. általános, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezőket (legalább 80000 fő), kell kiemelten támogatni. A közfoglalkoztatottak iskolai végzettségét is figyelembe véve a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, állam által elismert (OKJ), egy-egy régióban hiányszakmának számító szakképzések megszerzését lehetővé tévő képzéseket is indítunk.

K. Á.: A szociális szervezetek elterjesztése területén – mely a Kulturális Közfoglalkoztatási Programnak is egyik kiemelt fókuszpontja – milyen eredmények születtek hazánkban?

H. I.: A Belügyminisztérium felismerte, hogy a közfoglalkoztatás alapjain szerveződő szociális szervezetek önállóodása egy hosszabb – 2-4 éves – folyamat, és hosszú távú fenntarthatóságuk érdekében stratégiai fontosságú, hogy ezen időszak uniós és hazai fejlesztési lehetőségei és forrásai minél nagyobb mértékben álljanak rendelkezésre a szociális szervezetek részére. A közfoglalkoztatás alapjain szerveződő és önkormányzati tagsággal rendelkező szociális szervezetek száma folyamatosan növekszik. Jelenleg 150 közfoglalkoztatási programot megvalósító hátrányos helyzetű településen alapítottak szociális szervezetet és további 90 szociális szervezetet alapítása várható a 2016. évben. Munkatársaink folyamatosan részt vesznek az olyan támogatási konstrukciók kidolgozá-

sában, amelyek a közfoglalkoztatás alapjain szerveződő szociális szervezetek foglalkoztatási képességének növelését, profitorientált piaci szereplővé válását, ösztönzését célozzák.

A Nemzeti Művelődési Intézet a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében az OFA NKft. együttműködésével célul tűzte ki a közfoglalkoztatási programban részt vevők szakmai felkészítését a szociális szervezeteti forma generálására, abban történő későbbi részvételre.

Ezzel egyidőben a Belügyminisztérium is országosan elindította a közfoglalkoztatás alapjain már megalakult szociális szervezeteti vezetők, illetve a szervezeteket alapítani szándékozó települési vezetők 48 órás szociális szervezeteti menedzser képzését. Köszönettel vettük az NMI ezen gesztusát, hogy hálózata bevonásával segítséget nyújt a szociális szervezeteti forma népszerűsítésére, a szociális szervezeteti formával kapcsolatos ismeretek minél szélesebb körhöz történő eljuttatásában.

K. Á.: Milyen tervei vannak a kormányzatnak a közfoglalkoztatás területén, terveznek-e a Kulturális Közfoglalkoztatási Programhoz hasonló speciális programokat?

H. I.: Az előbbieken már említett célok mellett és mentén a közfoglalkoztatási programok több, munkaerőpiacon hátrányos helyzetű célcsoportot is megérintenek. A fővárosban indított hajléktalanokat foglalkoztató speciális közfoglalkoztatási mintaprogram tapasztalatai alapján a Belügyminisztérium országos hajléktalan mintaprogramot indított a főváros és 17 megye, valamint 30 közfoglalkoztató (önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak) bevonásával.

A program keretében a közfoglalkoztatók olyan értékteremtő tevékenységet végezhetnek a hajléktalan személyekkel, mint például a palántanevelés, dísznövények és konyhakerti növények termesztése, brikettelés, komposztálás, elhanyagolt temetők karbantartása, mosoda kialakítása, utcabútorok és virágládák gyártása, kerámia és rongyszőnyeg készítése, szappangyártás. A termesztett dísznövényeket közparkokba ültetik ki, az aprítékokból brikettelés révén fű-

tőanyagot állítanak elő, a természetett zöldségféléket a közétkeztetésben hasznosítják, illetve rászorulóknak osztják ki. E közfoglalkoztatási mintaprogram kettős célt szolgál: a hajléktalan személyek számára hasznos, értékkeremtő tevékenységet nyújt, ezáltal élethelyzetükön javít, valamint a program már nem csak a foglalkoztatásukra összpontosít, hanem arra is, hogy a létrehozott értékek a köz számára is élvezhetőek, illetve felhasználhatóak legyenek.

A program a 2016. évben 781 hajléktalan embernek ad munkalehetőséget közel 1,5 mrd Ft közfoglalkoztatási támogatásból, több esetben kiegészülve más forrásból biztosított lakhatási programokkal.

K. Á.: Hogyan ítéli meg a Kulturális Közfoglalkoztatási Program helyét az országos közfoglalkoztatási programok rendszerében?

H. I.: 2013-ban egészen újszerű kezdeményezés volt, hogy a közfoglalkoztatás kereteiben kulturális közfoglalkoztatási mintaprogram indult. E jelentős közfoglalkoztatotti létszámmal működtetett program célja kulturális hálózat kialakítása, közösségi és társadalomfejlesztési program megvalósítása.

A legnagyobb közfoglalkoztató a Nemzeti Művelődési Intézet, amely az országos kulturális közfoglalkoztatási program egyik megvalósítójaként jelenleg 6100 főt foglalkoztat. A Belügyminisztérium a program támogatására több mint 12 mrd Ft támogatási keretösszeget biztosított.

Megítélésem szerint a program jelentős szerepet játszik a helyi közösségek újrászervezésében, a közösségi kohézió erősítésében, a helyi emberek társadalmi aktivitásának növelésében, melynek rendkívüli jelentősége van a kulturális értékek megőrzésében.

A program célkitűzései és hasznossága eltér az általános közfoglalkoztatási programoktól, és a közösségi fejlesztés területén egy olyan hiánypótló hálózatot alakít ki, amely a településfejlesztésben is kulcsszerepet játszik.

K. Á.: Mit vár a Kulturális Közfoglalkoztatási Program szerkezetének megváltoztatásától – nevezetesen,

hogyan a főbb kulturális ágazatokat képviselő intézmények együtt valósítják meg a programot?

H. I.: Az Emberi Erőforrások Minisztériumának megkeresésére a Nemzeti Művelődési Intézet által megvalósított országos kulturális programot a Belügyminisztérium kiterjesztette több kulturális intézményre. Így a kulturális közfoglalkoztatás kibővült a digitalizálás, levéltári, könyvtári, múzeumi segítő háttértevékenységekkel. A program megvalósításába bevont 8333 közfoglalkoztatott – főként a kis településeken – hozzájárul ahhoz, hogy erősödjön a közösségi összetartozás érzése, bővüljön a helyi értékek feltárása. A helyi problémák komplex megközelítése, az egyes minisztériumok, szervezetek – a Belügyminisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetgazdasági Minisztérium, a megyei kormányhivatalok és a közfoglalkoztatók – együttműködése és a tevékenységeikben rejlő szinergikus hatások a fejlődő települési kulturális élet folyamatainak elindításához és megerősítéséhez eredményesen járulhatnak hozzá. Ezen kívül a program jelentős mértékben hozzájárul kulturális örökségeink digitalizáció útján történő közkinccsé tételéhez.

K. Á.: 2015-ben a Belügyminisztérium nagy sikerrel rendezte meg az I. Közfoglalkoztatási Kiállítást a Vajdahunyad várban. Milyen tapasztalatokkal rendelkeznek a rendezvény kapcsán, terveznek-e idén is hasonló országos nyilvánosságot a közfoglalkoztatás eredményeinek bemutatására?

H. I.: A közfoglalkoztatás elérte azt a szintet, amikor a megvalósított értékkeremtő programokat, illetve a szociális értelemben nyújtott segítséget a közvélemény számára is érdemesnek tartottuk bemutatni. Számos önkormányzat olyan magas szinten valósítja meg a közfoglalkoztatási programjait, hogy ezek jó gyakorlatként, követendő példaként történő bemutatását a nagyközönség számára elengedhetetlennek éreztük. A kiállítás ugyanakkor a kiállítók számára is nagyon hasznosnak bizonyult, hiszen a programok eredményeként előállított termékekről, terményekről, az ezekhez kapcsolódó folyamatokról, előállítási, feldolgozási technikákról kicserélhették tapasztalataikat.

Nagy örömünkre a kiállítás ideje alatt zajló szakmai előadásokra is sokan kíváncsiak voltak: itt kérdéseket is feltehettek az előadók által bemutatott témában az érdeklődők.

Jelentős média-érdeklődés övezte a Vajdahunyad várban megrendezett I. Országos Közfoglalkoztatási Kiállítást. A rendezvényről, illetve ennek kapcsán a közfoglalkoztatásról rengeteg sajtóorgánum készített összefoglaló hírt, képanyagot, interjúkat.

A 121 kiállító közfoglalkoztató, valamint a vendégként jelen lévő önkormányzatok és a látogatók viszszaélése alapján a kiállítás sikeres terepet biztosított a közfoglalkoztatás megismertetésére, népszerűsítésére.

A kiállítók, a polgármesterek, valamint a látogatók egybehangzó kérése nyomán idén terveink szerint szeptemberben rendezzük meg a kiállítást.

DR. HOFFMANN IMRE tűzoltó, tűzrendészeti és biztonságtechnikai mérnök. Közel negyven éve kezdett Szolnokon tűzoltóként dolgozni. Pálya során mintegy 25 évet töltött Jász-Nagykun-Szolnok megyében tűzoltó tisztként, megyei tűzoltó parancsnokként, majd 2000-tól az Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósága megyei igazgatójaként. 2003 és 2010 között a Főigazgatóság hatósági főigazgató-helyettese, ezt követően 2012-ig általános főigazgató-helyettese volt. Jelenleg, 2012 óta közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár a Belügyminisztériumban. A közfoglalkoztatás rendszerének szakmai irányítójaként gondoskodik a közfoglalkoztatási tevékenységek megfelelő működtetéséről, koordinációjáról.

KÁRPÁTI ÁRPÁD művelődési és felnőttképzési menedzser, ifjúsági és PR szakértő, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatója. Szakmai pályafutását a pécsváradai művelődési központban kezdte, majd Pécs és Baranya megyében volt ifjúsági referens. 15 éve foglalkozik ifjúságsegítő tevékenységgel, közösségfejlesztéssel. Számos helyi, országos és nemzetközi projekt fűződik a nevéhez. Európai Unió pályázatok előkészítésével, értékelésével és megvalósításával is foglalkozott. Több hazai és nemzetközi támogatási rendszernek volt előkészítője és döntéshozója.

Fotó: Major László / MaNDA

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA)

A kormány 2011 nyarán hívta életre a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézetet (MaNDA), az 1957-ben alapított Magyar Nemzeti Filmarchívum utódjaként. A korábbi Filmarchívum páratlan filmgyűjteménye átalakul, kinyílik és felzárkózik a 21. századi technikai sztenderdekhez. A gyűjtés és a hagyományos filmfelújítás is folytatódik, a sikerdarabokat saját kiadású DVD-sorozat formájában igyekszünk eljuttatni a nagyközönséghez.

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet az ország egyetlen filmes közgyűjteménye. Működésének fő célja, hogy a magyar és egyetemes filmkultúra tárgyi, írásos és egyéb dokumentumainak gyűjtésével, megőrzésével, felújításával és archiválásával, valamint kutatási tevékenységgel hozzájáruljon a magyar filmkultúra fejlődéséhez. Filmgyűjteményünkben mintegy 64 ezer leltári tétel szerepel. Könyvtárunk az ország egyetlen filmes szakkönyvtára, plakáttárunk 26 ezer plakátot, fotótárunk pedig több mint 350 ezer fotót őriz.

Terveink között szerepelt, hogy online felületen tesszük közzé a már összegyűjtött, digitalizált és feldolgozott értékeket a legnagyobb állami gyűjteménytől a legkisebb magánmúzeumig. Célunk az eddig zártan, szétszórtan működő digitális archívumok rendszerének összekapcsolása, hogy e

gyűjteményi tételek ne csupán archívumok mélyén őrzött, így a közönség számára nem létező értékek maradjanak, hanem a jövőben kíváncsi gyerekek és érdeklődő felnőttek számára is tudást, szórakozást jelentő mindennapi kincsek legyenek.

Negyedik alkalommal indít közfoglalkoztatási programot a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA) 2012-ben indította első kulturális közfoglalkoztatási mintaprogramját 200 fő részvételével, majd 2013-ban mintegy ezer fő részvételével 33 városban, 147 partnerintézmény bevonásával emelt létszámú országos mintaprogramot valósított meg. Az intézmények azokat a műtárgyakat, dokumentumokat kezdték el digitalizálni, amelyek feldolgozása a legfontosabb. Fontos, mert nagy érdeklődésre tarthat számot, illetve az adott gyűjteményegység technikailag jól és a tárgy veszélyeztetése nélkül feldolgozható, illetőleg a digitalizálással már nem lehet várni – a felhőalapú adatbázisban van a helye, ha azt szeretnénk, hogy a lassan elenyésző értékeket unokáink is láthassák. A gyűjtemények a prog-

ram ideje alatt mintegy 100 ezer dokumentumot digitalizáltak, melyeknek a MaNDA az emberi erőforrás és a technikai háttér biztosítása mellett folyamatos help deskkel segítette munkáját. A nagyobb intézmények általában saját adatbázisokat, virtuális kiállításokat is gondoznak, viszont a kisebb intézményekben lényegében semmilyen digitalizálás nem folyt korábban, vagy csak elszigetelt kísérletek történtek rá, ezért a MaNDA Adatbázis számos intézménynek nyújt lehetőséget arra, hogy tárgyait rendszerezze és hozzáférhetővé tegye.

2015. március 1-től 2016. február 29-ig meghirdetésre került a III. Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Program. A közfoglalkoztatásban részt vevő munkatársak (500 fő) a csatlakozó intézményekben elérhető kulturális javak digitalizációját végezték, a hozzájuk kapcsolódó leíró adatokat és a digitalizált tartalmakat feltöltötték a MaNDA Adatbázisba. A részt vevő intézmények a MaNDÁ-val megkötött szerződéseik mellékletként munkatervet nyújtottak be, melyben előzetes kalkuláció eredményeként megadták a munkafolyamatokban érintett képi, szöveges, audiovizuális, hang, 3D tartalmak mennyiségét. A program végén a MaNDA Adatbázis összesen 600 ezer dokumentumot tartalmaz, a program ideje alatt mintegy 300 ezer dokumentumot töltöttek fel.

MaNDA Adatbázis

Az elmúlt években Magyarországon jelentős mennyiségű nemzeti kultúrkincs digitalizálása történt meg állami források felhasználásával. Ez a hihetetlen érték többnyire a közgyűjtemények zárt, belső rendszereiben volt csak fellelhető. Az egyes gyűjtemények adatbázisainak kialakítása és archiválási módja sokszor eltérő volt, hatékony kereshetőségük sem megoldott. A MaNDA Adatbázisa arra ad lehetőséget, hogy ezt a folyamatosan bővülő, hatalmas kincset egységesített szabvány szerint digitalizáljuk és tegyük közzé. Annak érdekében, hogy a kulturális örökség digitalizált példányai rendszerezve fennmaradjanak és széleskörűen elérhetővé váljanak, központi adatbázist hoztunk létre, amely 2013 tavasza óta nemzeti aggregátorként gyűjti a digitalizált magyar kultúrkincset.

Az adatbázis célkitűzése a digitalizált magyar vonatkozású kulturális örökség rendszerezése és a hatályos szerzői jog keretei között a nagyközönség számára nyilvánosságra hozatala egy központi, nyilvános online felületen. Az adatbázis működése révén a digitális tartalmak eljuthatnak a magyar társadalom széles rétegeihez, a határon túl élő magyar közösségekhez, illetve a külföldi érdeklődőkhöz.

A központi adatbázis elősegíti a tudományos kutatást, a közoktatás számára pedig minőségi digitális tartalmakat szolgáltat. A helyi közösségek érdeklődési körébe tartozó gyűjtemények, események digitális lenyomatának megőrzésével pedig hozzájárul a helyi közösségek építéséhez is.

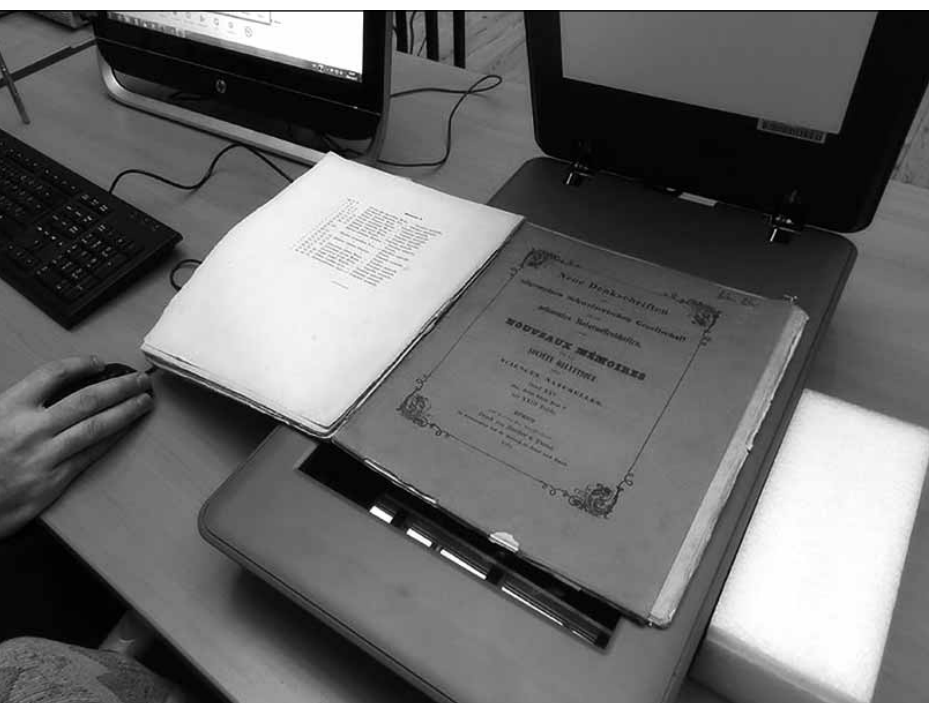
Az adatbázis tartalmát a szerződtött közgyűjteményi, illetve civil szervezetek töltik fel, saját hatáskörben

el döntött, de a MaNDÁ-val egyeztetett munkatervük alapján. A digitalizálásra kiválasztott tartalmakat az intézmények határozzák meg. Fontos, hogy a tartalmak jó minőségben kerüljenek fel az adatbázisba, áttekinthetően, a lehető legtöbb metaadattal ellátva.

Az adatbázist a legkülönbözőbb kulturális intézmények gazdagítják – anyagaik lenyűgözően sokszínűek, mert gyűjtőkörük is sokféle. Az intézmények azon műtárgyaikat, dokumentumaikat kezdik el digitalizálni, amelyek feldolgozása számukra a legfontosabb. Fontos, mert nagy érdeklődésre tart számot, fontos, mert az adott gyűjteményegység technikailag jól és a tárgy veszélyeztetése nélkül feldolgozható – vagy fontos, mert a digitalizálással már nem lehet várni: a felhőalapú adatbázisban van a helye, ha azt szeretnénk, hogy a lassan elenyésző értéket unokáink is láthassák.

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet által koordinált Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Program segítségével a közfoglalkoztatásban részt vevő dolgozók végzik a kulturális javak digitalizációját, a digitális tartalmakat és a hozzájuk kapcsolódó metaadatokat a MaNDA adatbázisba töltik fel, szakértő muzeológusok, könyvtárosok, levéltárosok segít

MandaTéka

2015 decemberében indult el a MandaTéka elnevezésű online filmtár, melynek célja a MaNDA kezelésében álló magyar játékfilmek elérhetővé tétele. A filmtárban jelenleg 208 film található. Az online mozi hetente tíz filmmel bővül, a tervek szerint a magyar filmművészet színe-java, nagyjából 500-600 alkotás lesz megtekinthető a felületen keresztül. A sokszor rossz minőségben, kalózmásolatokban elérhető alkotások helyett a MandaTéka élvezhető minőségű, jogtisztá megtekinthetőséget nyújt a magyar filmművészet legjavához. Az online filmtár 4 megabit/sec sávszélesség fölött jó minőségű elérést biztosít, így akár mobilneten keresztül is élvezhető, hiszen mindenféle platformon fut: PC-n, tableten vagy okostelefonon is. A MandaTéka kezelői felületét nagyon egyszerűre tervezték, az oldal könnyű kereshetőséget és személyes fiókot is kínál. A MaNDA archívuma 13 ezer magyar filmet őriz: ezek felújítása és digitalizációja esetenként 10-20 millió forintba is kerülhet, az alkotóknak járó jogdíjat is ki kell fizetni, ezért a MandaTéka nem ingyenes. Egy film kölcsönzése bruttó 508 forintba kerül, ezért az összegért két napig korlátozásoktól mentesen, akár többször is meg lehet tekinteni az alkotásokat.

LOVAS LAJOS 1991-ben végzett az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának magyar-könyvtár szakán, ezt követően szociológiát, állam- és jogtudományt valamint politikatudományt hallgatott. 1991–1992-ben középiskolai tanár, 1992–1995 között a Magyar Szemle szerkesztője, 1995–1996-ban az Új Magyarország Kultúrájánál rovatvezető, 1997-től 2000-ig a Napi Magyarország és a Magyar Nemzet lapigazgatója, 2001-től a Magyar Távirati Iroda általános szakmai elnöke. A Fialat Írók Szövetségének egyik alapító tagja. 2011-től a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA) főigazgatója. Zsámbékon él, ahol 2006 és 2010 között polgármesteri teendőket is ellátott.

felügyelete mellett. A közfoglalkoztatott munkatársak különböző partnerintézményeknél, közgyűjteményekben (múzeumokban, könyvtárakban, levéltárakban), állami fenntartású, illetve alapítványi, egyházi- és magán- gyűjteményekben, önkormányzatokban, kulturális profilú civil szervezetekben és oktatási intézményekben dolgoznak heti negyven órában.

Az adatbázisba a rekordok feltöltésére két szint áll rendelkezésre. Partner státuszú együttműködők 12 metaadattal, intézményi partner státuszú együttműködők esetében 32 metaadattal tudják a rekordjaikat ellátni. Számos vidéki közművelődési- és közgyűjteményi intézményben nem lenne lehetőség digitális örökségvédelemre, ha a program biztosította munkaerő és eszközpark nem állna rendelkezésükre. A programban részt vevő közfoglalkoztatott kollégák a MaNDA Help Desk csoporton keresztül folyamatos szakmai segítségnyújtásban részesülnek.

A 2016. március 1-én induló közfoglalkoztatási programban ismét 500 fő alkalmazására lesz lehetőségünk 91 partnerintézményben, így előre láthatóan nagyjából 300 ezer dokumen-

tummal, és közel 3 millió metaadattal bővül majd a központi adatbázis az idei évben.

Europeana adatexport 2014/2016

A MaNDA nemzeti aggregátor szereköréből adódóan kiemelt feladata az Európai Unió digitális könyvtárába, az Europeanába való tartalomszolgáltatás. A MaNDA jelenlegi partnerintézményei (mintegy 100 szervezet) által feltöltött rekordok monitorozás és esetleges javítás, valamint válogatott gyűjteménycsoportoknál a leírás adatmező angol nyelvre történő lefordítása után alkalmasak az Europeanába való adatexportálásra.

Havonta átlagosan 3-4 ezer rekord kerül exportálásra az Europeaná felé, ebből közel ezer rekord leírás adatmezőjét ültetik át angol nyelvre a szakfordító munkatársak. 2016. február végéig 34 partnerintézménytől 67735 rekord került exportálásra, melyből 46092 rekord lett publikálva az Europeana nyilvános felületén, ez a szám, számításaink szerint az év végére megközelíti majd a 60 ezret.

Statisztika

2016.03.29.	Szöveg	Kép	Hang	AV	3D	Összesen
Nyilvános	108.679	213.548	197	1.775	729	324.928
Összes	113.105	219.868	228	1.777	771	335.749

Nyitott, modern levéltárral az értékteremtésért

A Magyar Nemzeti Levéltár, mint az ország egyik legnagyobb közgyűjteménye alapvető stratégiai céljának tekinti a kulturális alapellátáshoz kapcsolódó jogok és lehetőségek biztosítását. Sokrétű tevékenysége során azt az alapvetet követi, hogy a kultúrához, a nemzeti kulturális örökséghez való, korlátozásoktól mentes hozzáférés alapvető emberi, állampolgári jog, mind a határon innen, mind a határon túl élő magyarság számára. A 2012. október 1-jével megvalósult levéltári integráció e téren is új helyzetet és lehetőségeket teremtett az intézmény számára. Jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a levéltár közművelődési és tudományos tevékenysége

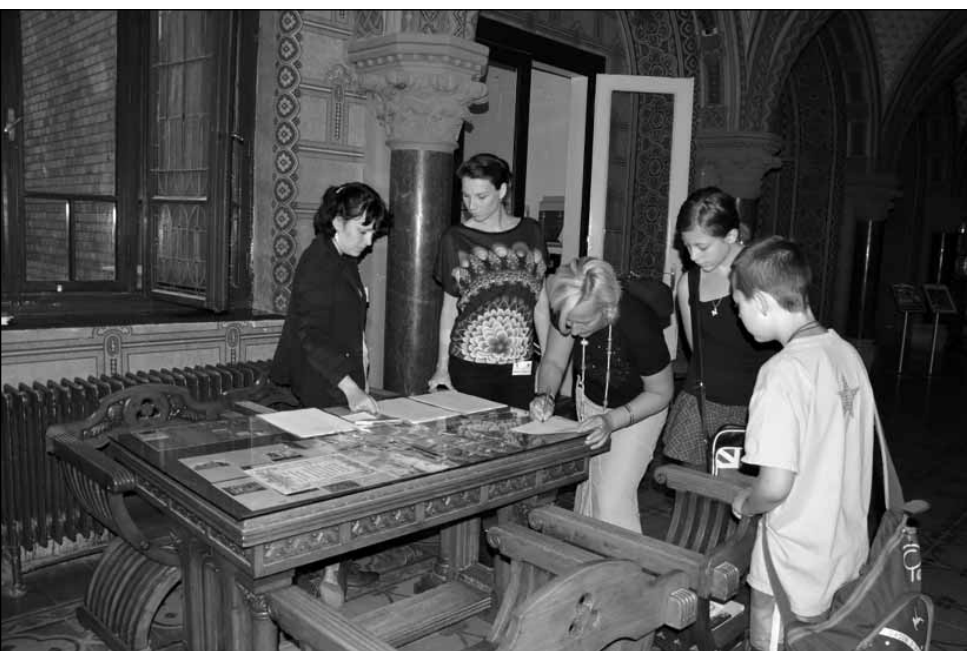
révén, saját programjaival csatlakozni tudjon ezekhez a már korábban is magáénak vallott fontos célkitűzésekhez.

A Magyar Nemzeti Levéltár az ország demokratikus intézményrendszerének részeként, a nemzeti kulturális örökség őrzőjeként kíván a 21. század modern, nyitott levéltára lenni. Ez a célkitűzés egy hosszú, összetett folyamat során valósul meg, amelyben a hagyomány tisztelete és a korszerűség követelményeinek elfogadása alapvető feladat. Az intézmény küldetésnyilatkozata ennek szellemében tűzte ki célul, hogy az intézmény „képes legyen megjeleníteni és dokumentálni a nemzet írott örökségét”, ugyanakkor alakítója legyen „a nem-

zet, a kisebb és nagyobb helyi közösségek, valamint nem utolsósorban az egyes emberek azonosságtudatának”. A levéltárnak fokozatosan az információs társadalom nélkülözhetetlen „memória-intézményévé” kell válnia. E folyamat kulcsszavai: átláthatóság, nyitottság, társadalmi felelősségvállalás, párbeszéd, tudományos igényesség és sokszínűség.

Kiemelt célkitűzés a levéltári anyag külföldi és belföldi megismertetése az érdeklődők lehető legszélesebb körével, és a sokrétű szolgáltatások fejlesztése révén egyező, együttműködésre kész intézmény képének a kialakítása. A levéltárakkal szemben támasztott társadalmi elvárásoknak megfelelően olyan információ-szolgáltatási modell van kialakulóban, amely folyamatosan új kezdeményezésekre épül. A levéltári szakterület feladatai tehát már nemcsak a maradandó értékű forrásanyag átvételére, megőrzésére és kutathatóságának biztosítására korlátozódnak, hanem a levéltári anyagot használó és az épületbe látogató célközönség egyre szélesebb igényeit kielégítő szolgáltatások bevezetésére, működtetésére is.

A Magyar Nemzeti Levéltár olyan intézmény kíván lenni, amely a nyitott és szolgáltató közlevéltár elve alapján „kinyitja kapuit” a legszélesebb értelemben vett látogató közönség előtt. Ezek figyelembe vételével, a kulturális alapellátás terén a következő irányok mentén valósítja meg feladatait: az iratokat biztonságosan megőrzi a ké-

Múzeumok Éjszakája, 2015

Huszártábor a Levéltárban

sőbbi korok számára; az általa őrzött levéltári anyaghoz – fokozottan alkalmazva az információs technológia által nyújtott lehetőségeket – egyre szélesebb hozzáférést biztosít az érdeklődők számára (iratok digitalizálása, adatbázis-készítés); a különböző rendezvények, kiállítások, konferenciák révén megismerteti a társadalommal a levéltár szakmai tevékenységét.

A levéltár közművelődési tevékenységének alapelvei a következők: a közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenységek támogatása közcél, és mindenkinek jogában áll, hogy megismerhesse a kulturális örökség javait, azok jelentőségét, valamint a védelmükkel kapcsolatos tudnivalókat az oktatás, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztató útján.

A levéltár közművelődési tevékenységének egyik legfontosabb célja, hogy felkeltse a közvélemény érdeklődését az őrzetében lévő, felbecsülhetetlen értékű iratanyag iránt, és ezt az érdeklődést – a nagyközönséggel való folyamatos „találkozás” révén, a marketing és a PR eszközeivel élve – fenn is tartsa. Ennek érdekében intézményünk a magyar kulturális élet aktív és fontos szereplőjeként lép fel.

Az országos lefedettséggel és tagintézmény-hálózattal rendelkező Magyar Nemzeti Levéltár olyan szakmai, kultúráközvetítő, tudományos és közművelődési programokat valósít meg, amelyek a kultúra társadalmi szerepének erősítését szolgálják. Központi és

helyi rendezvényei révén jelentősen hozzájárul a nemzeti múlt, az ahhoz kapcsolódó kulturális értékek megismertetéséhez, a nemzeti kulturális örökség megőrzéséhez, feldolgozásához, társadalmi hasznosulásához. A tagintézmények által szervezett konferenciák, kiállítások, könyvbemutatók a közművelődési munka egyik legfontosabb és szakmailag sok előkészítést igénylő területét jelentik. E téren a levéltár széles körű tapasztalatokkal rendelkezik.

Az iskolán kívüli oktatást csoportlátogatások egészítik ki, s e téren a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei komoly hagyományokkal és munkatapasztalattal rendelkeznek. A levéltár-pedagógiai foglalkozások feladatát a levéltár intézményének bemutatása, az ott őrzött iratok és azok kutatási lehetőségeinek ismertetése képezi. A tananyaghoz kapcsolódva a levéltár munkatársai egy adott korszakot vagy egy bizonyos személyt, esetleg eseményt ismertetnek levéltári források segítségével. (Pl. *Az írás története* című foglalkozás, amely elsősorban a magyar nyelv és irodalom órához köthető. *Kincsek Flandhoffer Ignác nagykereskedő ládájából* címen is tartanak helytörténeti és családfa-kutató foglalkozást.)

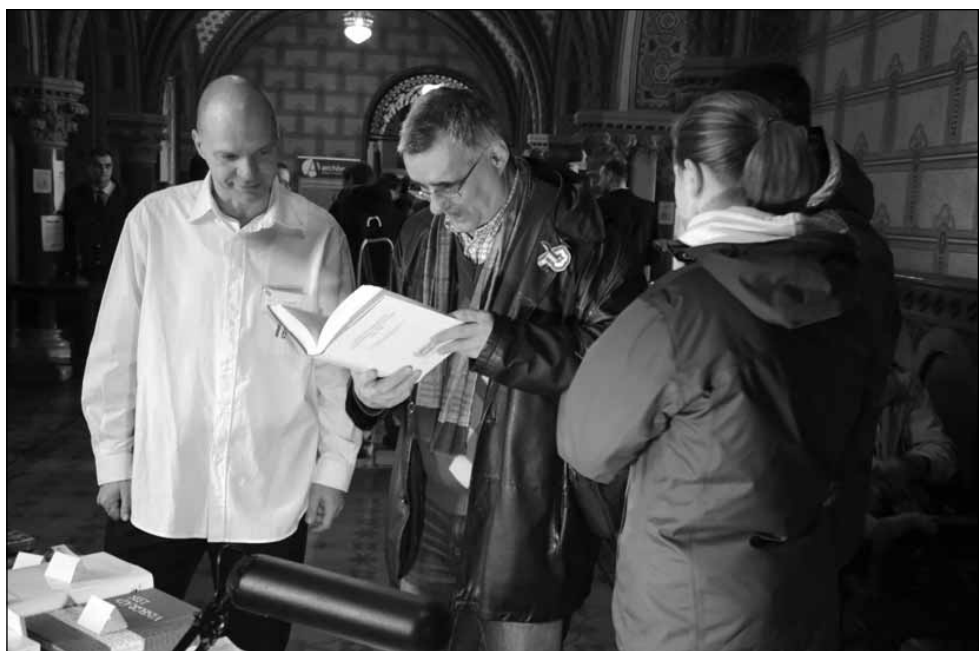
A korábbi Magyar Országos Levéltár és a megyei levéltárak integrációja mind a működtetés, mind a szakmai

munka vonatkozásában új feladatok elé állították az intézményrendszert. Az integrációt követő időszakban a különböző munkafolyamatok megszervezése mellett, a napi feladatok ellátása során kristályosodott ki, hogy egyrészt milyen létszámmal lehetne bevonni a közfoglalkoztatottakat az intézmény szolgáltatásai színvonalának emelése érdekében, másrészt, hogy pontosan milyen munkaterületeken és mely szervezeti egységeknél támaszkodhatunk a közfoglalkoztatottak által biztosított erőforrásokra.

Az új kihívások és intézményi célok eredményesebb megvalósítása érdekében, valamint a fenti humán erőforrás-adottság alapján egyaránt indokolt a közfoglalkoztatott munkavállalók alkalmazása a szervezeten belül, amely az intézményi célok magasabb színvonalú ellátását szolgálja.

Az Országos Közfoglalkoztatási Programhoz 2014. október 6-ával csatlakozott a levéltár. A program keretében elsősorban digitalizálási, archiválási, közművelődési feladatok ellátására került sor. A közfoglalkoztatottak a modern, 21. századi felfogású, ügyfél- és szolgáltatás-centrikus „nyitott” levéltárakban számos olyan munkafeladatban tudnak közösségteremtő, aktív módon részt venni, amelyek a szervezet szakmai eredményességét szolgálják.

A Magyar Nemzeti Levéltár küldetése a hazai kulturális örökség egy

Huszártábor a Levéltárban

Nyári tábor, 2015

jelentős részének, a maradandó értékű történeti dokumentumoknak a hosszú távú megőrzése. A magyar levéltárugy elmúlt évtizedek során végrehajtott legnagyobb szervezeti változása nyomán a közfoglalkoztatásban rejlő lehetőségek önálló foglalkoztatóként való kihasználása olyan cél, amelyet az országos lefedettséget biztosító intézményrendszerben valósítunk meg.

A közfoglalkoztatottak alkalmazására kizárólag a levéltári szakalkalmazottak szakmai irányításával, a levéltári szakmai feladatok támogatása, a szolgáltatások színvonalának továbbfejlesztése érdekében kerül sor. Az elmúlt időszakban a levéltárakkal szemben támasztott felhasználói igények új szakmai kihívások elé állították a tagintézményeket. Ennek részeként megnövekedett a levéltári anyag tömeges digitalizálása, elektronikus elérhetőségének biztosítása iránti igény. Konkrét célként fogalmazódott meg a közfoglalkoztatottak közreműködése a levéltári anyagok digitalizálásának állományvédelmi előkészítésében, az adatbázis-építésben, az elektronikus adatrögzítésben, a képi állományok szerkesztésében, valamint a levéltári források internetes közzétételében.

További új igényeket támasztott az iratképzők által keletkeztetett, jogszabályok alapján levéltárba utalt,

maradandó értékű iratanyag átvételével, elhelyezésével és raktári rendezésével kapcsolatos, jelentős volumenű feladat. A közfoglalkoztatottak ezért – a levéltáros kollégák szakmai irányításával – raktárrendezési, állományvédelmi munkákban, a levéltári anyag mozgatásában, dobozolásában, a jelentős alapterületű levéltári raktárak karbantartásában, tisztításában is közreműködnek.

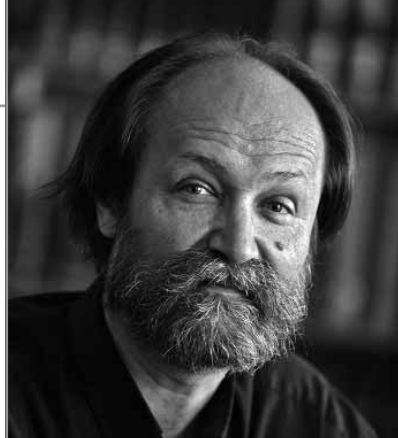
Új kihívások érték a levéltárakat a jelentősen megnövekedett közművelődési, tanórán kívüli oktatási programok, kiállítások miatt is. E terület is több konkrét feladatot kínál a közfoglalkoztatás számára (kiállítóter-felügyelet, látogatók tájékoztatása, oktatási foglalkozások előkészítése,

a kiállítóter rendezése, őrzése, bútor-és anyagmozgatás).

Az Európai Unió és a hazai pályázatokban való részvétel adminisztratív segítése (adminisztrációs, hivatalsegédei feladatok), illetve a levéltári épületek, raktárak üzemeltetési feladatainak végzése (portaszolgálati, kertgondozási, karbantartási feladatok) ugyancsak a levéltárak által nyújtott szolgáltatások színvonalának emeléséhez járulhatnak hozzá.

Összefoglalásként elmondható, hogy a levéltárak hosszú évtizedeken át a közgyűjteményi szféra talán legláthatatlanabb, a szélesebb közönség számára legkevésbé ismert részeként teljesítették küldetésüket. Általában csak egy szűk szakmai kör előtt mutatkozott meg értékmegőrző és értékteremtő tevékenységük. Mára ez a helyzet alapvetően megváltozott. Sokrétű tudományos-kulturális tevékenysége, valamint nyitott, szolgáltató levéltárrá való átalakulása folytán a Magyar Nemzeti Levéltár fontos szerepet tölt be a kulturális alapellátásban, a „nemzet írott örökségének” minél szélesebb körben való megismertetésében. A levéltár a közfoglalkoztatási programját az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkársága által meghirdetett Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében kívánja folytatni. A Magyar Nemzeti Levéltár az országos hálózata kiépítésével mintaként szolgálhat más közgyűjtemények, kulturális tevékenységet ellátó intézmények, civil szervezetek közfoglalkoztatási programjának kialakításához.

DR. MIKÓ ZSUZSANNA a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója. A szombathelyi főiskolán történelem-könyvtár tanári oklevelet, majd jogi diplomát szerzett. Később elvégezte az ELTE levéltár szakát is. Először a Zala Megyei Levéltárban, majd Budapest Főváros Levéltárban dolgozott. A Magyar Országos Levéltárban 2004-ben kezdett dolgozni fősztályvezetőként, ahol 2011-ben előbb megbízott, majd kinevezett főigazgató lett. Szakterülete főleg az 1945 utáni magyar jogtörténetre terjed ki.

„Gyűjti, amit magyar elme csak alkot...”

Magyar Nemzeti Múzeum – közfoglalkoztatással (is) a nemzeti művelődés szolgálatában

Kevés szebb látkép volt a reformkori Pesten, mint amikor a Duna felől a postakocsi behajtott a Széna piacra (ma Kálvin tér) és a vásári sokadalom fölött az utazók hirtelen megpillantották a Magyar Nemzeti Múzeum hatalmas klasszicista palotáját! Az épület – Pollack Mihály mester nagyszerű alkotása – 1846-ban készült el, de akkor már majd félévszázados múltra tekintett vissza a beleköltöző intézmény. 1802. november 25-én kelt adománylevele szerint Széchényi Ferenc gróf úgy döntött, hogy gazdag gyűjteményeit „édes hazámnak és a közösségnek hasznára és javára mindörökre és visszavonhatatlanul adományozom, átadom és átruházom”. Az adomány 11884 nyomtatványt, 1156 kéziratot, 142 kötet térképet és rézmetsetet, 2019 db aranyérmét, továbbá címereket, más régiségeket, valamint néhány festményt tartalmazott. Hogy mi mindent ölelt föl ez a kollekció, pontosan megjelölte ódjában a piarista költő-szerzetes, Révai Miklós:

*„Gyűjti, a mit magyar elme csak alkot.
Gyűjti, a mit csak rejte a külföld népe
javára
És idegen toll írt a magyarról.”*

I. Ferenc király az öccsét, József főherceget bízta meg az új intézmény felügyeletével. A feladatot roppant komolyan vevő fiatal nádor az ország összes vármegyéjéhez fordult, hogy „ajánlatokat tegyenek” a múzeumot finanszírozó alap javára. A tárgyananyag dinamikus gyarapodását szolgálta Jankovics Miklós gyűjteményének megvásárlása, míg a képanyagot Pyrker János László egri érsek adománya gazdagította. Hamarosan kialakultak a Múzeum tárai: a meglévő könyvtár után a természettár, majd a régiségtár. Idővel egy „méltó hajlék” felépítése is nemzeti üggyé vált, melyre külön törvénycikk biztosította a szükséges összeget. Az első kiállítást – az Iparműegylet tárlatát – nem kisebb személyiség, mint maga Kossuth Lajos rendezte!

A múzeum jelentős szerepet játszott az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc idején. 1848. március 15-én a főlépcsőn és a homlokzat előtti téren tartották az egyik sorsdöntő forradalmi tömeggyűlést, ahol – hiába a tábla a jobboldali támfal külső oldalán! – Petőfi bizony nem szavalt a *Nemzeti dalt*. A múzeumi díszteremben ülésezett 1848-ban az első magyar népképviselői országgyűlés felső háza. Ettől kezdve a Nemzeti

Múzeum épülete nem csupán a legfontosabb nemzeti gyűjtemény befogadóhelye, hanem a nemzeti szabadság jelképe is a magyar közgondolkodásban.

Az önkényuralom éveiben is gyarapodni képes, majd a kiegyezéssel új lendületet kapó intézményt két kimagasló festőtehetség, Lotz Károly és Than Mór díszítették allegorikus és történelmi freskósorozatokkal, méltón kifejezve az intézmény egyetemes és ideális szellemi értékeit, valamint a nemzeti történelem iránti elköteleződését. Az 1850-es évektől vett lendületet a múzeum környékének rendezése is. A lombosodó Múzeumkertben olyan neves történelmi és irodalmi személyiségek kaptak emlékművet, mint Berzsenyi Dániel, Kazinczy Ferenc, Kisfaludy Károly és Sándor, Herman Ottó, Römer Flóris, Pulszky Ferenc, Hampel József. Itt áll az önzetlen mecénás, Tomory Anasztáz múzeumi adománya, a Vatikánban őrzött Belvedere-i Apolló öntöttvas-másolata is.

Idővel a muzeológia fejlődése a szakosodás, a szakmúzeumok kialakítása irányába mutatott. Így vált önálló intézménnyé – a nemzeti múzeumi gyűjtemény egy részének leválásával – 1872-ben az Iparművészeti Múzeum,

1896-ban pedig, a képtár egy részéből, a Szépművészeti Múzeum. De a gyűjtemények gyarapodása sem lankadt: a régi magyar könyvanyagot kivételes gazdagságú adományokkal gyarapította Todoroszku Gyula és Apponyi Sándor.

Az I. világháborút követő politikai zűrzavarban izgalmas napokat élt át a Nemzeti Múzeum is. A Tanácsköztársaság bukását követően a román hadsereg megszállta Budapestet és kísérletet tett arra, hogy – az erdélyi vonatkozású műtárgyanyagot követelve – erőszakkal bejusson a múzeum épületébe. Az antant katonai misszió tagja, Harry Hill Bandholtz amerikai tábornok azonban lepecsételtette az ajtókat, abban bízva, hogy a pecsétek révén a Szövetséges Katonai Bizottságot megjelenítő szimbolikus erő elegendő lesz a védelemhez. Jól számított. A román katonai vezetés nem merete letépni a pecsétet, így az amerikai katonatiszt komoly szolgálót tett a magyar művelődés ügyének.

„1945. január 16. Az orosz rohamcsapatok megjelenése a Magyar Nemzeti Múzeumban. Nevezetes nap! A múzeum lakóinak legnagyobb része ekkor látott először vörös katonát!” Fettich Nándornak, a népvándorlaskor kiemelkedő régész-kutatójának naplójából valók e sorok. Az oroszul is kiválóan beszélő, az ostrom idején a múzeumi pincékbe szoruló közösség vezetőjévé emelkedő tudós egyedülálló hitelességgel rögzítette e sorsfordító napok mikrotörténelmét. A házról házra zajló kíméletlen ostrom sajnos tönkretette a múzeum palotáját is. Hónapokig, néhol évekig tartott a károk számbavétele, a pótlás, a restaurálás és a rekonstrukció. A „népi demokratikus” korszak néhány jelentős – és régóta érlelődő – változást is magával hozott az intézmény életében. Az 1949-es múzeumi törvény kimondta a Néprajzi és a Természet-tudományi Múzeum különválását és Széchényi Könyvtár önállóságát.

Majd jött az újabb sorspróbáló pillanat: 1956. A Rádió ostromában a Múzeumkert jelentős szerepet játszott, mert egy tűzoltó alakulatnak innen kellett volna megpróbálnia feloszlaltatnia a tüntetőket. Az éjszaka során a felkelők bejtek a múzeumba, hogy a tetőről is lőjék a Rádiót – később

az volt a hivatalos indoklás, hogy a szovjet tankok emiatt nyitottak tüzet a Kálvin tér felől. Ekkor gyulladt ki az Öslénytár, az Ásványtár, valamint a felső emeleten fekvő Afrika-kiállítás. A forradalom két hete alatt a tűzoltók 11 ízben kaptak riasztást a múzeumtól, de az oltás nem minden esetben járt sikerrel.

Az 1960-as évektől kezdve az ország néhány kiemelkedő történelmi épületegyüttese és muzeális gyűjteménye is a Nemzeti Múzeum szakmai irányítása alá került, mint az intézmény vidéki fiiláléja, ezzel mintegy országos jelentőségüket hangsúlyozva: az esztergomi Vármúzeum, a visegrádi Mátyás Király Múzeum és a sárospataki Rákóczi Múzeum. A Régészeti Tár felügyeli a Vérteszőlősi Őskőkori Előembertelep bemutatását. A múzeum különlegesen fontos szerepet játszik a hazai régészetben is. Legjelentősebb tudományos vállalkozása az immár sok évtizede folyó zalavár-várszigeti ásátás, a 9. századi Kárpát-medence legjelentősebb Karoling-kori hatalmi központjának feltárása. 2013 óta a múzeumhoz tartozik az esztergomi Balassa Múzeum (vele együtt az esztergomi Babits Emlékház, a dömösi Árpád-kori altemplom és a kesztölci szlovák tájház), a balassagyarmati Palóc Múzeum, a nyírbátori Báthori Múzeum, a vajai Vay Ádám Muzeális Kiállítóhely, továbbá a balácai Villa Romana régészeti parkja is.

A 20. század utolsó harmadának világszerte érvényesülő múzeumi változásai természetesen nem hagyták érintetlenül a Nemzeti Múzeumot sem. A múzeum nem „kulturális templom” többé, nem „nemzeti szentély”, hanem sajátos, kettős funkciója alakult ki. Egyfelől továbbra is a legkorszerűbb eszközökkel őrzi egy történelmileg kialakult közösség tárgyakban fennmaradó szellemi vagyonát, azt gondozza, kutatja, feltárja és közkinccsé teszi. Másfelől dinamikusan kilép a kulturális nyilvánosság és cselekvés tágabb terére és mind jobban igyekszik ráirányítani a kulturális javakat fogyasztó közönség figyelmét arra, amit mutatni és mondani akar. Az új muzeológia nyelvhasználatában ezt fejezi ki a nyitott, szolgáltató, látogatóbarát, stb. múzeum fogalma. Ennek keretében úgy kell működnie, olyan rendezvényeket és kiállításokat kell létrehoznia, amelyek úgy keltik fel a gyűjtemény értékei iránt a látogatók érdeklődését, hogy egyben megfeleljenek a modern kommunikáció „látványéhségének” is.

A változások egyik legfontosabb terepe – es egyben eszköze! – a digitalizáció. 2013-ban csatlakoztunk az Europeana Inside programhoz, ún. aggregátor intézményként, és vállalásunk teljesítéséeként 2014 őszére a gyűjteményeinkből 30 ezer digitális adatot feltöltöttünk a program honlapjaira. Ez az eredmény egyben azal a jelentős előnnyel is járt, hogy

egyben létrehoztuk a Digitális Archívumot, amivel központosítottuk a múzeumi képszolgáltatást. A múzeum ezzel a projekttel megjelent a nagy digitális tartalomszolgáltatók sorában. Ám a digitalizációra fokozatosan érvényes igazság, hogy aki megáll, vagy csak kicsit is lassít, azonnal lemarad. Szükségünk van olyan munkatársakra, akik segítik a múzeumi anyag digitális hordozókon való rögzítését.

Ezen a ponton jön segítségünkre a Kulturális Közfoglalkoztatási Program. Manapság a múzeumi szféra örömmel alkalmazna adatrögzítő és digitalizáló munkatársakat, de sokszor nincs meg hozzá az anyagi forrás. Ugyanakkor ez olyan precíziós kulturális munkakör, amit különösebb előképzettség nélkül, csupán alpműveltséggel, kellő figyelemmel és munkaszeretettel viszonylag hamar meg lehet tanulni. Azok az emberek tehát, akik különféle okokból kikerültek a folyamatos alkalmaztatásból, ennek révén olyan átmeneti munkalehetőséghez juthatnak, amely ugyanakkor hasznot hajthat a múzeumoknak is. Két érdek találkozik – és az eredmény a kulturális értékek gyarapodása.

A múzeumban végzett értékkeremtő munka pedig utat nyithat az újabb állandó alkalmaztatás felé.

A Magyar Nemzeti Múzeum több területen is ellát olyan feladatokat, amelyek az ország minden múzeumának érdekeit szolgálják. A kulturális közfoglalkoztatás múzeumi alrendszerének irányítása komoly és meg-

tisztelő feladat, amelynek igyekszünk hatékonyan és pontosan megfelelni. Ez is olyan kötelezettség, melynek révén az intézmény egyfelől méltó „régí híréhez”, másfelől úgy reagál a legmodernebb kihívásokra, ahogyan azt egy nemzetközi mércével mérve is kiemelkedő jelentőségű kulturális intézménynek tennie kell.

CSORBA LÁSZLÓ (sz. 1952) történész diplomáját az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerezte 1979-ben. 1981-ben egyetemi doktor, 1989-ben a történettudomány kandidátusa, 2014-ben az MTA doktora címet szerzett, 2015-ben habilitált az ELTE Bölcsészkarán. Előbb az MTA Filozófiai Intézetében dolgozott, majd 1991 januárjától az ELTE BTK Történeti Intézetének Művelődéstörténeti Tanszékén docensként folytatta pályáját. 1998 szeptemberétől a Római Magyar Akadémia tudományos igazgatójaként, 2003 őszétől igazgatójaként dolgozott egészen 2007 augusztusáig. Ezután az MTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese, 2010 februárjától pedig a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója. Szakterülete a modern művelődéstörténet, az egyháztörténet és a magyar–olasz kapcsolatok története.

Egy konzorcium, amely az előadó- művészeti ágazat kulturális közfoglalkoztatását koordinálja

Az elmúlt évek során a Nemzeti Művelődési Intézet sikeres koordinálásában lehetőség adódott színházak, előadó-művészeti intézmények, szervezetek számára, hogy érettségizett vagy magasabb végzettségű álláskeresőket fogadjanak a kulturális közfoglalkoztatás keretében.

Mivel ebben az időszakban a Békéscsabai Jókai Színházban gyűjtött tapasztalatok nagyon kedvezőek voltak, így a program kiszélesítésére és országos kiterjesztésére tettünk javaslatot.

A IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Program előkészítése során már szinte valamennyi előadó-művészeti ág: színházak, művészeti közösségek, cirkuszok, táncművészeti egyesületek, szervezetek megszólításra kerültek. Hosszú tervező munka és előkészítő tárgyalások eredményeképpen megszületett az együttműködés, létrejött az Előadó-művészeti Kulturális Közfoglalkoztatási Konzorcium.

A konzorcium tagjai:

- a MACIVA Nonprofit Kft.,
- a Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.,
- a Vidéki Színházak Igazgatóinak Egyesülete,
- a Magyar Teátrumi Társaság,
- és a Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft.

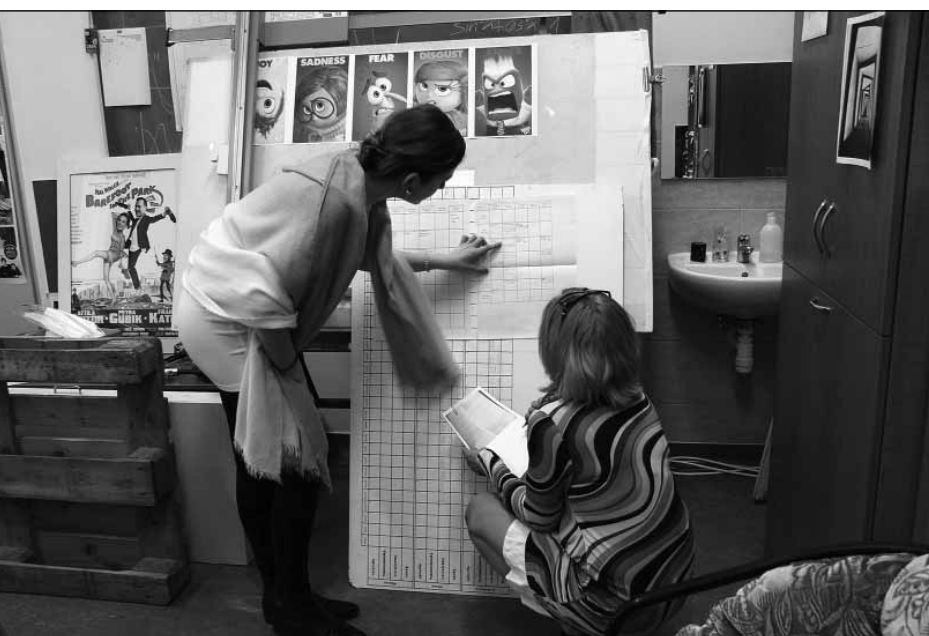
A konzorcium azzal a szándékkal jött létre, hogy az egymással kölcsönös előnyökön alapuló együttműkö-

dés keretein belül az előadó-művészeti ágazat kulturális közfoglalkoztatási programját Magyarországon koordinálja, az Előadó-művészeti Kulturális Közfoglalkoztatási Programot működtesse.

Mint ismert, a Kulturális Közfoglalkoztatási Program átmeneti munkahelyteremtéssel, a nemzeti identitás, lokálpatrióta gondolkodás erősítésével, értékőrzéssel, gazdaságfejlesztő mintaprogramok generálásával és a helyi közösségek megerősítésével járul hozzá közvetlenül a települések fejlődéséhez. Az Előadó-művészeti Kulturális Közfoglalkoztatási Prog-

ram célja, hogy színházakon, cirkuszokon, művészeti egyesületeken, intézményeken, szervezeteken keresztül olyan közösségi hálózat alakuljon ki és működjön, amelyben az egyének tudása, képessége, valamint a helyi társadalom összetartó ereje egyaránt gyarapodhat. A kulturális közfoglalkoztatottak részt vesznek a települési értékek feltárásában, a helyi rendezvények megvalósításában, az előadó-művészeti intézmények működtetésében, a közösségi élet újrászervezésében, valamint a kulturális alapellátás bővítésében új módszerekkel, tevékenységekkel. Úgymint:

val – ideértve a Belügyminisztériummal való szerződéskötést, a munkavállalókkal való szerződéskötéseket is – a Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft.-t bízta meg. A szakmai megvalósítás a MACIVA Kft. feladata. A konzorcium tagjai minden szakmai tudásukkal, hazai és nemzetközi kapcsolatrendszerükkel és infrastruktúrájuk felhasználásával segítik a program zökkenőmentes lebonyolítását.

Terveink szerint, az együttműködés eredményeként országosan majd 500 fő foglalkoztatását valósítjuk meg 51 településen, mintegy 100 partnerszervezet bevonásával.

A konzorcium vezetői és operatív irányítói bíznak abban, hogy valós lehetőséget teremtenek a program segítségével az előadó-művészeti ágazatban az álláskereső számára. A résztvevőknek sikeres elhelyezkedést és beilleszkedést kívánnak, és bíznak abban, hogy minden érintett megtalálja a pályájához vezető utat az előadó-művészet területén a IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban.

előadó-művészeti programok létrehozása, kiszolgálása, a magyar színház- és cirkuszművészet hagyományainak ápolása, az előadó-művészeti ágak népszerűsítése.

Az Előadó-művészeti Kulturális Közfoglalkoztatási Program további célja az előadó-művészethez köthető szakemberek képzése. Ennek eléréséhez olyan tanfolyamok, oktatások valósulnak meg, melyek jelentős mértékben segíthetik az álláskeresőt abban, hogy a jövőben előadó-művészeti területen elhelyezkedhessen.

Az előadó-művészeti konzorcium tagjai a kulturális közfoglalkoztatás keretében kiemelt figyelmet fordítanak az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkársága által lefektetett művelődési és művészeti célok végrehajtására, különösen a kulturális alapellátás megvalósítására az előadó-művészet területén. A konzorcium önálló programmal kapcsolódik be a kulturális közfoglalkoztatási rendszerbe, melynek keretében saját, illetve partnerszervezetei részére országosan megszervezi és működteti a kulturális közfoglalkoztatotti hálózatát az előadó-művészet területén.

A konzorcium vezetője, illetve az Előadó-művészeti Kulturális Közfoglalkoztatási Program harmadik fél felé való képviselője és lebonyolítója, közfoglalkoztatója a Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. A konzorciumi felek szakmai tanáccsal és inf-

rastrukturális szervezési rendszerük segítségével támogatják a Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. munkáját, és szem előtt tartják az általa megkötött hatósági szerződésben foglaltakat a program sikeres megvalósításának érdekében.

A konzorcium tagjai a program teljes körű finansziális lebonyolításá-

FEKETE PÉTER a Nagy-Britanniai Cardiffban szerzett rendezői diplomát. 10 év cirkusz-művészeti tapasztalatszerzés után csábította el a színház: 2007–2015 között a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója, 2015-től a Fővárosi Nagycirkusz igazgatója. 2014-ben Magyar Érdemrend lovagkeresztet, 2015-ben pedig Jászai-díjat kapott.

DR. SZABÓ KÁROLYNÉ a színháztudományi bölcsészként szerzett diplomát a Pannon Egyetemen. 1981-1992-ig tanárként dolgozik, 1992-től a Békéscsabai Jókai Színház titkárságvezetője, művészeti főtíkára. 2016-tól Magyar Teátrum Közhasznú Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója.

HEGYESI JUDIT a Szegedi és a Pécsi Tudományegyetemen szerzett tanári, művelődés-szervező, marketing menedzseri és Európai Unió szakértő diplomákat. 2007–2010 között a Békés megyei Önkormányzat Programiroda vezetője, 2012–2014-ig a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programjának koordinátora. 2015-től a Magyar Cirkusz és Varieté Kht. stratégiai igazgatója, a kulturális közfoglalkoztatás operatív vezetője.

„Hungariam et hungaros” – 20 millió „olvasó” szolgálata

Az Országos Széchényi Könyvtár

Az Országos Széchényi Könyvtárat gróf Széchényi Ferenc (1754–1820) alapította. Az alapítólevél kelte 1802. november 25., a királyi jóváhagyásé egy nappal későbbi. Az országgyűlés az 1807/XXIV. törvénycikkkel iktatta törvénybe az alapító érdemeit.

Európában a nemzeti államok kialakulása mindenütt életre hívta azt az intézményt, amelynek feladata a nemzeti nyelv és kultúra írott és nyomtatott alkotásainak összegyűjtése, megőrzése és továbbörökítése. Nyugat-Európában a nemzeti könyvtárak általában a királyok és fejedelmek udvari könyvtáraiból fejlődtek ki, Kelet-Európában társadalmi vagy magánkezdeményezések nyomán jöttek létre. A 18. században a gazdag papok és főurak olyan magángyűjteményeket hoztak létre, amelyek – enciklopédikus jellegük mellett – jelentős magyar és magyar vonatkozású állománnyal is rendelkeztek. E főurak közé tartozott gróf Széchényi Ferenc, aki a *hungarika*, azaz a magyar és magyar vonatkozású irodalom teljességének összegyűjtését tűzte ki céljául. A gyűjtemény mintegy 13.000 nyomtatott könyvet, 1.200-nál több kéziratot, sok száz térképet és metszetet ölelt föl. Ezt a bibliothecát adomá-

nyozta 1802-ben a nemzetnek abból a célból, hogy alapja legyen a nemzet könyvtárának.

A következő évben Pesten nyílt meg a mindenki számára hozzáférhető, nyilvános nemzeti könyvtár. Létrejöttét a kortársak joggal érezték történelmi eseménynek, mert lelkesítően hatott az ébredező nemzeti öntudatra, ezáltal további nemzeti alapintézmények alapítására. Az országgyűlés 1808-ban létrehozta a Magyar Nemzeti Múzeumot, és a gróf Széchényi Ferenc által alapított könyvtárat ennek keretébe illesztette. A könyvtár és a múzeum 1846-47-ben költözött a múzeum jelenlegi épületébe, ahol a két gyűjtemény közösen működött. A könyvtár 1949-ben lett újra önálló intézmény Országos Széchényi Könyvtár néven. Új székhelyét a Budavári Palotában 1985-ben foglalhatta el az „F” épületben, a Palota Krisztinaváros felé néző nyugati szárnyában. Itt a könyvtár mintegy 36.000 négyzetméteren, nyolc szinten helyezkedik el. Ma a több mint kétszáz éve alapított könyvtár megújításának, újraformálásának nehéz korszakát éljük.

Ahogy 1802-ben a történelmi folyamatok bonyolult egymásra hatásában, a személyes felismerés, akarat, és nagyszerű elhatározás eredményeként alakult ki a nemzeti könyvtár,

úgy a mai könyvtár is korunk technikai forradalmában, társadalmi és történelmi összefüggésrendszerében újul meg. A mai és a jövőbeli nemzeti könyvtár úgy valósíthatja meg az alapító által elképzelt könyvtárat, hogy az egész társadalom számára hozzáférhetővé teszi a megőrzött dokumentumokat. A „hozzáférés forradalma” mindenki előtt kitarja a könyvtár valóságos és virtuális kapuját.

Az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményei ma kb. 12 millió dokumentumot tartalmaznak: nyomtatott könyveket a 15. századtól, kéziratokat az ókortól, magyar nyelvemlékeket, a Képes Krónikát, a corvinákat, napilapokat és folyóiratokat, képeslapokat és fényképeket, hanglemezeket és CD-eket. Gyorsan növekszik a digitális gyűjtemény, amelyben az új korszak dokumentumait őrizzük, e-könyveket, digitális másolatokat.

Évente 8.000-10.000 „olvasó” dolgozik olvasótermeinkben, de jelentősen növekszik azoknak a száma, akik tudásvágyból, érdeklődésből látogatják könyvtárunkat, megnézik kiállításainkat, részt vesznek a rendezvényeinken, meghallgatják a koncerteket, megcsodálják a restaurátorok munkáját, bepillantanak raktárainkba, rácsodálkoznak a „Gutenberg-galaxis” emlékeire, a nyomtatott könyvek so-

kaságára. Az „olvasók” rétege mellett tehát egyre több a „látogató”.

Évente 40-50.000 között van azok száma, akik megtisztelik könyvtárunkat látogatásukkal, és a számuk egyre növekszik. Jövőbeli terveinkben szerepel, hogy e téren jelentős növekedést érzünk el a célközönség bővítésével. Ennek keretében a tudományos érdeklődésű közönség mellett a felsőoktatásban és a közoktatásban oktatók és tanulók, valamint további érdeklődő rétegek számára is szeretnénk biztosítani a könyvtár „megtáplálásának” lehetőségét.

Az olvasókon és látogatókon kívül egyre többen tekintenek a nemzeti könyvtárra, mint „szolgáltatóra”, mint „információ és dokumentumszolgáltató nagyüzemre”. Olvasóink havonta kb. 50.000 dokumentumot olvasnak, vizsgálják meg, s havonta több ezer – könyvtáros szaknyelven – „tájékoztatást” adunk a könyvtárunkhoz fordulóknak. A könyvpiac résztvevői számára is értékes információkat tudunk adni: a kiadóknak számára a nemzetközi azonosítószámok kezelését, az antikváriumok szakembereinek és a kutatóknak pedig a nemzeti bibliográfiát. A hazai és külföldi gyűjtemények gyakran kérnek „kölcson” egy-egy dokumentumot, hogy kiállításukat tartalmasabbá tegyék. S munkatársaink is gyakran viszik híres dokumentumainkat az ország határain belül és határainkon túl is. Nagy siker volt például Mátyás király corvináinak (természetesen csak másolatoknak) erdélyi körútja, és óriási az érdeklődés Kölcsey Ferenc Hymnus-kéziratának a Magyar Kultúra Napján az ország különböző településein történő bemutatása iránt is. Sokan kérnek másolatokat munkájukhoz, érdeklődésből vagy szép születésnap ajándékként akár papíron vagy digitálisan.

A hazai könyvtári rendszer számára is több szolgáltatást nyújtunk. Könyvtárunkban történik meg az ún. „kötelespéldányok” elosztása is, s mi tartjuk nyilván, hogy egy-egy könyvet hol találhatnak meg olvasóink a magyarországi könyvtárakban és a nemzeti könyvtár bonyolítja az ún. nemzetközi könyvtárközi kölcsönzést is.

A könyvtár tudományos műhelyében sok jelentős tanulmány és kiad-

vány készül gazdagítva a magyar tudományt és a szép könyvek sorát.

A legfontosabb változás azonban, hogy néhány éve sarkig tárult a nemzeti könyvtár virtuális kapuja, az internet, és mára évente 20 millió olvasó, érdeklődő tekinthet be könyvtárunk gyűjteményeibe, dokumentumaiba. Megcsodálhatja kincseinket, böngészhet katalógusainkban, meghallgathatja Kossuth Lajos hangját, végiglapozhatja a corvinákat, olvashatja a kötelező olvasmányokat, nézgetheti a képeslapokat, megtekintheti az alapító Széchényi Ferenc térkép-gyűjteményét, földgömbjeinket és számtalan más csodát, s terveink szerint egyre egyszerűbben keresheti és találhatja meg az adatok tömegében a számára fontos és megbízható, hiteles információt.

Az Országos Széchényi Könyvtár tehát aktív szereplője a kulturális életnek és honlapjai az egyik legjelentősebb hazai kulturális szolgáltatóvá teszik.

A gyűjteménybe érkező óriási dokumentummennyiség azonban rendkívül nehéz helyzet elé állítja könyvtárunkat. Egyre inkább rászorulunk a társadalom segítségére a dokumentumok rendezésében, mozgásában, feldolgozásában. Egyre több önkéntes és civil segíti munkánkat, és előreláthatólag egyre több munkás

kézre és tudásra lesz szükség, hogy a könyvtár meg tudjon felelni a digitális kor felhasználója által elvártaknak. Az aktív magánemberek, a cselekvő közösségek, a civil társadalom munkája egyre fontosabb lesz könyvtárunkban is.

Minden segítségre szükségünk lesz, hiszen további óriási feladatok várnak ránk.

A közfoglalkoztatás

Az Országos Széchényi Könyvtár 2013-óta a nemzeti kultúrkincsek digitalizálásával a MaNDA partnerszervezetéként vesz részt közfoglalkoztatási programban. A könyvek, újságok, gyűjtemények digitalizálása, valamint a könyvtári nyilvántartásokhoz szükséges adatrögzítési feladatok ellátásában nagy segítséget jelentettek a közfoglalkoztatott munkatársak.

2015-ben az OSZK új és tervezett szolgáltatásai miatt további jelentős digitalizálási, adatrögzítési feladatokat kellett megoldani. Ekkor vetődött fel, hogy e feladatok elvégzéséhez, csatlakozva az országos Kulturális Közfoglalkoztatási Programhoz, saját programot indítsunk el, és ezzel egyben támogassuk a közfoglalkoztatást is.

2015 őszén az EMMI és a BM közös döntése a kultúra szakmai területeire bízta a 2016 márciusában induló 4. Országos Kulturális Program megvalósítását. Ezzel segítséget nyújtottak a közfoglalkoztatási programnak, és lehetőséget kínáltak a kulturális intézményeknek. Az Országos Széchényi Könyvtár kapta a könyvtárak, művelődési házak és közösségi terek könyvtári tevékenységét támogató közfoglalkoztatói feladatokat. Hároméves terv keretében meghatározásra kerültek a foglalkoztatás keretszámai. 2016-ban 300, 2017-ben 1000, 2018-ban 1.500 főben került meghatározásra a közfoglalkoztatotti létszám.

A könyvtári program az OSZK, az önkormányzati fenntartású, vagy egyetemi könyvtárak számára is lehetőségét biztosít arra, hogy a közfog-

lalkoztatottak a nem szakmai háttértevékenységek elvégzésében segítsék a könyvtárosokat azért, hogy a tulajdonképpeni szakmai feladatok és az adminisztráció ellátása is teljesüljön az olvasókörzönség jobb kiszolgálása érdekében. A közfoglalkoztatott munkatársak betekintést nyernek a könyvtárak működésébe, tapasztalatot szereznek a kulturális közélet mindennapjairól.

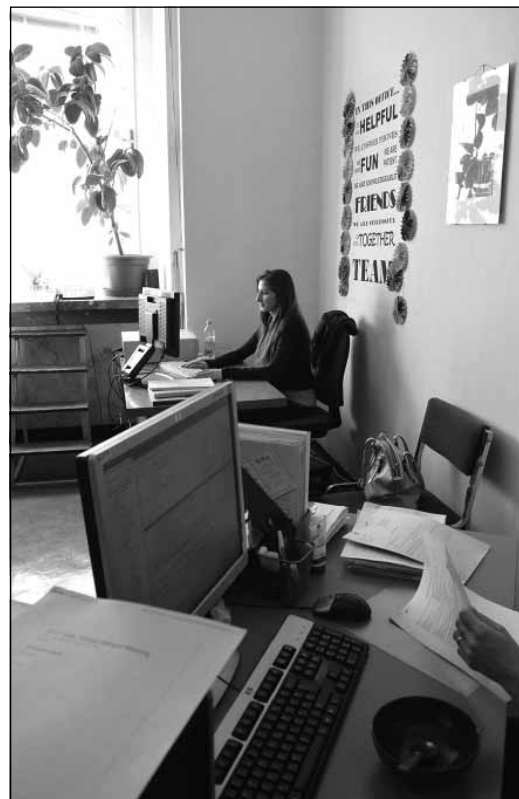
Emellett az elsődleges munkaerőpiacon önállóan elhelyezkedni nem tudó érettségizett vagy magasabb végzettséggel rendelkező munkavállalók elhelyezkedési esélyeit is javítja, az itt szerzett tapasztalatokkal felkészíti őket a munkaerő-piaci visszatérésre. 2015 novemberében az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel karöltve felmértük a könyvtárak létszámigé-

nyét. Nagy volt az érdeklődés, a tervezett 300 fővel szemben mintegy 450 intézményben 850 fő foglalkoztatására érkezett megkeresés.

Két kiemelt feladatot határoztunk meg. Az egyik a könyvtári dokumentumok előkészítése a tömeges digitalizációra, amely a nemzeti kulturális dokumentumok digitális közkinccsételét segíti. A másik a könyvtárosok konkrét szakmai munkájának segítése az olvasókörzönség jobb, színvonalasabb kiszolgálása érdekében.

Ennek megfelelően adatrögzítő-digitalizáló, valamint könyvtári kiegészítő munkaköröket alakítottunk ki, de további tevékenységként felvettük a raktári feladatokat kiegészítő, és az adminisztrációt kiegészítő munkaköröket is.

A programterv elfogadása és a közfoglalkoztatásra irányuló Hatósági Szerződés – mely 857 fő foglalkoztatására mintegy 1,3 milliárd forint költségvetési keret biztosítását tartalmazza – megkötését követően 2016. március 1-jével elindítottuk a programot. Az első hónap végén már mintegy 450 fő került felvételre, és további 150 fő munkába állítása már folyamatban van.

A hozzáférés forradalma

A könyvtár eredeti rendeltetése szerint tartalomszolgáltató intézmény, amely a tudáshoz és a kulturális javakhoz való hozzáférést biztosítja a társadalom számára.

A könyvtárak több ezer éves történetét az adatrögzítő eljárások változásával szoktuk leírni. A művek létrejötte, gyűjtése, számbavétele és az igények szerinti szolgáltatása állandó és változatlan folyamatokat jelentenek a mindenkorai könyvtár működésében. Ezek strukturált rendszerbe szerveződnek annak megfelelően, hogy ékírásos agyagtáblákon, papirusz- vagy pergamen-tekerceken, modern értelemben vett könyvekben vagy periodikus kiadványokban kerültek rögzítésre a kérdéses tartalmak. Az adatrögzítés technológiájának megváltozása – a civilizációs-kulturális

fejlődés hozadéka – volt az, amely mindig átalakította a hagyományos eljárásokat. Szerencsés körülmény, hogy a huszonegyedik század elején mi is részesei lehetünk egy ilyen átalakulásnak, hiszen az elmúlt évtizedek fejlődése valódi paradigmaváltást eredményez a tartalomszolgáltatás – a könyvtár – működésében.

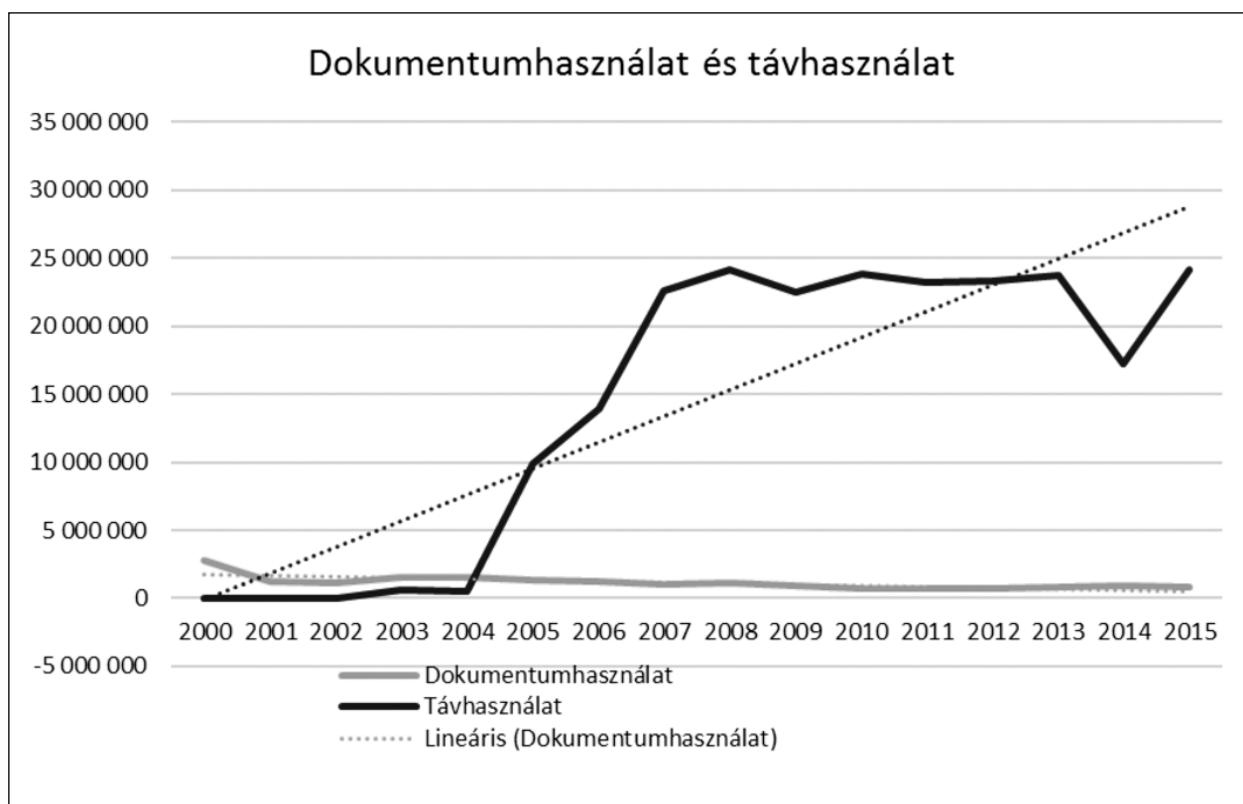
Az informatika világában csökken a hagyományos módon kiadott könyvek száma, de ennél drasztikusabb változás figyelhető meg a példányszámok csökkenése tekintetében. Hol vagyunk már a nyolcvanas évek francia könyvkiadásának elrémisztő tapasztalatától, ahol a kortárs francia szerzők versesköteinek példányszáma alig másfél-kettőszáz volt, s amit a magyar szerzők hazai kiadásai – akkor – akár öt-hétszeres mértékben is meghaladtak! Beállunk lassan a mo-

dern hagyományba mi is: a megjelenő művek kétszázötven-háromszáz kötetet jelentenek, vagy egyszerűen nincs is printváltozat. Az elektronikus felületek viszik el a verslavinákat.

De változik a megjelenés is. Napról napra egyszerűsödik, s így az újabb és újabb művek (talán helyesebb azt mondani, hogy digitális kéziratok?) végeláthatatlanul zuhognak ránk. Szépirodalmi alkotás, tudományos értekezés, jelentés – vagy bármilyen más műcsoportba is sorolódnak – többnyire valóban kéziratok benyomását keltik. Általános gyakorlattá válik, hogy csak a megjelenés utáni kritikai reflexió értékeli ezeket az újonnan és referátlanul megjelenő műveket!

Ez az informatikai rendszerváltás általános könyvtári tapasztalat, de talán kevésbé tudatosult bennünk, hogy a legradikálisabb változás az „olvasók”, a szolgáltatásra igényt tartók oldalán következett be. Látjuk és tudjuk (és talán kárhoznánk is), hogy a mai „olvasó” jellemző módon már az interneten (és csak az interneten!) fellelhető tartalmakat használja. Onnan tájékozódik, ott keresi a régebbi és újabb megjelenésű tanulmányokat, onnan tölti le a friss könyveket, s egyre kevesebb energiát fordít a hagyományos szolgáltatásban elérhető tartalmak felkutatására.

Az „olvasói szokások” változását jelzik azok a statisztikai adatok is, amelyek az Országos Széchényi Könyvtár szolgáltatásainak összetételét részletezik az ezredfordulótól napjainkig. Ezek egyértelműen mutatják, hogy amióta a könyvtár megkapta azokat a korszerű eszközöket, amelyek alkalmazásával aktív résztvevője lehetett a modern szolgáltatásoknak, azóta lényegesen csökkent a nyomtatott dokumentumok forgalma. Az interneten zajló „távhasználatok” száma az ilyen jellegű szolgáltatások megindulásának kezdetétől fogva nagyságrenddel haladta meg a hagyományosan igénybe vett könyvtári szolgáltatások számát. Az évi kimutatásokban már az első évektől kezdve milliós megkereséseket találhattunk, miközben a papíralapú dokumentumok forgalmazásának a nagyságrendje legjobban korszakainkban is legfeljebb félmillió körül mozgott. Az új eszközök

1. ábra Az Országos Széchényi Könyvtár dokumentumforgalma és távhasználata (2000-2015)

és technológiák bevezetésének hatására a könyvtár a kétezres évek közepétől felzárkózott a világ élvonalbeli tartalomszolgáltatói közé, s a magyar írott örökség egyetlen hiteles helyeként újabb és újabb szolgáltatásokkal vett részt abban a folyamatban, amit a hozzáférés forradalmának szoktunk nevezni.

Új feladatok jelentek meg a munkánk során. A katalóguscédulákat és azok központi nyilvántartását az elektronikus gyűjtemények olyan speciális rendszerei váltották le, amelyek távolról is lehetővé tették az állományadatok gyarapítását, lekérdezését, vagy más adatokkal való integrálását.

S folytatni kell az országos rendszerek kiépítését. Össze kell kapcsolni a különböző gyűjtemények metaadat-rendszereit. Az egységes országos könyvtári rendszer támogatására létre kell hoznunk a Magyar Nemzeti Névterek hálózatát, hogy ennek segítségével megteremtjük a könyvtárak és általában a közgyűjtemények adatbázisainak átjárhatóságát.

A központi katalógus, a központi cikk-katalógus, a névtér kidolgozása, a nemzetközi szabványok bevezeté-

se és alkalmazása, a könyvtári dokumentumok digitalizálása – olyan feladatok, amelyeket a könyvtári rendszer tagjainak együttműködésével, de a nemzeti könyvtár felelősségvállalásával kell megoldani.

Meg kell terveznünk és ki kell építenünk a webes gyűjtés és archiválás rendszerét, hiszen az eleve digitálisan keletkező magyar kultúrkincset az enyészet veszélyezteti, miután ma még senki sem gyűjti és rendszerezi a weben megjelenő anyagokat.

Az informatikai infrastruktúra biztosításán, az adatszervezésen és a

központi szolgáltatásokon túl az Országos Széchényi Könyvtárnak fel kell vállalnia a metaadatok ellenőrzését is. Mindez csak úgy képzelhető el, ha kezdeményezi és a könyvtári rendszer intézményeivel együttműködve kidolgozza az országos könyvtári fejlesztések terveit.

Mert a könyvtárnak az adathordozók forradalma idején, tehát ma és holnap is az a dolga, hogy minden hungarikumot begyűjtsön, feldolgozon, őrizzen és szolgáltatson Magyarországon és a magyarok kulturális alapellátása érdekében.

TÜSKE LÁSZLÓ orientalista, könyvtáros, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem könyvtár-arab szakán diplomázott, doktori fokozatot 2001-ben szerzett. 1992-től 2002-ig az OSZK Tájékoztatói és Olvasószolgálati Főosztályának főosztályvezető-helyettese, 2002 és 2012 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Arab Tanszékének oktatója és az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézetének kutatója. 2012-től 2014-ig a Balassi Intézet kairói Magyar Kulturális Tanácsosi Hivatalát igazgatta. 2014. augusztus 13-án kapott megbízást az OSZK főigazgatói posztjának betöltésére. Az európai arabistákat és iszlámkutatókat tömörítő Union européenne des arabisants et islamisants és a Magyar Tudományos Akadémia Orientalisztikai Tudományos Bizottságának tagja.

Főbb tendenciák a Kulturális Közfoglalkoztatási Program első három ütemében

A *felmérés célja* a Kulturális Közfoglalkoztatási Programról egy olyan helyzetkép adása, amely objektív adatokkal mutatja a Program szerepét a kulturális szektorban. Ehhez célunk adatok gyűjtése, elemzése a foglalkoztatásban részt vevők (közfoglalkoztatottak) demográfiai összetételéről, iskolai végzettségéről, a foglalkoztatásról vallott egyes elképzeléseikről, a végzett feladatokról, elégedettségükről, illetve adatok gyűjtése, elemzése a foglalkoztatásban részt vevő fogadópartnerek alapfeladataik, telephelyük, szervezeti típusuk szerinti megoszlásáról; a közfoglalkoztatásban betöltött szerepükről, vélekedéseikről, elégedettségükről.

Az *adatfelvétel* önkitöltős, online kérdőíveken történt öt témakörbe csoportosítva: közfoglalkoztatotti bemeneti kérdőív, kilépő kérdőív, kimeneti kérdőív, partnerszervezetek bemeneti és kimeneti kérdőíve. Az összegzésük, feldolgozásuk SPSS adatfeldolgozó programmal készült. A megkérdezés kiterjedt a három kulturális közfoglalkoztatási programban résztvevők teljes körére, így a válaszadók száma szerinti adatbázisokból dolgozhattunk: közfoglalkoztatotti ívek (a programok időrendjében: 2780, 3845, 4591 db), partnerszervezeti ívek (1480, 1284, 2333 db), kilépő kérdőívek (a program során elhelyezkedettektől).

Bevezetés

2016. február végén befejeződött a Kulturális Közfoglalkoztatási Program harmadik üteme. Az első program 2013 novemberétől 2014 áprilisáig, a második 2014. szeptembertől 2015. februárig tartott, a harmadik 2015 márciusától 2016. február végéig folyt; 2016 márciusától pedig elindult a negyedik program.

A foglalkoztatási program átmeneti *foglalkoztatást* nyújt az álláskereső számára, segítve a munkavállalókat abban, hogy azon kompetenciáik megmaradhassanak, sőt fejlődjenek, amelyek alkalmassá teszik őket az *elsődleges munkaerőpiachoz való újbóli csatlakozáshoz*. A program már indulásakor is kettős célkitűzésnek kívánt megfelelni: egyrészt egyfajta választ kívánt adni a munkanélküliség kérdésére, másrészt pedig alapvetés volt a kezdeményezés értékteremtő jellege, így az értékteremtő, értékőrző motívumokra kiemelt figyelem jutott. Az első program zárásakor a közben vizsgálatok alapján *megállapítható volt, hogy a kulturális közfoglalkoztatás nagymértékben hozzájárult a helyi közösségek megerősödéséhez, a települési hagyományok, értékek feltárásához*. A további programokban a Nemzeti Művelődési Intézet módszertani segítségével, mentorálásával *közösségfejlesztő* folyamatok *indulhattak el*, ezáltal javulhatott a

kulturális javakhoz való hozzáférés a hátrányos térségekben, kistelepüléseken is. Új módszerekkel gazdagodhatott a települési értékfeltárás, a helyi rendezvények kínálata bővíthetett, a közösségi élet újjászervezése lendületet kapott, a kulturális alapellátás kiterjesztésében új módszerek, tevékenységek jelenhettek meg. A folyamatosan végzett, a programokon áthúzódó adatfelvételi, adatfeltáró munka elősegítette a helyi identitás kialakítását, erősítését. Mindezeket a pozitív társadalmi hozadékokon túl a programok jó hatást gyakoroltak az egyének szintjén is, akik szakmai tapasztalatokat szerezhettek, a kapcsolati tőkéjük alakulhatott, erősödhetett, a programokban kifejlesztett és akkreditált képzések is segítették ezeket a folyamatokat.

Általános tendenciák

Az *eddig lezajlott három Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében a bevont foglalkoztatottak közül* összesen 11210 fő töltött ki adatlapot a programból való kilépéskor. Az első programban 2780, a másodikban 3845, a harmadikban pedig 4585 fő.

A *három programban 17277 fő* alkalmazása történt. A program Magyarország mind a 19 megyéjére és Budapestre is kiterjedt. A három ütemben ezer fő feletti alkalma-

zás Békés (1071 fő), Borsod-Abaúj-Zemplén (1048 fő), Hajdú-Bihar (1017 fő), valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg (1005 fő) megyében volt: ez a négy megye – a keleti országrész gazdaságilag legnehezebb helyzetben lévő megyéi – foglalkoztatta a legtöbb résztvevőt. A magas részvételt indokolja, hogy ezekben a megyékben különösen nehéz munkához jutni az álláskeresőknél, s a közfoglalkoztatási programban rendelkezésre álló bérek vonzóak más itteni lehetőségekhez képest.

Hasonlóan magas a közfoglalkoztatottak aránya az aprófalvas és gazdaságilag szintén hátrányos Dél-Dunántúli régióbeli Somogy, illetve Baranya megyékben. Ezen megyék mind a három programban kiemelt feladatot láttak el a foglalkoztatásban.

A programokban részt vevők átlagéletkora mindvégig jóval negyven év alatt maradt (34,6 év). A legfiatalabb résztvevői csoportja az első

programnak volt (32,7 év), kissé emelkedett a második ütemben (34,4), a legmagasabb átlagéletkor pedig a harmadik program résztvevői körét jellemezte (36,0 év).

Mindhárom programban a nők voltak felülreprezentálva: az első két alkalommal 76-76% az arányuk, a harmadikban még ennél is magasabb volt (78%).

Az iskolázottsági adatokat vizsgálva szintén elmondható, hogy jelentős különbséget nem mutatott a három programban. A kulturális közfoglalkoztatásban való részvétel bemeneti követelménye az érettségi megléte volt. A közfoglalkoztatási programba bekapcsolódók közül a kizárólag érettségivel rendelkezők 62%-ban voltak jelen, míg arányuk a másodikban 69%-ra, a harmadik programban pedig 72%-ra emelkedett. A főiskolai (16-17%), egyetemi végzettségük aránya (7-8%) kiegyenlített. A felsőfokú abszolutóriumot megszerzettek,

de diplomával nem rendelkezők aránya csökkent (első programban 13%, második programban 6%, harmadik programban 5%) az egymás utáni három foglalkoztatásban.

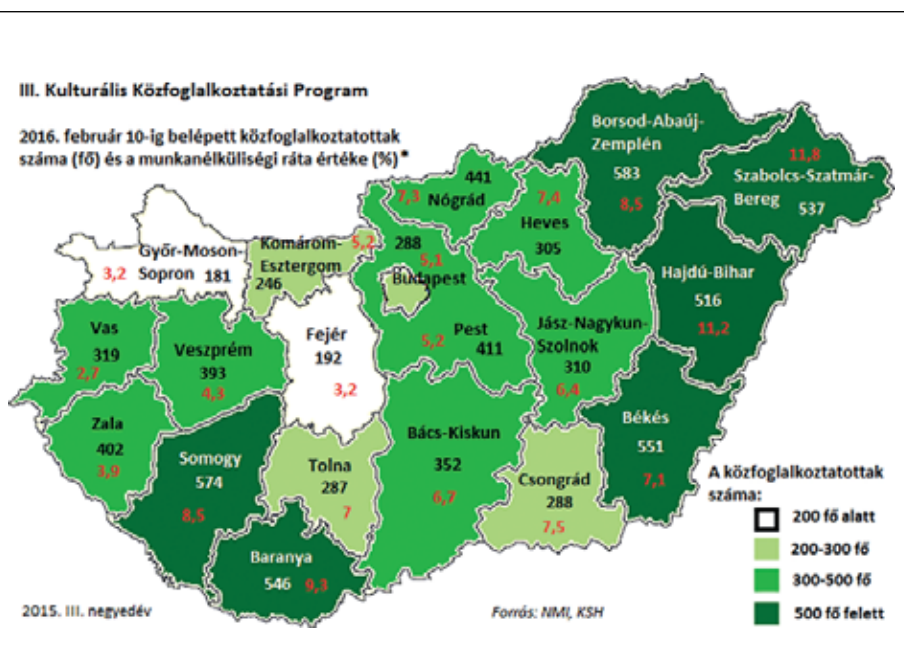
A résztvevők közel fele mindhárom programban a községekben élt és tevékenykedett (48-45-53%). Az első és a harmadik foglalkoztatásban 15-15% került ki a megyeszékhelyekről, illetve a fővárosból, a második programban ez az arány 20%-ra emelkedett. Kis mértékben programról programra csökkent a városokban élők-dolgozók aránya (37-35-32%). Feltételezhetően a városokban könnyebb az elhelyezkedés a nyílt munkaerőpiacon.

A kulturális közfoglalkoztatottak feladatai

Az eddig lezajlott három programban nem mutatott jelentős eltérést a program szerepében betöltött egyes dimenziók jelentősége.

A legjelentősebb tényezőnek a program során a jövedelemhez jutást értékelték a programban részt vevők (4,42). (Ötös skálán elért átlagérték, ahol 1= nincs jelentősége, 5 = nagy jelentősége van.) Az elsődleges hasznán túl a második legfontosabb szempont a válaszadók vélekedése szerint az újonnan előálló aktivitás, a hasznos elfoglaltság megléte lehetett (4,24). Harmadik helyre sorolták a saját hasznosság érzetének erősségét (4,22). Az emberek közelsége, a társasági élmények újraélése a fontossági sorrendben a negyedik helyre került (4,2). A szempontok végére az új dolgozótalanulásának lehetősége (4,17), illetve az új lehetőség találasának segítése (3,97) került.

A közfoglalkoztatás során az első három programban a közművelődési-közügyteményi terület, a civil és önkormányzati szféra adta a partnerek körét. Vizsgáltuk mindhárom programban, hogy a résztvevők vajon mely területen tudtak leginkább hasznossá válni, hol számítottak leginkább a munkájukra, hol tudtak a leginkább csatlakozni a programhoz. Mindhárom programban a leggyakoribb szakterületi funkció, ahol a közfoglalkoztatottak munkája hasz-

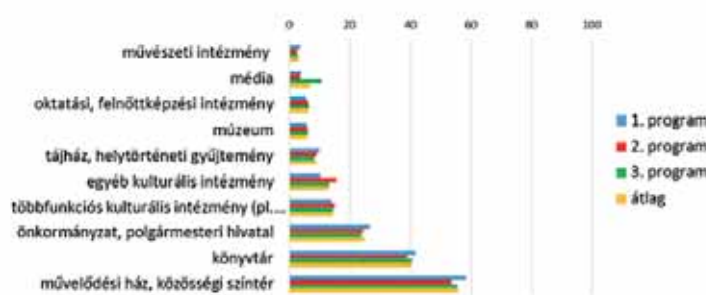

A térképet készítette: Novák Erzsébet

**Mit tart jelentősnek a közfoglalkoztatásban?
A három program átlaga**
Átlagok (1 = egyáltalán nem jelentős, 5 = nagyon jelentős)

Szakterületi funkció, melyben a közfoglalkoztatottak munkája jellemzően hasznosult (%)

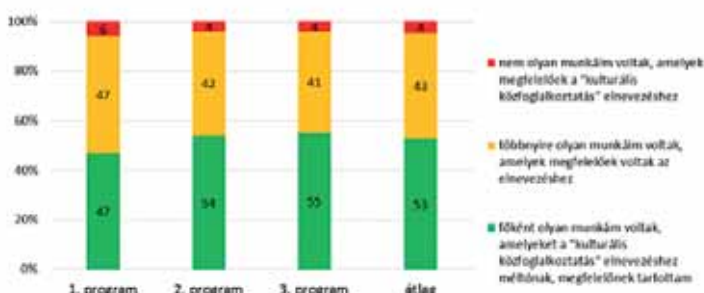
feladatokat, részfeladatokat kellett végezni, amelyek a kulturális közfoglalkoztatás megnevezéséhez méltóak voltak, egyeztek a meghirdetett célokkal, s megfeleltek az alapelveknek. A válaszok 43%-a azt mutatta, hogy a programban végzett feladatok többnyire megfeleltek a program szellemiségének, alapvetéseinek. Mindössze a válaszadók 4-6%-a jelezte, hogy olyan feladatokat kellett végezni a programban, amelyek nem álltak összhangban a kulturális közfoglalkoztatás elnevezésével.

A kulturális közfoglalkoztatás küldetésének való megfelelésén túl vizsgáltuk, hogy milyen volt a közfoglalkoztatásban végzett munka jellege az egyes programokban. A három program átlagát ábrázoltuk a következő ábrán, tekintettel arra, hogy az egyes programokban nem voltak jelentős eltérések. A feladatok jellege szintén a kulturális közfoglalkoztatás lényegi eleme alapján alakult: a szakmai feladatok domináltak (96%). A szervezetek több mint felénél (58%) a közfoglalkoztatottak adminisztratív feladatokat (is) végeztek. Kisegítő

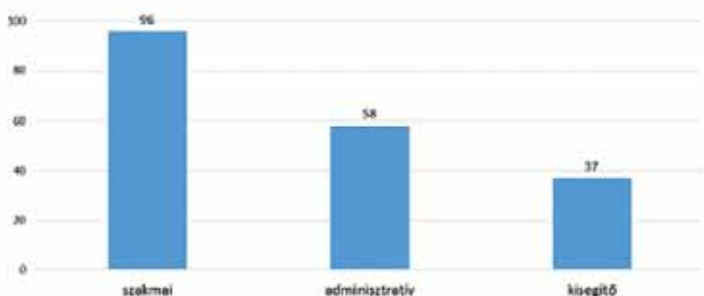
nosult, a művelődési ház, közösségi színtér volt (közel 60%). A második szakterületi funkció a gyakorisági sorban a könyvtár volt (40%). A harmadik területet az önkormányzatok, polgármesteri hivatalok jelentették a partneri válaszadók szerint (megközelítően 25%). Tíz százalék alatt maradt mindhárom programban a művészeti intézmények, média, oktatási intézmények említése. A harmadik programban a média területének jelentősége emelkedett valamelyest, átlépi a 10%-os határt, a három program átlagában azonban nem mutat kiemelkedő jelentőséget.

A kulturális közfoglalkoztatás alapvetése szerint értéktéremtő, ez tükröződött mindhárom program koncepciójában és megvalósításában egyaránt. A szakmai koordinációt, a módszertani fejlesztést és mentorálást, valamint az egyes programokban a képzéseket a Nemzeti Művelődési Intézet irányította, szakmailag felügyelve a folyamatokat. Mindhárom programban az átlag alapján ötven százalék feletti a visszajelzés arról, hogy a programban főként olyan

Feladatok megítélése a három kulturális közfoglalkoztatási programban - A kulturális közfoglalkoztatásban... (%)

A kulturális közfoglalkoztatottak által végzett munka jellege (%)
A három program átlaga

feladatok (például technikai segítség) a partnerek 37%-ánál fordultak elő. A szakmai munkán belül a kulturális közfoglalkoztatottak nagy segítséget nyújtottak a partnerszervezeteknek a különféle szakmai részfeladatokban, a háttérmunkában, a kommunikációban, az eddig elmaradt apróbb feladatok elvégzésében. Mindezek sok újdonságot, új szint, látásmódot vihettek a szokásos tevékenységszerkezetbe, egyben lehetőséget adtak a feladatok differenciálására is.

Kulturális közfoglalkoztatottak az elhelyezkedési esélyeiről

Vizsgálatainkba minden programban szempontként emeltük be a résztvevőknek a későbbi elhelyezkedéssel kapcsolatos tervei vizsgálatát, az ennek esélyeiről való vélekedésekkel kapcsolatos kérdéseket. Mindhárom programban alacsony volt az igazán szkeptikusak aránya a későbbi elhelyezkedést illetően (6-8%). Át-

lagosan a résztvevők 7%-a gondolta úgy, hogy nincs esélye, nem lát módot arra, hogy a program után elhelyezkedjen. A mérsékelten bizakodók, akik nagyon kevés esélyét, illetve kevés esélyét látják az elhelyezkedésnek, átlagosan összesen 33%-ot tettek ki. Így a szkeptikusok és a mérsékelten bizakodók tábora 40 %-ra volt tehető. Nagyobb arányú a pozitívan gondolkodók tábora, akik a három program átlagában 60%-ot jelentettek. Az egymás után következő programokban sem csökkent a pozitívan gondolkodók aránya, annak ellenére, hogy többben több programban is részt vettek. (A harmadik programban a válaszadó résztvevők 56%-a egyik előző programban sem vett részt.)

Mindhárom programban meghaladta a 90%-ot azoknak az aránya, akik a következő kulturális közfoglalkoztatásban is szívesen részt vennének. Ez azonban inkább érzelmi viszonyulást jelez, s azt mutatja számunkra, hogy a kulturális közfoglalkoztatottak jól érzik magukat a programban, érzik a munkájuk hasznosságát, szívesen tevékenykednek a kulturális területen.

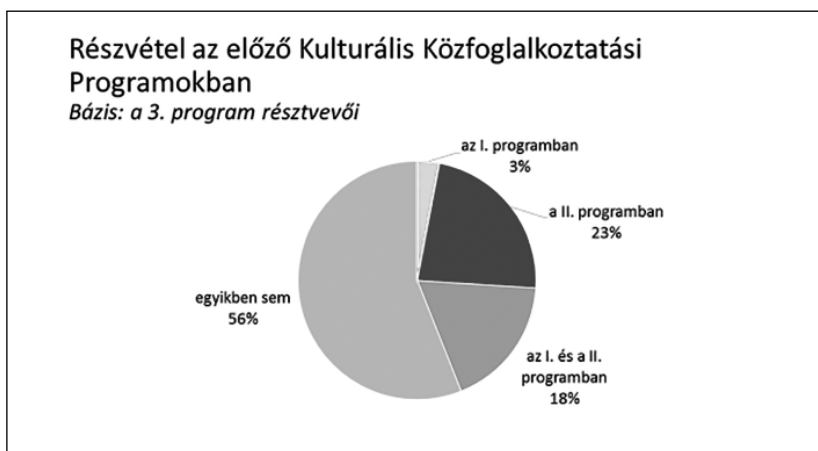
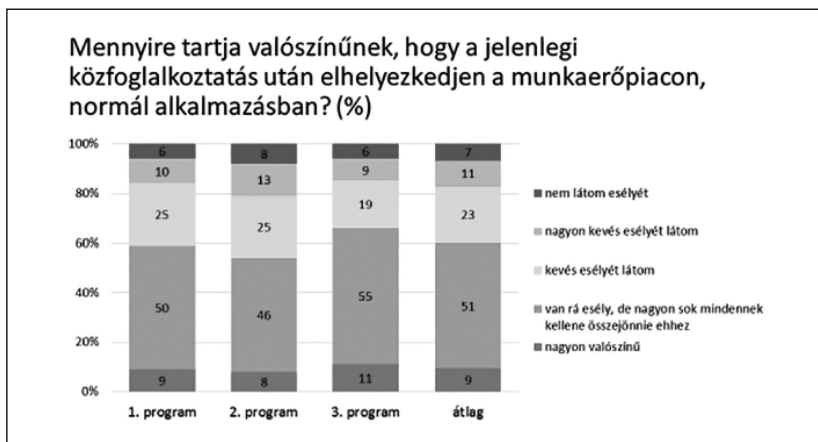
A harmadik programban résztvevők 56%-a szerepelt először ebben a foglalkoztatási formában. 23% már az előző, a második programban, további 3% még az első programban részt vett. A harmadik programban szereplők 18%-át tették ki azok, akik az eddigi összes programban szerepeltek. Az utolsó program tanulsága szerint a résztvevők majdnem fele többször vesz részt az alkalmazási formában.

A harmadik programban 21% volt a program alatt kilépők aránya, akik már a program alatt el tudtak helyezkedni. A férfiak magasabb arányban jelentek meg a kilépők között, mint a programbeli hányaduk. 737 településen dolgozott olyan közfoglalkoztatott, aki elhagyta a programot, ami a program településeinek 39%-át jelenti. A nagyobb települések esetében a települések programbeli arányához képest is nagyobb mértékű volt a kilépés.

Közfoglalkoztatottat fogadó partnerszervezetek a programról

A nagyfokú hasonlóság miatt a fogadó partnerek vélekedéseinek összefoglalása során is a három program átlagát mutatjuk be. A legnagyobb elfogadottsága annak az állításnak volt, miszerint a programban résztvevők be tudtak illeszkedni a szervezetek működésébe, el tudták foglalni a helyüket a munkahelyi közösségben. Mivel a partnerszervezetek maguk döntöttek arról, hogy belépnek a programba, így érthető, hogy nyitottak voltak, s létrejöhetett az a légkör, amely alkalmas volt a beilleszkedésre, integrációra. A válaszok alapján az is látható, hogy a programokban a partnerek egyre inkább tudtak támaszkodni a közfoglalkoztatottak közreműködésére, akik a megszerzett helyismeret segítségével hatékonyabban voltak képesek részt venni a szakmai folyamatokban.

A fogadószervezetek nem jelezték, hogy jelentős probléma adódott volna a munkafegyelemmel, munkahelyi konfliktusok számottevően nem fordultak elő. (Ennek mértékében nem

Mennyire voltak jellemzőek az alábbi állítások a kulturális közfoglalkoztatási programra? I.
A három program átlaga
Átlagok (1 = nem jellemző, 5 = nagyon jellemző)

Mennyire voltak jellemzőek az alábbi állítások a kulturális közfoglalkoztatási programra? II.
A három program átlaga
Átlagok (1 = nem jellemző, 5 = nagyon jellemző)

voltak különbségek az egyes programok között.). Nem volt jellemző az sem, hogy nagy gondot kellett volna fordítani az alkalmazásban részt vevők munkakultúrájának javítására. Valamelyest magasabb arányú egyetértés (2,02) mutatkozott azzal kapcsolatban, hogy nagyon eltérő képességű, személyiségű emberek kerültek a programokba, és ehhez alkalmazkodni kellett a partnerszervezeteknek, a fogadó kollektívának.

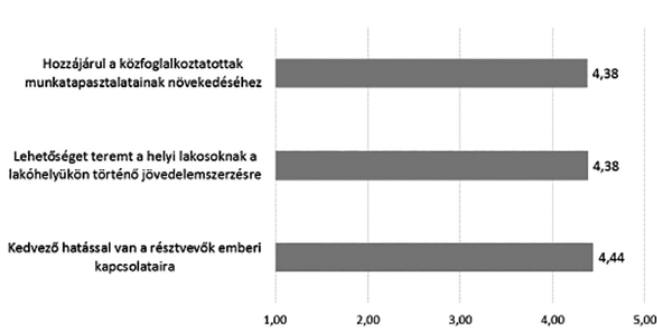
Fogadó partnerek a program hatásairól

A közfoglalkoztatás a partnerek szerint leginkább a benne részt vevők emberi kapcsolataira van jó hatással, de a munkatapasztalatok növekedéséhez is hozzájárul, mint ahogy a helyben történő munkavégzést is elősegíti. A helyben való jövedelemhez jutás szinte minden településen jelentős gondot okoz. Az utazásra szánt idő, az utazás költségei komoly terheket róhatnak a munkavállalóra, amelyek

esetleg az egész munkavállalást teszik lehetetlenné. A menetrendszerinti járatral némely kistelepülésről megoldhatatlan odajutni a munkahelyre a megadott munkaidő kezdetére, vagy éppen a közlekedés költségeit levonva a megszerzett jövedelem nem fedezi a megélhetést. A háztartásbeli terhek – különösen a női munkavállalók esetén – még nehezebbé teszik a más településen való munkavállalást. (A KSH időmérleg vizsgálata alapján a saját háztartás ellátása 75 perc/nap a férfiak és 177 perc/nap a nők esetén.* Feltételezhetően ezért is népszerű ez a helybéli foglalkoztatási forma elsősorban a nők körében.

A válaszadó partnerek szerint a közfoglalkoztatás a résztvevők számára inkább lehetőség, mint kényszer vagy szükségszerűség. Olyan esély a programhoz való csatlakozás, amely hozzájárulhat a közfoglalkoztatottak elhelyezkedéséhez. A partnerek nagy jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a munkavállalói kompetenciák ne épüljenek le, hanem szinten maradjanak, sőt fejlődjenek.

A kulturális közfoglalkoztatás hatásai I.
A három program átlaga
Átlagok (1 = egyáltalán nem ért egyet, 5 = nagyon egyetért)

A kulturális közfoglalkoztatás hatásai II.
A három program átlaga
Átlagok (1 = egyáltalán nem ért egyet, 5 = nagyon egyetért)

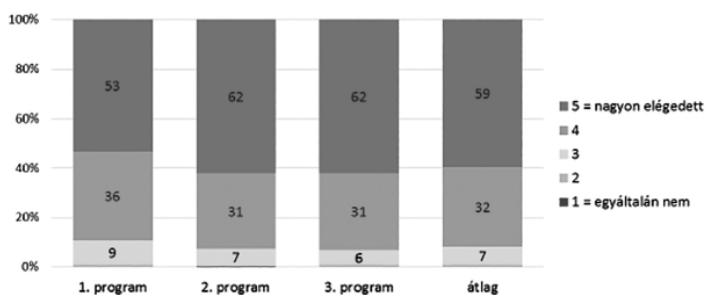
* KSH időmérleg 2009/10. Elérhető: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/idomerleg/idomerleg0910.pdf>

Fogadó partnerek elégedettsége

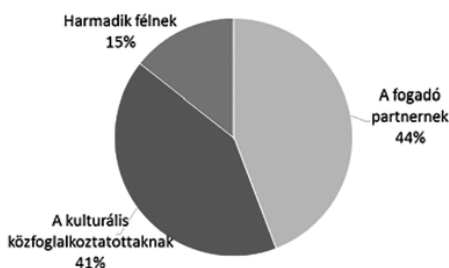
A program legfontosabb hatása, amelyet a válaszadó partnerek kiemeltek, az a szakmai munkatársak munkájának könnyítése, eredményesebbé tétele volt. Másodikként azonban az új szemléletmód, új ötletek megjelenésének pozitívumait emelték ki a kérdezettek, annak a hatását, amit az új nézőpont megjelenése jelentett a szervezetek életében. Nagy segítséget jelentett a partnerek számára, hogy a program révén a szakmai munkát támogató feladatok ellátására is lehetőség nyílt. A válaszadók közel harmada emelte ki a potenciális új munkaerők megismerésének +lehetőségét, illetve a fiatalos szemléletmód megjelenését. A kérdezettek közel negyede számolt be arról, hogy elmaradt feladatok pótlására (pl. rendszerezés, tematikus mentések, adminisztrációs igények, kimutatások stb.), és az alapfeladatok hatékonyabb megoldására is alkalmas volt a közfoglalkoztatási program.

A három programban átlagosan a válaszadó partnerek 23%-a foglalkoztatott tovább munkavállalót a közfoglalkoztatás befejezése után. Az első program után a partnerek 94%-a, a második program után 97%-uk, a harmadik után 98% jelezte, hogy újra részt venne a szervezetük a következő közfoglalkoztatási programban. Hasonló módon a partneri elégedettség is nőtt: az első program végén a partnerek 53%-a volt nagyon elégedett, a második, harmadik programban a válaszoló partnerek 62%-a jellemezte a szervezetét nagyon elé-

Összességében véve mennyire elégedett a Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal, az Ön intézménye/szervezete szempontjából?

Véleménye szerint kinek volt a leghasznosabb a kulturális közfoglalkoztatási program? (%)
A három program átlaga

gedettnek a Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal.

A partneri elégedettséget támasztják alá az alábbi ábrán látható adatok is. A válaszadó partnerek szinte azonos arányban gondolták úgy, hogy saját maguk számára (44%) és a programban részt vevőknek (41%) volt a leghasznosabb a program. A partneri elégedettség szintjének nem volt jelentős eltérése a három programban.

Összefoglalás

A kulturális közfoglalkoztatás főként *községekben, a keleti ország-résznek fejlesztésre szoruló gazdasági helyzetű megyéiben*, a fiatal felnőttek, illetve a nők számára jelentett elhelyezkedési lehetőséget.

Elsődleges hasznán túl (a résztvevők rendszeres jövedelemhez jutottak) ki kell emelnünk azt a hatást is, amely elősegítette a munkavállalói, munkavégzéssel kapcsolatos kompetenciák megőrzését és fejlesztését. A települések, fogadó partnerek számára is jelentős segítséget jelentett az, hogy a kulturális terület humán erőforrás bázisa erősödhetett.

A kulturális közfoglalkoztatás I. és III. programjában a résztvevők képzéseken vettek részt. A képzésekre mindkét programban speciális, egyedi tananyagot dolgozott ki a Nemzeti Művelődési Intézet. A tananyagban a közösség-szervezés alapjaihoz kapcsolódó modulok szerepeltek (kommunikáció, önismeret, művelődéstörténet,

Miért fontos az Ön szervezete, intézménye számára a kulturális közfoglalkoztatási program? (%)
A három program átlaga

intézménytörténet, közösségi művelődés, közösségi tervezés, eseményszervezés, környezeti fenntarthatóság stb.). A speciális képzés során a résztvevők felkészültek a munkájukra, közösségi érzékenyítő folyamatokban vehettek részt, új impulzusok érheték őket az elméleti és a gyakorlati egységekben egyaránt. A csoportfeladatokban lehetőség nyílt együttműködésre, kooperációra. A képzési idő a kapcsolati tőke építésére is alkalmas volt.

A közfoglalkoztatás komoly sikereket ért el a résztvevők elhelyezkedési esélyeinek javításában, a nyílt

munkaerőpiacra visszajutás támogatásában. A harmadik program alatt 21% volt azon kilépők aránya, akik sikeresen el tudtak helyezkedni, majd a program zárása után ez az arány meghaladta a 30%-ot is.

Az ország minden megyéjét érintő programok fejlesztő hatást gyakoroltak a közösségek és a helyi társadalom megerősítésére, új lehetőségeket teremtettek a legelmaradottabb országrészek felzárkózására, a kistelepülések fejlődésére nézve. Az *egyéni beavatkozásokon* (az egyes emberek, családok helyzetének javítása) túl pozitív hatással voltak a

fogadó partnerek (kulturális szervezetek és intézmények), valamint *a települések közösségi-kulturális életére.*

Az eredmények tükrében elmondható, hogy a kulturális közfoglalkoztatás fontos szerepet tölt be a kulturális alapellátás megteremtésében. A létrejött szakmai, partneri és emberi hálózat bázisául szolgálhat a jövőben létrejövő innovációk és helyi kezdeményezések megvalósulásához, hozzájárul a közösségek érték alapú fejlesztéséhez és erősítéséhez, amellyel a helyi társadalmak cselekvőképessége és erőforrásai is gazdagodnak.

DR. JUHÁSZ ERIKA a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Andragógiai Tanszékének tanszékvezető docense, a Kulturális Szemle főszerkesztője. 2015 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Szakmai Központjának a szakmai vezetője, fősztályvezetője. Tudományos doktori (Ph.D.) fokozatát a nevelés és művelődéstudomány területén szerezte 2005-ben a hazai felnőttoktatás intézményrendszerének vizsgálata a művelődéspolitikai tendenciák tükrében témájában. A közművelődés és a felnőttképzés területén országos és nemzetközi tudományos konferenciák elnöke, számos publikáció és konferencia előadás szerzője, előadója. Fő kutatási témái: a nonformális és informális tanulás megjelenési formái és színterei, a közművelődési és andragógiai szakma átalakulása.

G. FURULYÁS KATALIN szociológus, kulturális menedzser. 1998 óta vesz részt művelődésszociológiai kutatásokban, fejlesztésekben a Nemzeti Művelődési Intézetben és jogelődjeiben, valamint az MTA Szociológiai Kutatóintézete Kultúrakutató Műhelyében. Jellemzően kvalitatív módszereket alkalmazó közművelődéssel, közösségi művelődéssel, kulturális fogyasztással kapcsolatos kutatásokat vezet. Kiemelt vizsgálati területe a magyar vidék, a kistelepülések kulturális jelenségei. Részint a kutatásokhoz, részint a közösségfejlesztési, public art akciókhoz kapcsolódva több terepmunkában dolgozott, jellemzően aprófalvas térségekben. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Szakmai Központ szakmai munkatársa.

DUDÁS KATALIN (Budapest, 1969.) szociológus, kutató, a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Szakmai Központ munkatársa, több önálló publikáció szerzője. Eddigi fontosabb kutatási témái között szerepel a kultúrafinanszírozás, a közművelődési statisztika, az építészeti trendek művelődési házaknál és színtereknél, az amatőr művészet, a kulturális közfoglalkoztatás egyes adatfelvételi moduljai, valamint az integrált közösségi szolgáltató terek működése.

Mennyit ér az OKJ-s szakképzettség megszerzése a közösségi művelődésben?

Napjainkban az élethosszig tartó tanulás mind az egyén, mind a társadalom számára nélkülözhetetlen cselekvéssé vált, hiszen a versenyképesség növelése, az emberi erőforrás fejlesztése és az aktív korú népesség foglalkoztatottságának javítása a tudásalapú gazdaságnak és a társadalmi kohézióknak egyaránt építőelemei. Az élethosszig tartó tanulás célja az esélyegyenlőség biztosítása, amely a hátrányos helyzetből való kikerülés, a társadalmi mobilitás záloga.

A statisztikák alapján az élethosszig tartó tanulásban való részvétel tekintetében Magyarország mutatói elmaradnak az Európai Unió tagállamaihoz képest. Pedig az aktivitás hatással lehetne azokra a gazdasági jellemzőkre is, miszerint hazánkban alacsony a foglalkoztatottsági szint, a munkaerő-piaci részvétel, különösen a kevésbé képzettek, a nők és az idősebb munkavállalók körében. Az igaz, hogy a munkanélküliségi ráta alacsonyabb az Európai Unió átlagánál, ám ennek a munkaképes korú népesség körében magas inaktivitási arány az oka. A munkaerő alacsony mobilitással rendelkezik, annak ellenére, hogy az erős regionális és városi tagoltságú munkaerőpiac nem ezt kívánna meg. A munkaerőpiac igényei és a képzések kínálata sincsenek összhangban egymással, amely a megfelelő szakképzettséggel rendelkező

munkaerőhiányt is okozza. A magas szintű, hatékony munkavégzéshez megfelelően képzett, mobil és kreatív munkaerőre lenne szükség. Ennek eléréséhez az oktatási rendszer átalakítása kívánatos, amely segítségével növelhető az oktatásban, képzésben részt vevők száma és csökkenthető a korai iskolaelhagyók aránya. A fejlődés másik fontos kritériuma az élethosszig tartó tanulás hozzáférhetőségének javítása lenne.

A Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programja kiváló példa arra, hogyan lehet bevonni – egyetlen szervezetnek – kiemelkedően magas számú résztvevőt az élethosszig tartó tanulás folyamataiba, illetve miként lehet hatékonyan hozzájárulni a foglalkoztatottság növeléséhez. Mindennek alapja a hálózatként működő közösségi művelődés intézményrendszere.

A kulturális közfoglalkoztatott munkatársak különböző típusú felnőttképzési programokban vehetnek részt annak érdekében, hogy feladataikat hatékonyabban legyenek képesek ellátni. Munkájuk és a képzés során megszerzett ismeretekkel, tapasztalatokkal képessé válhatnak a szervezetnél megüresedő munkahelyek betöltésére, a munkában és az önkéntes foglalkoztatásban való részvételre is. A szakmai továbbképzésektől, a kompetenciafejlesztő tréningeken át az állam által elismert szakképzések

olyan elemi tudnivalókat, kompetenciafejlesztési gyakorlatokat tartalmaznak, melyek elsajátításával és használatával a résztvevők a közösségi művelődés aktív működtetőivé válhatnak.

Az állam által elismert szakképzéseket az Országos Képzési Jegyzék tartalmazza. Az OKJ-s szakképzések a felnőttképzési törvény hatálya alá tartoznak és a szakképzésért felelős miniszter által meghatározott szakmai követelmények alapján folytatott szakmai, elméleti és gyakorlati képzéseken alapulnak. A munkaerőpiac szereplői számára mindez minőségi biztosítékot jelent. Elmondható, hogy az OKJ-s képzéseknek a többi képesítésnél magasabb a munkaerő-piaci presztízsiük.

A közművelődés, közösségi művelődés területén eddig az iskolarendszeren kívüli szakképzés keretében a Közművelődési szakember I. és Közművelődési szakember II. szakképzéseket lehetett megszerezni. A szakképzések óraszámai reálisak voltak, a Közművelődési szakember I. esetében minimum 240, a Közművelődési szakember II-ben pedig 290 óra. Szakképzettség megszerzésére ezen felül még a felsőoktatás kínál lehetőséget.

A III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében egy-egy képzési csoport felkészítése és szakmai vizsgáztatása valósult meg, melynek

eredményeképpen 21 fő középfokú és 15 fő felsőfokú szakmai végzettséget szerzett a képzések elvégzésével.

Az OKJ-s tanfolyamok Budapesten és Debrecenben folytak, intenzív, napi nyolc órás időtartamban, ami alapvetően nem jellemző a felnőttképzésre, iskolarendszeren kívüli képzésekre. A fesztített tempót a TÁMOP-2.1.6-12/1-2012-0001 „Újra tanulok” kiemelt projekt előírásai diktálták.

A *Közművelődési szakember I.* felsőfokú végzettséghez kötött szakképesítés jogszabályban előírt szakvizsgával egyenértékű szakképesítésnek minősül. Időtartama 246 óra volt, mely 102 óra elméletből és 144 óra gyakorlatból állt. A tananyag tartalma alapján naprakész, gyakorlatias ismereteket adtunk a közművelődési intézmények és szervezetek szolgáltatásairól, tevékenységük rendszeréről; vezetési, jogi, gazdasági és marketing ismeretekről; kulturális vidékfejlesztésről, stratégiai tervezésmódszertanról; az egész életen át tartó tanulásról; kulturális menedzsment témakörből; kulturális turizmusról és fesztiválszervezési módszerekből. A kiemelt program előírta, hogy környezeti, fenntarthatósági ismeretek témakörből is tájékoztatva legyenek a résztvevők.

A képzés célja, hogy a résztvevők a képzés elvégzésével képesek

legyenek a szabadidőben a művelődési-nevelési folyamatokhoz, alkalmakhoz, közösségi kapcsolatokhoz, a megértés együttes élményeihez tevékenységi formákat kínálni, az egyetemes, nemzeti, kisebbségi és a helyi kultúra értékeinek közismertté tétele érdekében kulturális programokat, kiállításokat tervezni, szervezni, azok marketingjét lebonyolítani. A képzés elvégzésével a képzésben részt vevők alkalmassá váltak

helyi, kistérségi és tágabb vonzáskörzeti kapcsolatok építésére, a közösségi művelődés területére jellemző ismeretterjesztő előadásokat, vetélkedőket, játszóházakat, vásárokat, fesztiválokat, szünidei táborokat tervezni, ünnepi műsort és népi néptáncot szervezni, azok marketingjét kialakítani, lebonyolítani. A leendő közművelődési szakemberek olyan ismereteket is kaptak, amelyek révén képesek felnőttképzési alkalmakat, képzési programokat szervezni és lebonyolítani. A képzés fontos eleme volt, hogy a résztvevők tudjanak programokat, csoportfoglalkozásokat felmérni, közönségszervezést végezni, programinformációt és egyéb kulturális információkat gyűjteni és szolgáltatni. Szakmai munkavégzésük során alkalmasak legyenek hagyományőrző és művészeti csoportok szervezésére és vezetésére, marketingjének lebonyolítására. Tudják, hogyan kell tervezni a kulturális stratégiát, hogyan kell elkészíteni az éves terveket, elemzéseket, beszámolókat, forgatókönyveket, program-költségvetési terveket, statisztikai jelentéseket. Képessé váljanak mindezen tevékenységek érdekében forrásteremtési tevékenységet is végezni.

Máhr Dániellel, a képzés egyik résztvevőjével, akinek időközben si-

került elhelyezkednie, a programban és a képzésben szerzett tapasztalatairól beszélgettünk:

Milyen diplomával rendelkezel?

Máhr Dániel: 2014-ben szereztem néprajz alapszakos végzettséget Budapesten, az ELTE-n. De már látszott, hogy nem ezen a területen szeretnék elhelyezkedni, hiszen ekkor is inkább a közösségek élete, kialakulása, szervezése érdekelt.

Melyik partnerintézmény foglalkoztatott a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban?

M. D.: Jórészt a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Irodájában voltam szakmai asszisztens, valamint a harmadik program végén egy hónapig a Nemzeti Művelődési Intézet székhelyén láttam el hasonló feladatokat.

Milyen feladatokat láttál el?

M. D.: Szerencsére Székesfehérváron sikerült kialakítani egy olyan munkakörnyezetet, ahol mindenki aktívan ki tudta venni a részét a munkából, és ránk, mint közfoglalkoztatottakra is egyenlő partnerként számítottak. Az adminisztrációs feladatokon túl részt vehettünk konkrét programok tervezésében és megvalósításában is. Jó lehetőség volt ez arra,

hogy egyrészt a már meglévő kapcsolati rendszerünket aktivizáljuk, valamint, hogy tovább bővítsük azt. No és persze, hogy rengeteg gyakorlatias tudást szerezzünk, lessünk el.

Miért jelentkeztél a közművelődési szakember képzésre?

M. D.: A néprajzos végzettség nem tette lehetővé, hogy ezen a területen tudjak elhelyezkedni, így kapóra jött ez a lehetőség, valamint izgatott az, hogy a számomra kissé homályos részről, a közművelődés elméletéről, történetéről is tanulhassak.

Milyen élményeid vannak a képzéssel kapcsolatban?

M. D.: Nagyon megerőltető volt az intenzitása a képzésnek, hiszen két hónapig minden hétköznap nagyjából napi nyolc órában előadásokat hallgattunk vagy projekt munkákat végeztünk. Ez hosszú távon fárasztó volt, főleg, hogy a többség elég sokat is utazott, mire elérte a képzés helyszínét. Viszont nekem hasznos volt, hogy az alapvetően vegyes társaságból mindenki megosztotta a tapasztalatait, észrevételeit. Úgy gondolom, hogy ezek a tudáscserék az igazán hasznosak egy oktatási folyamaton belül. Szerencsére a tanárok is teret adtak ezeknek a párbeszédnek, eszmecseréknek.

Hol sikerült elhelyezkedned? A partnerszervezetnél vagy máshol? Mekkora szerepe volt annak, hogy megszerezted a szakmai végzettséget?

M. D.: Januárban sikerült elhelyezkednem a Budapesti Művelődési Központban, ahol természetesen sokat számított, hogy a Művelődési Intézetben szereztem már tapasztalatot, az OKJ-s végzettség pedig lehetővé tette, hogy megfeleljek az állás formai követelményeinek is.

Jelenleg mik a szakmai feladataid?

M. D.: Alapvető feladataim közé tartozik az amatőr művészeti csoportok gondozása, patronálása, lehetőségeinek szélesítése. Fontos szempont volt a felvételemkor, hogy próbáljam meg a korosztályomat megszólítani és behozni a házba, hiszen elsősorban a fiatal, önálló életét éppen elkezdő felnőtt korosztály az, amit legkevésbé tudunk elérni. Emellett a nyelvtudás miatt számítanak rám a nemzetközi projektekben is, ami szintén egy izgalmas és meglehetősen kreatív feladat.

Mennyire tudod használni munkád során a képzésen, illetve a programban tanultakat, tapasztaltakat?

M. D.: Ahogy említettem, a képzéstől elsősorban az elméleti tudást vártam el, hogy kaphassak egy keretrendszert, amit aztán fel tudok használni a munka során, mint egyfajta itinert. Mostanra sokkal jobban átlátom a közművelődés bürokratikus részét is, és ezt teljes mértékben a képzésnek köszönhetem.

Mit üzensz a mostani programban résztvevőknek, mit tegyenek annak érdekében, hogy visszatérhessenek a munka világába?

M. D.: Azt gondolom – és ez a személyes tapasztalatom is – hogy a programban való részvétel egy jó lehetőség arra, hogy a kapcsolati tőkénket gyarapítsuk, tapasztalatot szerezzünk (akár az adminisztrációban, akár a szervezés, kapcsolattartás részében), amit aztán remélhetőleg fel tudunk használni a munkakeresés folyamán, még akkor is, ha nem a közművelődési területen akarunk elhelyezkedni.

A Közművelődési szakember II. tanfolyamra a résztvevők Hajdú-Bihar, Békés és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkeztek. Az intenzív, napi nyolc órás képzést az Országos Felnőttképzési Szakmai Központ koordinálásával a Hajdú-Bihar Megyei Iroda, valamint a KultúrÁsz Közhasznú Egyesület együttműködésével valósítottuk meg. A heti öt napon át zajló 302 órás tanfolyam során a képzés résztvevői a Helyi társadalom- és kultúraismeret; Kulturális rendezvények szervezése; Kulturális szervezetek és intézmények működése, közművelődési tevékenysége tanegységek ismereteit sajátíthatták el. A képzés elvégzésével a résztvevők képessé váltak az önkormányzati közművelődési intézmények, művelődési civil szervezetek, kulturális vállalkozások munkatársaként a szervezet szakszerű és színvonalas működtetésében való részvételre, a kulturális szervezőmunka ellátására, művelődési szolgáltatások, rendezvények, kiállítások, vásárok, táborok szervezésére. Az elsősorban gyakorlati oktatáson alapuló képzés során az elméleti tudás mellett kompetenciákat szerezhettek amatőr művészeti és szabadidős körök, klubok, valamint tanfolyamok működtetésére, a település vagy az adott társadalmi réteg művelődési, közösségi életének élénkítésének elősegítésére.

A tanfolyam kapcsán szintén egy azóta sikeresen elhelyezkedett résztvevő, Makleit Zsolt osztotta meg velem a tapasztalatait:

Melyik partnerintézmény foglalkoztatott a Kulturális Közfoglalkoztató Programban?

Makleit Zsolt: A fő partnerintézményem a Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtár volt, de szeretném megemlíteni a Derecskei Szivárvány Hagyományőrző Egyesületet és a Kék-Kálló Menti Népfőiskolai Társaságot, ugyanis ezzel a két partnerszervezettel szintén kapcsolatban álltam.

Milyen feladatokat láttál el?

M. ZS.: Segítettem az intézmény szakmai (közművelődési, illetve könyvtári) tevékenységeit. Továbbá adminisztratív jellegű (ügyintézés, pályázatokba besegítés) és rendezvényeinkhez kapcsolódó feladatokat láttam el (rendezvényépítés, rendezvényszervezés, -lebonyolítás, kiadványszerkesztés, programfüzetek, meghívók, plakátok elkészítése, fotózás, konferálás stb.).

Miért jelentkeztl a közművelődési szakember képzésre?

M. ZS.: A Hajdú-Bihar Megyei Iroda tájékoztatott az induló képzésről, és mivel szerettem volna a köz-

művelődési területen is szakmai végzettséget szerezni, ezért jelentkeztem rá. Amit a gyakorlatban már korábban megismerhettem, annak az elméleti háttérét is el akartam sajátítani.

Milyen élményeid vannak a képzéssel kapcsolatban?

M. ZS.: Összességében pozitív tapasztalataim vannak: nagyon jó tanáraink voltak, felkészült és gyakorlatias szakemberek tanítottak minket, akik a KultúrÁsz Egyesület és a Debreceni Egyetem oktatói közül kerültek ki. A megyei iroda is remekül szervezte az oktatást. Az előadások anyaga is hasznos, érdekes volt, és alapos ismereteket nyújtott. Talán az volt kicsit negatív, hogy viszonylag sűrű volt a képzési időszak, 2-3 hónapig minden nap volt oktatás, ezért nehéz volt egyszerre bejárni az órákra és a munkahelyen is helytállni.

Hol sikerült elhelyezkedned? A partnerszervezetnél vagy máshol? Mekkora szerepe volt annak, hogy megszerezted a szakmai végzettséget?

M. ZS.: A Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtárban helyezkedtem el, végül is annál a partnerszervezetnél, ahol közfoglalkoztatásban is dolgozhattam. A gyakorlati ismereteim ellenére fontos, hogy szakmai végzettség nélkül nem tudtak volna kinevezni ebbe a munkakörbe, tehát nagy szerepe volt benne.

Jelenleg mik a szakmai feladataid?

M. ZS.: Jelenleg kulturális szervezőként dolgozom. Közművelődési szakmai tevékenységeket végzek, illetve kapcsolattartás a partnereinkkel, rendezvényszervezés, -lebonyolítás és kiadványszerkesztés, számítógépes grafikai munkák tartoznak a feladataim közé.

Mennyire tudod használni munkád során a képzésen, illetve a programban tanultakat, tapasztaltakat?

M. ZS.: Teljes mértékben tudom hasznosítani. Egyrészt gyakorlatot szerezhettem a program során, másrészt a képzésen az elméleti háttérét is elsajátíthattam ennek a szép szakmának.

Mit üzensz a mostani programban résztvevőknek, mit tegyenek annak

Az alábbi fotó a Derecskei Városi Művelődési Központban szervezett Dumaszínházi előadást követően készült. A kép jobb oldalán Makleit Zsolt látható, mellette Beliczai Balázs humorista a Dumaszínházból

érdekében, hogy visszatérhessenek a munka világába?

M. ZS.: Kiemelném az önkéntességet, a kapcsolatépítést, illetve a gyakorlatszerzést, ugyanis, ha valaki éppen nem talál munkahelyet, de a kultúra területén szeretne dolgozni, az önkéntesként is elkezdheti a munkát, és beletanulhat, beleláthat abba, hogy milyen feladatokat kell ellátni, továbbá új embereket is megismerhet. A közfoglalkoztatási program keretein belül gyakorlatot lehet szerezni, ami célravezető megoldás szerintem ahhoz, hogy később ilyen területen el lehessen helyezkedni.

Mindezek alapján elégedettek lehetnénk, elmondhatnánk, hogy a közösségi művelődés területén a szakmai utánpótlás biztosításához nagyban hozzájárul az OKJ-s képzések megléte, és a Nemzeti Művelődési Intézet nemcsak a munkahellyel rendelkezőknek, hanem a közfoglalkoztatási programban részt vevőknek is elérhetővé teszi a szakképzettség megszerzésének lehetőségét.

Am a Magyar Közlöny 2016. évi 24. számában megjelent, hogy felülvizsgálták és módosították az államilag elismert szakképesítéseket tartalmazó Országos Képzési Jegyzéket.

2016. szeptember 1. után csak az új OKJ szerint indíthatók képzések.

A szakmafejlesztés keretében
– új szakképesítéseket határoztak meg,
– új részzakképesítéseket alakítottak ki,
– meghatározták az új érettségi vizsga keretében szakgimnáziumok-

ban megszerezhető szakképesítéseket és

– felülvizsgálták a felnőttképzési (tanfolyami) óraszámokat.

2016. szeptember 1. után felnőttképzési tanfolyamokon csak az új OKJ szerint lehet majd szakképesítést szerezni. A szakmafejlesztés következtében módosulnak a képzési modulok, szakmai és vizsgakövetelmények és kerettantervek is.

Ez azt jelenti, hogy a diplomával rendelkezők számára a Közművelődési szakember I. szakképzettséget 340-560 óra terjedelemben lehet megszerezni (eddig a minimum 240 óra volt!).

A Közművelődési szakember II. szakképzés megszűnik. Helyette Közművelődési és közönségkapcsolati szakember (a szakmairány megnevezésével, ami Közművelődési szakember II. vagy Közönségkapcsolati szakember) elnevezést kapott az új szakképesítés. Időtartama 900-1300 óra, iskolarendszerben nappali és esti, felnőttképzésben tanfolyami képzés keretei között lehet indítani.

Ahogy az írásom címe is mutatja, az eddigi feltételekkel megszerzett szakképzettségeknek óriási értéke van, és még nagyobb lesz 2016. szeptember 1. után.

DR. TÓTHNÉ BODOR ANITA okleveles andragógus, művelődésszervező, kulturális menedzser, felnőttképzési szakértő. 2014. február 1-től az Országos Felnőttképzési Szakmai Központ vezetője.

A cikk elkészítésében közreműködött: Rátvai-Takács Renáta felnőttképzési referens és Váradi Annamária szakmai asszisztens.

„A tüzet nem szabad kialudni hagyni!”

Közösségfejlesztő roma tánckör Dobozon

Sztojka Tiborné Zsanival 2015 decemberében találkoztam egy évzáró eseményen. Vele és a dobozi közösségi ház munkatársaival arról beszélgettünk miért is szeretünk ezen a területen dolgozni, mi az, ami többletet ad, mi a fűszer benne, ami megízesíti a mindennapokat, amiért szeretjük. Ezen a területen dolgozni – meggyőződés – másként nem is lehet! A fiatalasszony csillogó szemekkel mesélt egy kis közösségről, mely az ő munkája nyomán jött létre.

Lipták-Belányi Barbara: Hogyan kezdődött a munkád a közösségekkel?

Sztojka Tiborné: Nagyon szeretem az embereket, általában jó a kapcsolatunk velük, főleg a gyerekekkel. Imádom őket! Igen érzékeny vagyok, inkább pozitív közegben, gyerekek között szerettem volna dolgozni. Négy hónapja voltam munkanélküli, mikor olvastam a helyi művelődési ház hirdetését a Facebookon, melyben közfoglalkoztatás keretén belül munkatársat kerestek. Heti kapcsolatban voltam velük, gyermekeim óvodás koruk óta ide járnak, gyermekkoromban én is sok időt töltöttem el a házban, azóta ismerem a vezetőt, Hidvégi Julikát is. Megkerestem és megbeszéltem, hogy kipróbálom magam ezen a területen. Mindez 2014 augusztusában történt és azóta is itt dolgozom.

L-B. B.: Ismerős vagy ismeretlen teprepére érkeztél?

SZ. T.: Hidvégi Julikával, a művelődési ház vezetőjével sokat beszélgettünk. Ő mindenképpen szeretne volna már korábban is, hogy itt Dobozon létrejöjjön egy, a roma kultúra átadásával, hagyományainak megőrzésével kapcsolatos kezdeményezés. Ennek az ötletnek a megvalósítása lett elsődleges feladat. Azt tudni kell, hogy zenész családba mentem férjhez, roma származásom révén pedig mindig is az életem része volt a tánc, de nem gondoltam volna, hogy én leszek az, aki itt helyben gyerekeknek taníthatok majd roma táncot és a hagyományaink átadásában segítem őket. Igazából nem hittem, hogy erre képes vagyok.

Az összes szervezési feladatra – annak eldöntésére, hogy milyen korosztályt célozzon meg a program, mikor és hol tartsuk a foglalkozásokat, plakátok és szórólapok megszerkesztésére és szétosztására, minden egyéb – egyhetes határidőt kaptam. Julika nagyon hitt bennem, és tudta, hogy képes vagyok a feladat megoldására.

2014. szeptember 11-én elérkezett az első meghirdetett időpont. Nagy meglepetésemre az első alkalomra is 15 gyerek jött el. Először csak álltam és néztem... nem akartam hinni a szememnek! Tényleg van rá igény? Ezek a gyerekek tőlem akarnak tanulni?

A csoportba csak lányok jelentkeztek, így női táncot kezdtünk tanulni. Két hét múlva már a helyi szüreti

mulatságon léptünk fel, természetesen a cigány kultúra szokásainak megfelelően, népi viseletbe öltözve.

Julikának az volt az elképzelése, hogy autentikus roma zenére táncoljunk. Én azt mondtam: ezeket a fiatalokat a ma ismert roma zenével tudjuk megnyerni, és megtartani, majd később bevezethetjük őket az autentikus cigányzene világába. Szerencsére valóban így is lett, ma már nyitottak a hagyományos zenére.

Az eltelt másfél év során stabilizálódott a csoport, kialakult az állandó tagság, 13 fiatallal. A lányok 8 és 14 év közöttiek. Nevünk Romkelepen, ami magyarul cigány táncot jelent – de több ez már annál!

Összességében nemcsak a táncról szól a mi kis közösségünk élete, hanem az egész roma kultúrát átölelve, a hagyományunk továbbörökítéséről. Például azt, hogy hogyan és hol kell viselni a kendőt, hogyan fésüljük és hordjuk a hajunkat, mindent otthonról, a nagymamámtól hoztam és adom tovább a gyerekeknek. Tanultunk cigány meséket, köszöntőket cigányul és magyarul. Óréné Szabó Erzsike a könyvtáros is sokat segített. Meseterápiás- és ifjúsági klub foglalkozásokat tartott nekünk, csapatépítő játékokkal segített abban, hogy közösségé formálódjunk.

L-B. B.: *Hogy dolgozik együtt a csoport? A tagok tanítják egymást, segítenek egymásnak?*

SZ. T.: Ez nehezen indult az elején. Az első pár alkalommal kicsit kétségbe voltam esve.

Volt egy pár lány, akik jól tudtak táncolni. Ők úgy mozogtak, mint a mai fiatalok, én meg úgy, ahogy régen táncoltunk, s persze voltak olyan lányok is, akik semmit sem tudtak. Eből kellett összerakni valamit, hogy az eredmény jó, kerek egész legyen.

Másodsorban tudni kell a cigánytáncról, hogy azt nem szokás tanítani egymásnak. Ez egy irigylésre méltó dolog, egy versengés! Ki tud jobban, ki tud szebben, kinek jár gyorsabban a lába. Az első órán azzal szembesültem, hogy két lány nem akarta megmutatni a többieknek a táncleléseit. Kellett két-három óra, mire megértették mit is akarok. Azt szerettem volna, hogy igenis közösen és egyforma

lépéseket tegyenek. Nem baj, ha te jobban tudsz, te meg nem, ugyanazt a lépést tedd a magadévá és együtt próbáljátok meg! Aztán lesz lehetőség arra is, hogy szabadon megmutasd, mit tudsz, ott lehet versenyezni. Nem kis erőfeszítésembe telt, de elértem. Mára ez nem okoz gondot. Az új lépéseket addig gyakoroljuk közösen, míg mindenki tökéletesen elsajátítja azokat.

L-B. B.: *Hogyan fogadta a helyi közösség a csoportot? Mik a reakciók?*

SZ. T.: Nagyon pozitív visszajelzéseket kapunk. A viseletek beszerzése kapcsán a falu összefogott, és akinek volt bármiféle megfelelő ruhadarabja, azt a csoport rendelkezésére bocsájtotta. A kendőinket egy pályázat útján kaptuk. Tavaly nyáron a Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat jóvoltából táboroz-

hattunk. A gyerekek nagyon változó háttérrel rendelkeznek, sokan szegény családokból származnak, úgyhogy nagyon örültek a nyári táborozási lehetőségnek. A pedagógusoktól azt a visszajelzést kaptam, hogy amióta létezik a csoport, azóta az odajáró diákoknál pozitív magatartásbeli változást érzékelnek.

L-B. B.: *Még egy dolog jutott eszembe. Hogy fogadta a közösség azt, hogy modern zenére táncoltok hagyományos mozgásvilággal? Ha jól érzelkelem, ez az újdonság ereje, amivel sikerült ezt a csapatot felépíteni.*

SZ. T.: Tetszett nekik. Nagyon tetszett. Ha meghallod azt a zenét, amit úgy általában hallgatsz, akkor felkapod a fejed és odamész, megnézed, hogy mit táncolnak rá. Ez velünk kapcsolatban is így van. Amikor meghallják az emberek az ismertebb zenét, kíváncsiak lesznek, odajönnek és megnéznék minket. Ez egy olyan eszköz, ami tulajdonképpen a csapatot és a nézőközönséget egyaránt vonzza. És ami fontos, főként a fiatal generációt.

L-B. B.: *Mit gondolsz, mi a kulcs a lányokhoz, mivel tudsz rájuk hatni?*

SZ. T.: Nem tudom megmondani, de mindenféle szigorú szabályozás nélkül figyelnek rám. Elmondom, hogy mi az aznapi feladat és lelkesen csinálják. A próbák szabadidőben vannak, minden szerda délután. Rajtuk múlik, hogy rááldozzák-e az időt. Ez teljes mértékben az ő döntésük, nem kell szólógnatni őket. Saját ké-

résükre végigjárták az egész nyarat is, amikor a többi szakkör itt a házban leállt.

Azt gondolom, hogy a hangsúly mindenképpen a közösségen van. Tartozik valahová! Megtanulja azt, hogy nem kell a származását szégyellnie. Biztosított egy olyan légkör, ahol kitáncolhatja magából a feszültséget és ezáltal megnyílik a lelke és nyitottabb lesz a jó dolgok irányába. Nagyon sokat jelent nekik a pozitív visszajelzés, a dicséret is!

L-B. B.: *Mik a legfőbb eredmények? Mi az, amire büszke vagy?*

SZ. T.: Elsősorban arra vagyok büszke, hogy nagyon sokat fejlődtek a lányok (nem csak a tánc terén) másodsorban pedig arra, hogy még egyben van a csoport. Igazi közösségé váltunk az elmúlt másfél év alatt. A helyi rendezvények mindegyikén részt veszünk. A Békés Megyei Önkormányzattól egy békési eseményre kaptunk meghívást és Dévaványán is felléptünk a helyi Roma Napon. Nagyon izgultunk. Próbáltam felkészíteni a lányokat, hogy most nem ott-hon vagyunk, ez egy megmérettetés a csoportnak, de állták a sarat! Olyan táncoltak, hogy én is csak bámultam! Ott aztán minden kijött, aminek ki

Álló sor, balról – jobbra: Baráth Csenge, Kanalas Cintia, Sztojka Tiborné, Serbán Erzsébet, Szabó Szimonetta, Baráth Tímea, Kukola Virág, Sztojka Dorina
Alsó sor, balról – jobbra: Faragó Natália, Balog Barbara, Rákosi Angelika, Sztojka Amanda, Farkas Petra, Sztojka Alícia

kellett jönni! Kaptunk elismerő szavakat tapasztaltabb táncosoktól, nézőktől egyaránt. Mára elértük, hogy néptáncos, szakmai körökből is érkeznek pozitív visszajelzések.

L-B. B.: *Hogyan tovább? Mik a további tervek, célok, irányok?*

SZ. T.: Szeretném, ha a jövőben minél több helyen lenne lehetőségünk fellépni. A viselet terén tradicionális szoknyákra volna még szükség. Természetesen az is célom, hogy a csoport minél tovább működjön, s adják majd át a következő generációnak a zene szeretetét és a mozgáskultúrát. Azt gondolom, ehhez időről-időre meg kell tudni újulni. Erre törekszem, úgy szoktam fogalmazni: haladok.

L-B. B.: *Neked személyesen mit adott ez a munka és mit jelent az a közösség, amiben dolgozol?*

SZ. T.: A művelődési házban végzett munkámat nagyon szeretem, és szívesen látom el a feladatokat. A szerdai napokat mindig nagyon várom. A foglalkozások alkalmával én is mindig feltöltődöm. Hétről-hétre boldogsággal tölt el a lányokkal való foglalkozás. Büszke vagyok rájuk, a szíven hordozom őket. Néha úgy érzem, mintha kicsit az anyjuk lennék. Úgy is szoktam mondani, hogy ők az én lányaim.

L-B. B.: *Mit gondolsz, ez a terület, ez a munka a te utad?*

SZ. T.: Azt gondolom, hogy haladok azon az úton, ami az enyém lesz egyszer. Kezdem elhinni, hogy talán tényleg én vagyok az az ember Dobozon, akinek a segítségével meg lehet menteni a roma kultúra és hagyomány örökségeit – legalábbis ami még megvan belőle...

LIPTÁK-BELÁNYI BARBARA a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán diplomázott szociológusként 2006-ban, később ifjúságsegítő és kulturális menedzser végzettséget is szerzett. Pályáját egy gyakornoki program keretében önkéntesként kezdte a Békés Megyei Művelődési Központban, majd öt és fél évig tevékenykedett települési szintű közművelődési feladatellátásban. 2013 novemberében óta a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájának módszertani referense.

SZTOJKA TIBORNÉ 31 éves, három gyermek édesanyja. Családjával Békés megyében, a megyeszékhelyhez közeli kistelepülésen, Dobozon él. Békéscsabán tanult. Elsőként kereskedelmi technikus, majd szociális gondozó és ápoló végzettséget szerzett. 2014 szeptemberétől tevékenykedik közösségi munkásként a Dobozi Közösségi Ház és Könyvtárban. Nagyon szeret emberekkel, leginkább gyerekekkel foglalkozni. A másfél éve alakult Romkelepen roma táncscsoport életre hívója és vezetője.

A Romkelepen táncsoport a helyi közösség néhány képviselőjének szemszögéből:

„Örömmel fogadtuk a hírt, miszerint Dobozon alakul egy fiatalokból álló csoport, a roma kultúra továbbörökítéséért. Elsősorban Hidvégi Juliannának köszönhető ez, hiszen az ő fejében született meg a gondolat. A jövőt tekintve célunk, hogy minden lehetséges segítséget megadjunk a csoportnak. Elsőként a szoknyákhoz szükséges anyagi forrást szeretnénk megteremteni. Tavaly és idén is egy szanazugi tábor szervezésével segítjük a csapat munkáját.” (Sztojka Tibor a Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, a Fekete Gyémántok Hagyományörző Egyesütes tagja)

„Szívvel örülök neki, hogy itt Dobozon megalakult ez a kis csoport, hiszen fontosnak tartom, hogy a hagyományaink tovább legyenek adva.” (Faragó Gábor a Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat alelnöke, a Fekete Gyémántok Hagyományörző Egyesütes tagja)

„Szervezetünk hosszú távú célja, hogy a romákról szóló előítéletek megszűnjenek és a többségi társadalom lássa kultúránk szépségeit. Erre nagyon jó lehetőség a táncsoport. Egy projekt kapcsán mi is hozzá tudunk járulni a csoport tevékenységéhez. Ennek leglátványosabb eredménye a vállalkodók beszerzése, melyeket a lányok a fellépéseiken viselnek. Azt gondolom, hogy a hagyományörzésen túl a legfontosabb dolog az, hogy egy olyan magot sikerült itt „elültetni”, egy olyan közösséget összehozni, akik munkájukkal több generáción át viszik majd tovább a roma kultúrát.” (Ferkovics János az Integráció A Roma Fiatalokért Egyesület elnöke)

„Nagyon tetszenek a lányok, nagyon ügyesek. Örülök neki, hogy Zsani így össze tudja őket fogni, mert már pár éve szerettük volna, hogy legyen egy ilyen kis csapatunk. Fiúk is kellenének, de őket egyelőre nem tudtuk bevonni. Úgy néz ki, a csapat egyelőre így is jó, tetszenek a közönségnek. Szeretnénk, hogy ne csak a megyében tudjanak róluk, hanem többfelé. Tovább akarjuk vinni a hagyományt. Ahogy szokták mondani: „A tüzet nem szabadna kialudni hagyni.” Ezt hallottam az idősebbektől, és mi is azt szeretnénk, hogy az unokáink emlékezzenek rá.” (Kukola Györgyné, szülő)

„A csoport munkája maximálisan illeszkedik a küldetésünkhöz, céljainkhoz, hiszen ők egyben a remény és a jövő is. Számunkra a helyi értékek megnyilvánulása az, amit a csoport képvisel. Bízunk benne, hogy Zsani személyében megtaláltuk településünk nemzetiségi kultúrájának továbbörökítőjét. Sikerral szólította meg azokat a fiatalokat, akik inkább a közösséget választották. Azt gondolom, hogy ezek a gyerekek még nem is tudják, milyen fontos dolognak a részesei. Mára igazi egységként működik a csoport, büszkék vagyunk rájuk. A tánclépéseket Zsani a nagymamájától látta, a szívében megőrizte, és most tanítja, továbbadja a roma fiataloknak, hogy át-

örökítse mindazt, ami jellemzi a roma tánc kultúrát és ezt tiszta szívvel a legnagyobb természetességgel teszi. Úgy gondolom nem véletlenül talált rá ez a feladat, mellyel egy régen dédelgetett álmom válhatott valóra.” (Öréné Szabó Erzsébet, a Dobozi Közösségi Ház és Könyvtár munkatársa)

„Valljuk, hogy a közösségek fejlesztése által növekszik a társadalmi tőke, amely képes megőrizni és átadni az emberi kultúra helyi és globális értékeit. Mindezt probléma érzékenyen, újító (innovatív) szemlélettel az informális és nem formális tanulás eszközrendszerével tesszük. Így az intézmény a helyi társadalom nélkülözhetetlen fejlesztő tényezőjévé válik.” (a Dobozi Közösségi Ház és Könyvtár küldetésnyilatkozata)

„Roma táncban nyerők vagyunk
Pergetőre jár a lábunk
Érezzük az ütemet, mozgatjuk a testünket
A cipőnk sarkát lejárjuk
Pörgünk forgunk nem hibázunk”
(Forrás: facebook.com/Romkelepen – részlet a Romkelepen bemutatkozásából)

A Romkelepen tagjai:

Balog Barbara (4/b osztályos, 11 éves)
Baráth Csenge (5/a osztályos, 11 éves)
Barát Tímea (7/a osztályos, 13 éves)
Faragó Natália (2/a osztályos, 8 éves)
Farkas Petra (8/b osztályos, 13 éves)
Kanalas Cintia (6/a osztályos, 12 éves)
Kukola Virág (6/b osztályos, 12 éves)
Rákosi Angelika (4/b osztályos, 10 éves)
Serbán Erzsébet (7/a osztályos, 14 éves)
Szabó Szimonetta (7/a osztályos, 13 éves)
Sztojka Amanda (5/b osztályos, 11 éves)
Sztojka Alicia (4/b osztályos, 10 éves)
Sztojka Dorina (6/a osztályos, 12 éves)

Ifjúsági magazin a Szeged Városi TV-ben

Gárdonyi Dániel kulturális közfoglalkoztatottként az első programtól kezdve a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájának munkatársa. A 28 éves fiatalember nyitott, vidám személyiség, akivel nagyon könnyű kapcsolatot teremteni. A beszélgetés kezdetén visszaemlékeztünk az első találkozásunkra, ami még jóval a kulturális közfoglalkoztatás előtti időkre nyúlik vissza. 2008-at írtunk, amikor a Csongrád Megyei Közművelődési Pedagógiai és Sportintézmény ÁMK és a Kép-Szín-Ház Művészmozi Alapítvány meghirdette a Van-Más-Kép Kísérleti Film- és Videoklip Fesztivált. A későbbi Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájának munkatársai akkor ennek a megyei közművelődési intézménynek kollégáiként végezték munkájukat. Dohorné Kostyál Zsuzsanna koordinálta a filmfesztivállal kapcsolatos feladatokat, ő gyűjtötte be a pályaműveket tartalmazó DVD-eket, amelyek azután a zsűri elé kerültek. Egy ilyen fesztiválra nyújtotta be alkotását Gárdonyi Dániel is – akit munkatársai és a fiatalok is Kóbi néven ismernek. Fiatal kora ellenére már akkor sem volt pályakezdő, hiszen első filmjét egy országos középiskolási filmszemlére nevezte be 2006-ban, ahol közönségdíjas lett – a 26 perces, *Félelmek* című filmet Gyémánt István alkotótársával együtt készítette. A filmkészítés a fenti sikerek hatására folyamatos elfoglaltsággá vált számára. Különböző könnyűzenei együttesekről, görkorcsolyásokról készítették

videókat, s egy hip-hop együttesről készült klipjüket a Hiphop.hu honlapon az év legjobbjának is jelölték. Dolgozott az egyetemi, főiskolai kulturális rendezvényeken, riportokat, beszámolókat állított össze, a Hőkentő TV számára koncertfelvételeket, interjúkat készített a JATE Klubban fellépő neves előadókkal. Nagy volt a pörgés, jó bulik voltak és sok jó feladat – emlékszik vissza azokra az időkre.

Ebben a műfajban nagyon fontos a technikai felszerelés. Kérdezem, milyen nehéz lépést tartani a legújabb fejlesztésekkel, nem határolják-e be nagyon az anyagiak a lehetőségeit? A válasz kívülálló számára meglepő lehet, ugyanis kiderült, hogy a régebben általa is használt kis kamera, a handycam már egy jó fényképezőgéppel is helyettesíthető, sőt! Ugyanúgy készíthető vele videó, de a kép minősége jobb, több lehetőség nyílik a beállítások változtatására, objektívet lehet cserélni, s a legnagyobb előny, hogy sokkal olcsóbb így a felszerelés.

A filmezés mellé egyszer csak szinte észrevétlenül bejött a fotózás. A kettő nagyon más, mondja Kóbi. Más szemet kíván a folyamat nyomon követése és mást egy-egy pillanat megragadása, hiszen a pillanatban a lényegnek kell benne lennie. Hogy a fotózás is jól megy, arra bizonyíték, hogy egyszer a Népszabadság egyik mellékletében, az otthonokat bemutató magazinban jelent meg egész oldalon négy fotó, amelyeket ő készített. Ez, és hasonló sikerélmények erősí-

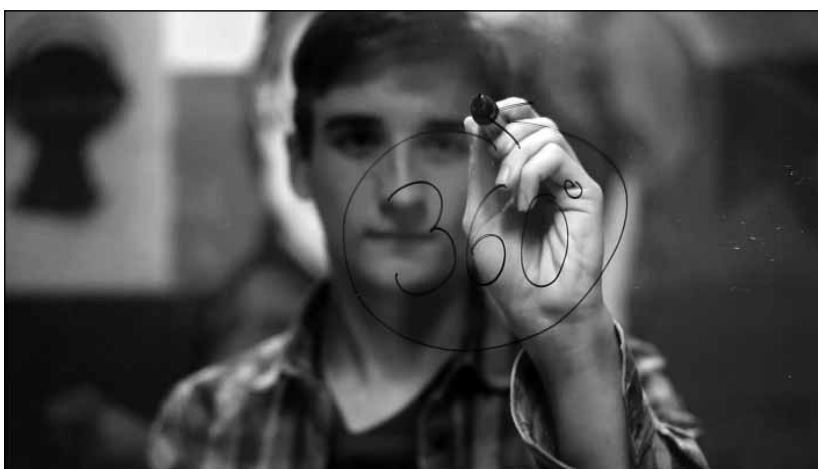

tették abban, hogy a filmezés mellett a fotózást se hanyagolja el. A beszélgetés során kiderült, hogy a sikerek ellenére mindig elégedetlen kicsit a munkájával, mindig jobbat szeretne készíteni, s ez viszi előre az alkotási folyamatban. A tökéletesre törekvés minden alkotó sajátja, s alighanem az is, hogy úgy érzi, ezt sosem érheti el.

Visszakanyarodva pár évet arról beszélünk, hogy is lett a kulturális közfoglalkoztatott csapat tagja? Kitől, mikor hallott erről a lehetőségről? Mivel maga is fiatal, s a tevékenysége is fiatalokhoz kötötte, innen eredő kapcsolatai révén került látókörébe a kulturális közfoglalkoztatás. Az akkoriban megszűnt Mobilitás iroda vezetője, Vajda Árpád közös ötletelésre hívta a körülötte lévő aktív és kreatív szakembereket: így született meg az Ifjúsági Ház

szervezeti egységként a D2 Ifjúsági Fejlesztő- és Média Központ Magyar Szabolcs és Kispál-Podrácz Gyöngyi vezetésével. Az alapító tagok nagy része a kulturális közfoglalkoztatottak közül került ki, így Gárdonyi Dániel is a kezdő csapat tagja lett. A célcsoportot a középiskolások jelentették, akik számára az iskola utáni szabadidő eltöltéséhez kínáltak olyan programokat, ami a szórakozás mellett észrevétlenül tanulás is lehet. Klubokat szerveztek, így alakult meg a média klub, a filmklub, a zenés klub, a táncos klub és a színjátszó klub, valamint a tanulórádió. A Média klub „gazdái” Vörös B. Zoltán, Gárdonyi Dániel és régi munkatársa, barátja Gyémánt István lettek. A tanulórádió, a Katt Rádió koordinátora Vörös B. Zoltán. A D2-ben a kezdetektől nagyon aktív közösségi élet folyik. A fiatal kollégák kiválóan szót értek a náluk alig fiatalabb gimnazistákkal. Megszervezték többek között a KÖ7 programsorozatot – a kifejezés újmagyarul a középiskolások hetét takarja –, amelyben számtalan érdekes programot kínáltak a résztvevőknek. Mindezekről természetesen beszámoló, általuk készített videóanyagok is készültek.

Lassan el is érkezünk ahhoz a nagyprojekthez, amelyen a médiaklubosok most is dolgoznak. A városi középiskolákban osztályfőnöki órákon, a különböző városi rendezvényeken, kistérségi programokon megjelenő ifjú médiamunkások anyagait többen elismeréssel nézték, s egy alkalommal a Szeged Városi TV próbaadást rendelt tőlük. A város intézményeinek átszervezése során az Ifjúsági Ház kötelekébe került a városi televízió is, így kézenfekvő volt, hogy „bedolgozzanak”, de a döntő mégis az volt, hogy a próbaadás kiválóra sikerült. Persze az út idáig, és innentől is sok állomáson keresztül vezetett. Első lépésként alakítani kellett egy viszonylag állan-

dó stábot, akikkel dolgozhatnak. A cél az volt, hogy ezt a csapatot maguk a középiskolások alkossák, s kollégáink a szakmai háttérrel biztosítsák számukra. A jó kapcsolat már megvolt a különböző középiskolákkal, jártak a klubokba a gyerekek, de a közösségi médián keresztül is felhívást tettek közzé, hogy alkotó társakat toborozzanak. Az így összegyűlt 15-20 ember 2015 októberétől rendszeres képzésen vett részt, ahol többek között a technikai eszközök kezelését, a hangfelvétel készítését, riportkészítés műhelyitkait sajátították el. Novembertől aztán jöhetett a mélyvíz: a műsor elkészítése. Elkezdődött a közös ötletbörze a felnőttek vezetésével. Szabad utat engedtek a kreativitásnak, mindössze két kikötés volt: nincs reklám és nincs politika. Heti rendszerességgel tartottak megbeszéléseket, amelyek hangulatát nehéz lenne leírni, de az eredmény azt mutatja, a fiatalos viháncolás kellő mértékben keveredett a felnőttes komolysággal. A 360° ifjúsági magazinműsor időtartama 30 perc, ezt tematikus egységekre kellett osztani, amely szintén közös munka eredményeként született meg. A koncepciót nagyban meghatározta az alkotók habitusa – a végeredmény pedig nem állt távol a befogadó közönség igényeitől sem. Eszerint ne legyen

nagyon komoly az elkészült mű, keljen fiatalos, ironikus, vicces, de ne essenek át a ló túlsó oldalára sem, ne bolondozzák el a gyerekek a műsort. Több heti rendszeres találkozások sikereként született meg a végleges változat, amelyben mindenki a legjobb képességei szerint vett részt. Jelentős szerepe volt Kóbi koordináló, empátiás személyiségének abban, hogy a kialakult stáb jól együtt tud dolgozni. Persze, hogy mennyire beszélhetünk állandó stábról, az más kérdés, hiszen a középiskolások egyszer egyetemisták vagy munkavállalók lesznek, s nem biztos, hogy lesz idejük folytatni az itt elkezdett munkát. Ez azonban a jövő zenéje – egyelőre ott tart a csapat, hogy nagy lelkesedéssel, egyre nagyobb hozzáértéssel készülnek a havi félórás műsorok. Most a negyediknél tartanak, s minden hónap utolsó péntekjén este fél kilenckor a városi TV műsorán lehet megtekinteni, mit alkottak. Az adások mellett rendszeresen felkerülnek a Youtube videómegosztó csatornára is, így online elérhetőek. Külön öröm, hogy nemcsak a városi gyerekeket találjuk az alkotók között, de sok környező faluból származó tehetséges fiatal is részt vesz a munkában.

A bemutatkozó adás éppen a D2 második születésnapján, 2015. december 2-án volt. A teremben, ahol figyelemmel kísértük az eseményeket, egy tűt sem lehetett volna leejteni. Megjelent az Ifjúsági Ház igazgatója is. A friss szemléletű, fiatalos, kreatív új irányvonal mindenkinek tetszett.

Azt is megtudhattuk, hogyan áll össze egy-egy műsor. A gyerekek és felnőttek egyaránt hozhatnak feldolgozandó témákat. A kialakult rova-

tok a Trükkuli, Főzőműsor, Ökodeskor, Spinkó, Film- és programajánló, Gémermagazin, Körkérdés, Aktuális hírek, beszámolók rendezvényekről. A Trükkuli extrém sport-trükköket mutat be, elmagyarázva, hogyan oldható meg egy-egy feladat, s milyen óvintézkedéseket kell tenni a bal esetek megelőzésére. Az Ökodeskor rovat célja, hogy a fiatalok szemléletmódjában az újrahasznosítást kézenfekvő, természetes dolognak állítsák be, s elérjék azt, hogy ne dobjanak ki meggondolatlanul még használható dolgokat, alkalmazzanak természetes alapanyagokat, egyszerű, olcsó termékeket. A Spinkó a csajos problémák felvetésére, megoldására kínál lehetőségeket: hiszen melyik lány nem szeret szépen öltözködni, bőrét ápolni – s mindezt lehetőleg könnyen hozzáférhető anyagokkal? A feladatok megoldásában egy-egy 3-4 perces blokk elkészítésében közösen vesznek részt a fiatalok és mentoraik. A téma megbeszélése, előkészítése után 2-3 tagú stábbal elindulnak a főlvétel elkészítésére. Mindig velük tartanak a felnőtt szakemberek is. A felvételeket együtt készítik, de az utómunkálatok, a vágás már inkább szakmai feladat – de persze ebbe is bele kell hogy tanuljanak majd a gyerekek.

Ismét előkerül a technika kérdése. Milyen géppark áll rendelkezésre a klubban? Kiderül, hogy általában saját felszereléssel dolgoznak, van úgy, hogy otthon. A D2-ben is van stúdió, számítógép, ott is dolgozhatnak persze, de azok a gépek is otthonról kerültek be. Ha valaki lecseréli a gépét, a régi jöhet a közösbe, ott hasznát lehet venni. Vannak olyan eszközök is, amelyeket pályázati pénzből vásároltak.

A beszélgetés során úgy tűnt, a fiatalokkal való együttműködés csupa

vidámság, aktivitás, kreativitás. Felmerült a kérdés, hogy mennyire tudnak fegyelmzetten dolgozni, a feladatra koncentrálni a „mai fiatalok”? Az eredmény is mutatja, hogy ha kell, a munkára figyelnek, igyekeznek jól teljesíteni, élvezik a feladatokat. Gárdonyi Dániel a munkában egyenlő félként kezeli a gyerekeket, soha nem érezte velük szakmai fölényt, s ez a módszer beválik. A sok figyelmet, kreativitást, szakmai ismeretet kívánó munka mindannyiuk számára fontos, ezért a gyerekek is igyekeznek jól teljesíteni, s bár néha nehéz rendet tartani, sokszor ebben már maguk is besegítenek, egymást figyelmeztetik, ha valaki megfélemlene magáról – vagy a feladatról.

S hogy még mi fér bele egy kulturális közfoglalkoztatott munkaidejébe? Videóanyagokat készítenek saját programjaikról, kitelepülnek a város és a környék fontos, érdekes rendezvényeire, civil piacra, a Szegedi Ifjúsági Napokra, részt vesznek középiskolákban osztályfőnöki órákon, a felvételek nagyobb szakmai hozzáértést kívánó utómunkálatait végzik, amit a gyerekek még nem tudnak önállóan

ellátni. Segítettek a mindszei gyerekekkel a helyi értékek fotózásában is, egy nagyon jó hangulatú délutánon, amely a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájának Hungarikum klubok létrejöttét kezdeményező programjának része volt.

Az elkészült műsorok sikere mellett a legnagyobb öröm, hogy a csapat nemcsak a műsorkészítés miatt van együtt, hanem igazi baráti társasággá, jó közösséggé alakult, ahol ismerik egymás örömeit, gondjait, a munkaidőn kívül is keresik egymást, szerveznek közös programokat.

Gárdonyi Dániel szabadidejében szívesen zsonglörködik – kontaktbotos zsonglőr – tilinkózik, sokat olvas. Barátnője kiváló riporter (civilben gyógypedagógus), aki a műsorkészítésbe is besegít néha.

Végül elérkeztünk ahhoz a kérdéshez, hogy miért hasznos a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban részt venni egy alkotó embernek? Mint nagyon sok pályán, az operatőrön is meghatározó jelentőségű a szakmai gyakorlat. Azt, hogy egy-egy helyzetben hogy találja föl magát a riporter, hogy milyen kameraállásokat használjon, és számtalan egyéb mesterségbeli fogás a gyakorlat során érik igazi tudássá. Ez a gyakorlati idő itt adott, nem beszélve arról, mennyi ismeretség, kapcsolat alakul ki az itt eltöltött idő alatt. Kóbi számára a közfoglalkoztatotti munka jó lehetőség a további fejlődésre, tapasztalatok szerzésére, és a tapasztalatok átadásának gyakorlására is. Távolati tervei között szerepel a saját vállalkozás indítása – de ahogy eddigi munkáját láttuk, szerintünk akár médiaiskolát is alapíthatna.

GÁRDONYI DÁNIEL 28 éves operatőr, vágó. Szegeden született, itt tanult, szakács képzést szerzett, majd a Juhász Gyula Főiskola Média technikus asszisztens felsőfokú szakképzésében vett részt. Már tanulmányai alatt folyamatosan dolgozott a TiszaPart TV-nél, a Hökkentő TV-nél, s nevezte filmjeit különböző fesztiválokra, versenyekre, így a Csongrád Megyei Közművelődési Pedagógiai és Sportintézmény által évekig szervezett Van-Más-Kép Kísérleti Film- és Videoklip Fesztiválra is. Az első Kulturális Közfoglalkoztatási Programban is részt vett, később kis szünet után ismét visszatért, s jelenleg a szegedi IH Rendezvényközpont D2 ifjúsági műhelyében dolgozik kulturális közfoglalkoztatottként.

SZÉKELY ANNA a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Iroda módszertani referense. 2007-ben a Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központnál kezdett el közösségi művelődésben dolgozni. Általános iskolában és művészeti iskolában kézművészetet, néprajtot tanított, óraadó tanár volt a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. A közművelődési menedzser képzés mellett néprajz szakos bölcsész végzettséggel rendelkezik. Elhivatottan tevékenykedik a helyi értéktárak segítségével, melyet szívének és szakmai küldetésnek is érez.

Extrém sportokkal és lemezlovásokkal az aktív ifjúsági közösségekért Ajkán

Beszélgetés Nagy Balázssal

Nagy Balázs ajkai közösségi munkás a helyi ifjúságnak szervez programokat a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidőközpontban. A kulturális közfoglalkoztatás indulása előtt lehetetlen volt, hogy csak ifjúsági programokkal foglalkozzon valaki az intézményben. Munkájára a helyi képviselőtestület is felfigyelt. Meghívást kapott Ajka város népességmegtartó és népességnövekedést előidéző intézkedéstervezetének előkészítő tanácskozáására. 2015. júliusban ajkai fiatalokkal részt vett a Nemzeti Művelődési Intézet által szervezett Ifjúsági tréningen a Zöld Lakban. Főszervezője volt az Ajkai Fiatalok Napjának az

Országos Gördeszkás Versenynek az ajkai Extrém Sportparkban, valamint a Játék és Sport Pikniknek az ajkai Cívillház udvarán. Szeptemberben önállóan szervezte meg az Ajkai Liget DJ Fesztivált. Segítette az Extrém sportok Egyesülete Ajka megalakulását. Arra, hogy miért vesz részt a kulturális közfoglalkoztatásban – immár harmadjára – jó oka van. Lelkesíti ez a munka, szívesen tanulná is, ha lenne rá mód.

Mezei Orsolya: Egy új szemlélettel érkezted, ami azért szerencsés, mert Ajkán minden feltétel adott – mintegy 7 tagintézménnyel, színházzal, könyvtárral, sport és szabadidős egységgel rendelkeztek – a programok megvalósításához. Hogyan fogadtak, mint közösségi munkást? Mi motivált arra, hogy szülővárosodban fiatalokkal kezdj el foglalkozni ebben a programban?

Nagy Balázs: Azt láttam, hogy a fiataloknak nincsenek lehetőségeik és maguktól sem nagyon csinálnak semmit. Üzletvezető voltam egy szórakozóhelyen. Két év után már csak hétvégenként nyitottunk ki, vegyes zenei palettát képviseltünk, rendszeresen voltak fellépések, de ahogy erősödött a közösségi média, kezdett leépülni minden. Engem nem annyira a hagyományos művelődési formák érdek-

nek, mint inkább a fiataloknak szóló nagyrendezvények. Először program-szervezőnek jelentkeztem, de sajnos nem volt végzettségem, ezért jó lehetőségnek bizonyult a kulturális közfoglalkoztatás indulása. 34 éves vagyok egy vendéglátós érettségi bizonyítvánnyal. Amikor idekerültem, akkor a partnerszervezetet kellett csak meggyőzni arról, hogy megbízható vagyok és elkötelezett. A Fiatalok Napján – az első nagy programon, amit a közösségi munkásként szervezhettem – 2015 áprilisában készítettünk egy felmérést. Több mint 200 fiatal töltötte ki a kérdőívet. Kérdeztük őket arról, hogy milyen szabadidős tevékenység érdeklik őket, szerintük mi számít művészeti tevékenységnek. Az már az én hatásom volt, hogy jobban koncentráltunk a zenére és a zenei stílusokra. Egyébként a kérdőív is igazolta az elképzelésemet, hogy a zene az, ami érdekli a fiatalokat, ez 90% feletti eredményt hozott. Közülük is a rap és hip-hop volt az egyik legerősebb 67%-al. Miután elkészült az elemzés, és a város megtudta, hogy van egy ilyen, nyomban érdeklődött. Szerencsére jó a kapcsolat az önkormányzattal, inkább örülnek nekem, mint akadályoznának az elképzelésekben. A sikeres ifjúsági nap határára a következő hónapban, májusban

meghívást kaptam Ajka város népeségmegtartó és népességnövekedést előidéző intézkedéstervezetének előkészítő tanácskozására, amit a város házában tartottak. A meghívást úgy értelmeztem, hogy felismerték: modern, lendülettel programkínálattal igenis meg lehet mozgatni ezt a korosztályt.

M. O.: Talán azért, mert piaci alapon gondolkodsz és erős támogatói oldalt tudsz megnyerni egy-egy nagyobb rendezvényhez. Legalább 4 fiataloknak szóló nagyrendezvényt szerveztél 2015-ben, és így, hogy szabad kezed kaptál, megkönnyítetted a partnerszervezeted munkáját. Milyen programokat szerveztél és hogyan tudtad megszólítani a támogatókat is?

N. B.: A fenntartónak mindig hasznosabb, ha olyan programokat támogat, amely nagy tömegeket is elér, igazolható eredményeket is felmutat. A rendezvényekhez sok-sok támogatót szerzek. Egy sportos-zenés közösségi esemény piaci alapon ugyanis nem fog megélni. Biztos, hogy kell hozzá valamilyen állami vagy támogatói pénzforgás. Az Ajkai Fiatalok Napján például a szabad levegőre csalogattuk a fiatalságot. A rendezvényt záró főműsorszám a budapesti ManGoRise zenekar volt. A sportprogramon 39 sportoló tartott

bemutatót, jellemzően a térségből, az amatőr zenekarok fellépése viszont keveseket érdekelt. Ajkáról négy ilyen zenekar is fellépett, a Leo, a Rooftop Musik, a Lyrical Carcity Nation és az MPV. Aztán augusztusban volt a Játék és Sport Piknik: a programra bárki hozhatott szabadtéri játékokat, volt parkour és street workout bemutató, sőt egy országos gördeszkás verseny is. Sok helyi ajkai BMX-es, görkorcsolyás, rolleres, gördeszkás volt fent a pályán. Jöttek a szlovákiai Komárnóból, Szekszárdról, Mosonmagyaróvárról, Székesfehérvárról és Szombathelyről is. Ezután 2015. szeptember 12-én az ajkai Városligetben a kezdeményezésre megrendeztük az első lemezlovas fesztivált. Ez a fesztivál újdonság volt a város életében. A helyi művelődési központ és a város vezetése is mellé állt a tervnek, s ezzel azon fiatalok mellé is, akiket a rendszeres programjaimmal képviselek. Köszönet érte, hogy felismerték, a világ változik, és új, modern, 21. századi zenei hangzásvilágú rendezvényekre is szükség van. Hollandiában és más nyugat-európai országokban ilyen rendezvények már régóta jelen vannak a fiatal generációk életében, és végre nálunk is megvalósulhatott. A Liget DJ Fesztiválon nem hazai és nemzetközi szupersztárok

léptek a DJ-pult mögé, hanem két ajkai (London, X-Play) és egy budapesti (Tebron), kevésbé ismert lemezlovas. Az igényes elektronikus zene bemutatása volt a cél. Később nyáron részt vehettünk Szabó Jani elnökkel egy tréningen, kiszélesítettük kapcsolatainkat a megyei ifjúsági szervezetekkel. Szeptemberben a Hild Park Jam programon indítottuk el az Extrém Sportok Egyesülete Ajka bejegyzését, és ismerkedtünk meg megyei szakemberekkel, akikkel azóta is kapcsolatban vagyunk.

M. O.: Időközben az extrém sportos csapatot kezdted el összekovácsolni, és egy egyesületbe szervezni, ami már régóta terv volt, de csak most, a segítségeddel valósulhatott meg. Miért te jártad ki ezeknek a srácoknak az egyesület bejegyzését – noha te magad nem vagy sportoló? Mennyire aktív most ez a közösség, honnan kellett elindulni, hol tartotok most? Miben partner a fenntartó?

N. B.: Az extrém sport egyesület egyértelműen hasznot teremt, hiszen a programokon fellépnek látványosak és köré nemzetközi események is szervezhetőek. Mégis fontosabb az, hogy egy közösség érdekét képviselhettem, és az ügy mellé állhattam. Az extrém sport ügye már 2009-ben elkezdődött, mert van egy idősebb mag, akik már kiöregedtek azóta a parkból. Nehéz volt egyáltalán a többséggel megérinteni, hogy komoly költségei vannak annak, hogy az igényeket kielégítsük, fejlesszük a parkot. Egy egyesületnek ügyvédre van szüksége, adóhatósághoz kellett menni, könyvelőre volt szükség. Ezek mind olyan kihívások, amiktől sokan megijednek. Ebben most már én is beletanultam, de az egyesületi elnök még 18 év alatti, nem tudta egyedül kijárni ezt az utat. Jelenleg 30 fős fiatal csapat alkotja az egyesületet, az elnök, Szabó Jani idén érettségizik. A partnerszervezettel való közös rendezvények kapcsán egyfajta láncreakció jött létre az ifjúsági fejlesztések terén. A 2015-ös első Fiatalok Napja Ajka nevű rendezvény hatására megfogalmazódott egy extrém sportokat összefogó egyesület iránti igény, amit 2015. november közepén be is jegyeztünk „Extrém Sportok Egyesülete Ajka” néven. Ezek a sportágak mind egyéni sportok, nem csapatban zajlanak. Sze-

retnének, hogy az Európai Unió pályázati forrásokból komolyabb bajnokságokat lehessen szervezni Ajkán. A Széchenyi 2020 keretében megjelent a „Zöld város kialakítása” című pályázati felhívás, ehhez az ajkai önkormányzat fejlesztés-stratégiai referensének segíték be ajánlatokat kérni, megfelelő méretű és anyagminőségű, Ajkán még hiányzó, versenyek rendezésére is alkalmas extrém sport elemek bővítésére. Ugyanehhez, a városok számára kiírt pályázathoz segíték ötleteket gyűjteni egy fiatalok számára kialakított közösségi épület tervéhez.

M. O.: *Ha egy nyílt közösségi tér alakul, akkor van rá esély, hogy önálló igények is felmerüljenek a térhasználatra az ajkai fiataloktól? Lenne-e alulról jövő kezdeményezés? Milyennek látod itt a részvételi demokráciát? Lehetséges, hogy más érdeklődési körű fiatalok is csoportokba szerveződjenek?*

N. B.: Gyakran tapasztalom, hogy a fiatalom passzív, nem tesznek meg semmit magukért, nem harcolnak ki nekik fontos dolgokat. Holott régebben a nemzetközi versenyeken való indulást is megoldották maguknak, akár öt-hat ember is dolgozott az ügyért. A tervek szerint a város kaszinóját ifjúsági közösségi térré alakítják. Ez korábban közösségi ház volt, amit megvett a város. Egy időben Tial Kaszinó volt a neve, így a szóhasználatban megmaradt az elnevezés. A versenyszervezést, a jó pályát igényli most ez a csapat, de vannak más fiatalok is, így keressük a lehetőséget. A városban működik diáktanács, ami most ugyan nem aktív, de talán lehetne őket motiválni. A közművelődési intézményünk látogatói jobbára az általános iskolások köréből kerülnek ki, de vannak középiskolások, akik IKSZ keretében fordulnak meg nálunk. A fiatalok kezdeményezéseire várt a város, ilyen volt az extrém sport egyesület. Az ifjúságigazgatásban vannak pályázati kiírások erre, de kevés ilyen kezdeményezés van. Hét peremkerületi művelődési ház van Ajkán és a tagintézményekkel, mint ahol most is vagyunk, és a diáktanáccsal együttműködünk: Padrag, Csinger, Tósok, Csékút, Bódé, Babucsca, Gyepes. Valamint a két művelődési ház is tagintézményünk itt helyben. Az iskolai keretek közt maradnak

a kötelező körök, a közművelődésben nem lehet ezt ráerőltetni a fiatalokra, mégis fontos szabadidős szociális közegre kell mintákat ajánlani. Padragon van ifjúsági klub, mert az ottani fiatalok nem utazgatnak be a városba. A tagintézményekben, azaz a peremkerületi művelődési házakban, civilek közt vannak fiatalok. A két legerősebb közösség a futóké és a kerékpárosoké. A művészeti vagy sporttevékenységet végző csoportokon keresztül összefövő fiatalok a közösség tagjai maradnak. A Civilházhhoz köthető Technikai Tömegsport Egyesületben a modellezők között sok a fiatal. Van aktív fiatalság, de a kezdeményezőkérségük gyenge. A baj azonban korántsem akkora, mint ahogy sokaktól visszahallom. A fiataloknak nincs hova járniuk, és nincs is miből eljárniuk. Tizenöt vagy húsz évvel ezelőtt sokkal könnyebb volt sikeres, látogatott rendezvényeket szervezni, mindenre nagy volt az érdeklődés, sokkal nyitottabb volt az új generáció is. Akkoriban nem voltak üresek a játszóterek sem, főleg nem nyáron. A mostani internetes világban a fiatalok utcai nyüzsgése sem jellemző,

ami nem csak ajkai jelenség. Nagyon nehéz feladat a fiatalokat visszaterelni a kultúra és a közösségi élet világába. Elsősorban a zenés koncertek után érdeklődnek tömegesen, a különböző sportok és játékok terén már jóval kisebb az érdeklődés részükről, ezért ezt próbáljuk meg erősíteni. De például egy program megszervezésénél a marketing a közösségi oldalakra épít, aminek pont ellene vagyok. A YouTube-nézetség alapján tesztelem a fellépőket. Ez ad információt. A modern világ vívmányait veszem igénybe, és valószínű, egy közösségi tér alapfeltétele kell, hogy legyen majd az ingyen wifi is, csak az nem mindegy, mire használják. A kulturális közfoglalkoztatásban sokféle terep kínálkozik arra, hogy fiatalokkal foglalkozzam. Megtanutam a rendezvény szervezést, amit lehetett, lépésről lépésre begyakoroltam már. Érdekel a vállalkozói oldal is, a hivatalos ügyek intézését is jól megtanultam már ebben a programban. Szívesen vennék részt olyan képzésen, ahol végzettséget kapnék abból, amit most itt csinállok... de tárlatvezetést azért nem vállalom.

NAGY BALÁZS 34 éves ajkai lakos, szakmája szerint éttermi felszolgáló. 2009 decembertől 2013 novemberéig üzletársaival Ajka belvárosában egy vendéglátó és szórakoztató ipari egységet bérlettel és üzemeltettek. A vendéglátás mellett mindig is érdekelte a rendezvény szervezés és a közösségépítés. Kamaszként nagy hatással volt rá az akkori ajkai nyüzsgő ifjúsági élet, a fiatalokkal való foglalkozást hivatásának tartja. 2014. szeptember óta a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programjának keretein belül az ajkai Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ partnerszervezetnél közösségi munkás, ifjúsági programok megvalósítója.

MEZEI ORSOLYA emberi erőforrások tanácsadó. 2013 óta vesz részt a Kulturális Közfoglalkoztatási Program szakmai megvalósításában, 2013 és 2015 között a Művelődési Intézet TÁMOP 3.2.3/B-12/1 „Építő közösségek” – Korszerű, többfunkciós közművelődési fejlesztéseket szolgáló közösségi programok, együttműködések, új tanulási formák elősegítése projektben kulturális koordinátorként is dolgozott. 2014 szeptembere óta segíti a megyei ifjúsági munkát. Hisz az egyének fejlesztésében és az élethosszig tartó tanulás modelljében, s ezt személyes példájával is képviseli.

Vásárlói közösség a fenntartható fogyasztásért

Az esztergomi Kiskosár Bevásárló Közösség létrejötte és működése

Az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület 2012 januárjában indította útjára a Kiskosár Bevásárló Közösséget, a helyi lakosságot és termelőket, keresletüket-kínálatukat összekapcsoló, a tudatos fogyasztást népszerűsítő és lehetővé tevő kezdeményezést. A mára több mint háromszáz vásárló igényeit – elsősorban Esztergomban és vonzáskörzetében – kiszolgáló, komoly szemlélet- és közösségformáló erővel bíró vásárlói közösség működtetéséhez, fejlesztéséhez jelentős mértékben hozzájárult az egyesület munkájába a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program elején bekapcsolódott Lőrincz Zsuzsanna. A közösség indulásáról, jelenlegi állapotáról és a jövőbeli tervekről vele és Horváth Zoltánnal, az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület elnökével beszélgettünk.

Nádasi Dóra: *Hogyan működik a Kiskosár, milyen módon segítitek a lakosság helyi termékekhez való hozzájutását?*

Horváth Zoltán: A Kiskosár – mint a bevásárlóközösségek általában – a helyi termékekhez való hozzájutás egy újszerű módját jelenti. Elsőként felkutatjuk a környezettudatos, egészséges és jó minőségű, helyben termelt élelmiszerek fogyasztására igényt tartó vásárlókat és a termelő-

ket. A termelők mindegyikéhez személyesen ellátogatunk, aminek során – egyfajta minőségbiztosítási rendszer részeként – megnézzük, hogyan állítják elő terményeiket, és ha ez alapján úgy döntünk, árusíthatnak nálunk, webshopunkon egy rövid szöveges-fényképes portfólió mellett szerepeltetjük a kínálatukat. A vásárlók egy rövid regisztrációt és a közösség működéséhez szükséges hozzájárulás befizetését követően választhatnak és rendelhetnek a termékek közül, a rendeléseket pedig kéthetente a Belvárosi Plébánia épületében vehetik át.

N. D.: *Az országnak már számos pontján működnek bevásárlóközösségek. Mi a Kiskosár jellegzetessége, milyen újszerű szolgáltatást nyújt a többihez képest?*

H. Z.: Mi kezdettől fogva a személyességre törekedtünk. A bevásárlóközösségek sorában elsőként úgy szerveztük és szervezzük az átadási alkalmakat, hogy azokon nemcsak a vásárlók, de a termelők is személyesen jelen vannak, megismerkednek, találkoznak. Ez eltér attól a szinte általánossá vált gyakorlattól, hogy a vásárlóknak a munkatársak nyújtják át előre összekészített, sorszámmal ellátott dobozokban az árut – erre nekünk kapacitásunk sem lett volna,

de mivel így elvesz a személyesség, ezt nem is bánjuk. Minden tevékenységet együttműködés keretében végzünk; fontosnak tartjuk, hogy az árut a lehető legrövidebb úton juttassuk el a vásárlóhoz. Fő jelszavaink a rugalmasság és a fogyasztóbarát hozzáállás. Ez azt is jelenti, hogy ha valaki nem tud az átadásra eljönni, az árut megőrizzük, más időpontban és helyen adjuk át. (Bejöhettek érte akár az irodába, de arra is volt már példa, hogy az egyik vásárló késő este a lakásomon vette át a megrendelt ter-

ményt, mert csak akkor volt módja eljönni érte.) Mindezek mellett lehetővé tesszük és folyamatosan figyeljük a visszajelzéseket: a termelőkkel évente egy alkalommal megbeszéljük kérdéseiket, kéréseiket, illetve külsős rendezvényekre és vásárokra is együtt szoktunk elmenni. A vevők – beleértve az állandóak mellett az alkalmiakat vagy akár az elmaradókat – kérdőíven jelezhetik felénk ötleteiket, kívánságait, amiket a termelőknek is tolmácsolni szoktunk.

N. D.: Hogyan illeszkedett az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület tevékenységeinek sorába és célkitűzéseikhez a Kiskosár elindítása?

H. Z.: 1994 óta működő egyesületünk fő tevékenységi területe a környezetvédelem, környezeti nevelés és energiahatékonyság. A környezet-tudatos és fenntarthatóságra törekvő szemléletet és magatartásformát igyekszünk minél többekhez – így már a legkisebbekhez is – eljuttatni, a változások elindításához és megvalósításához nélkülözhetetlen közösségeket létrehozni. Segítjük háztartások környezetbarát átalakítását, hozzájárulunk a korszerű energiahatékonyság és hulladékgazdálkodás gyakorlatának megismertetéséhez, iparvállalatok civil kontrollját végezzük. Szolgáltatásaink között szerepel környezeti tanácsadás-szakértés, fenntarthatósági programok biztosítása, a megújuló energiák alkalmazásának népszerűsítése, vízvizsgálat és hőkamerás vizsgálatok elvégzése, öko- és energiaaudit készítése, nyílászáró-szigetelés,

mérőeszköz-kölcsönzés. A szemléletformálás, a környezeti nevelési programok megtartása körülbelül tíz éve képezik hangsúlyos részét tevékenységünknek: 2006-2007-ben négy hónap alatt közel száz iskolában tartottunk programokat, főként az energiahatékonyságra fókuszálva. A bevásárlóközösség úgy kapcsolódik célkitűzéseinkhez, hogy egyrészt hozzájárul a környezetkímélő, fenntartható fogyasztáshoz – a szállítási és csomagolási terhek minimalisra szorításával –, másrészt valódi, az egészséges táplálkozás és fenntartható társadalom iránt elkötelezett, értékközvetítő közösséget hoz létre. A helyi lehetőségek mellett szélesebb közösségben is gondolkodunk. Bármikor segítséget nyújtunk új bevásárlóközösségek létrehozásához – ez a gyakorlatban je-

lenhet pusztán egy e-mail váltást, de több alkalommal történő találkozást is. Így például a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Irodájának szervezésében tavaly ősszel tájékoztató fórumot tartottunk Dunaalmáson, szintén nemrég Tatán, jelenleg pedig Budaörsön segítjük tudásunkkal, tapasztalatunkkal új kezdeményezés elindítását. Emellett természetesen kapcsolatban vagyunk más, az országban már működő bevásárlóközösségekkel, illetve a fenntartható fogyasztás és környezetvédelem témáiban aktív szervezetekkel. Alapvetően hálózati együttműködésben gondolkodunk, ismereteinket folyamatosan bővítjük – 2013-ban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program támogatásával háromnapos tanulmányúton Budapest, Szekszárd és Nagymaros már működő vásárlói közösségeibe látogattunk el, fűszernövény- és kiskertültetésen, termékostolón, közös főzésen vettünk részt.

N. D.: Mi hívta életre a bevásárlóközösséget, hogyan és mivel kapcsolódottál be a munkába?

Lőrincz Zsuzsanna: 2008-ban, a Reneszánsz Évben a Tudatos Vásárlók Egyesülete munkatársaként részt vettem egy pályázati projekt keretében a három vidéki nagyvárosban megtartott Helyi Termék Fesztivál szervezésében. Mindhárom városban – Esztergom mellett Győrben és Nyíregyházán – civil szervezetekkel együttműködve valósítottuk meg a helyi termelést nép-

szerűsítő programot. Az esztergomi rendezvényhez a Környezetkultúra Egyesület bocsátotta rendelkezésünkre adatbázisát, aminek alapján elérjük a helyi termelőket, kézműveseket, megtarthattuk a gasztrobemutatókat. A 2011 őszen már a Környezetkultúra Egyesület által szervezett fesztivál helyi termék piacán merült fel a gondolat, hogy jó lenne folytatni, rendszeressé tenni a közösségi bevásárlást, így egy indító-tervező megbeszélést követően – a Szatyor Bevásárló Közösség javaslatával és segítő közreműködésével – újtárra indították a kezdeményezést. Ez az egyesület tevékenységei között akkor mintegy „mellékesen” szerepelt – új tagok leginkább szájhagyomány útján kerültek a közösségbe –, majd folyamatosan bővült a termelői-vásárlói kör. A számomra már ismert egyesület munkájába 2015-ben, a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program elején kapcsolódtam be. A Kiskosárral kapcsolatosan akkor főként a tervek domináltak, ezért felvettem, hogy inkább a gyakorlati résszel, a kivitelezéssel foglalkozzunk. Azóta is a munka operatív részét végzem.

N. D.: Pontosan milyen feladatokat láttál és látsz el a bevásárlóközösség működtetésében?

L. ZS.: Elsősorban kommunikációs és a rendezvények szervezésével kapcsolatos teendőim vannak. Egyrészt én vagyok felelős a rendelések, a webshop kezeléséért. Ez a Kiskosárbolt.hu című, tavaly augusztus óta működő honlapunkon keresztül érhető el, melynek – a fejlesztővel és a fotóssal együttműködve – segítettem a létrejöttét (a már jól bevált alapötlet itt is a Szatyor közösségtől származott). Emellett én látom el az átadások szervezésével kapcsolatos feladatokat, többek között kapcsolatot tartva az önkénteseinkkel, akik főként ilyenkor vannak a segítségünkre. Ezek az alkalmak a szeptember közepe Kiskosár-születésnapkor vagy például advent idején, illetve az utolsó, karácsonyi átadások a szokásosnál nagyobb szabásúak – ilyenkor vagy valamelyik termelő látja vendégül a közösséget, vagy a vásárlók is hoznak saját készítésű süteményt, finomságokat. Ezek mellett nemrég írtam meg egy pályázatot, mellyel az egyesület új bevásá-

lóközösségek elindítását segítő képzéseikhez szeretne támogatást nyerni.

N. D.: Eddigi tapasztalataidhoz képest milyen új kihívásokkal találkozottál az itt végzett munka során?

L. ZS.: Habár kommunikáció és rendezvényszervezés terén bőven volt már gyakorlatom, itt újszerűséget jelent azoknak a feladatoknak a megoldása, melyek a termelők és vásárlók köreinek közvetlen összekapcsolásából adódnak. Így például ha a honlapon az olvasható, hogy egy adott termelő egy adott átadások jelen lesz, de valami mégis közbejön (éppen

ellik a tehene, vagy baleset érte egy családtagját), akkor ezt kommunikálni, ezután újból egyeztetni kell, mindemellett a kiszámíthatóság állandó szem előtt tartásával.

N. D.: Milyen eredményeket tudhat magáénak a Kiskosár, és mik a további terveitek?

H. Z.: A közösségnek jelenleg 25 – terményektől függően állandóan vagy időszakosan jelen lévő – termelő, 250 regisztrált vásárló, mellettük 90 törzsvásárló család a tagja. 500 embernek küldjük ki hírleveleinket, a tavaly január óta működő Facebook-oldalunkon pedig már 1700-an kísérik figyelemmel híreinket, tippjeinket, termelőink bemutatását, új termékeink leírását. A jövőben szeretnénk továbbfejleszteni, új elemekkel gazdagítani tevékenységünket – a vásárlók számára is lehetővé téve a termelők látogatását –, illetve szeretnénk a fiatalok helyben maradását ösztönözni azzal, hogy megismertetjük őket a háztáji termeléssel és ahhoz a tudásukat, tapasztalataikat nekik átadó idősekkel, továbbá a termékek átadását heti rendszerességgé kívánjuk tenni. Mindezzel továbbra is azt szeretnénk elősegíteni, hogy a helyi termelés és fogyasztás még elterjedtebbé és népszerűbbé váljon az Ister-Granum Euróregiói határ menti térségben.

HORVÁTH ZOLTÁN szemléletformálási munkatárs, az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület elnöke. Környezetgazdálkodási agrármérnökként végzett a Tessedik Sámuel Gazdasági Főiskolán. 2001 óta végez környezeti nevelési tevékenységet, korosztálytól függetlenül otthonosan mozog tantermi vagy szabadtéri foglalkozásoknál, ismereteit játékpédagógiai képzésekkel bővítette a foglalkozások, előadások élményszerűvé tételéhez. Szakterülete a fenntartható életmódra nevelés, hulladékgazdálkodás-komposztálás, tudatos vásárlás. 2003-ban megvalósította az első „Szelídítsd meg a családot!” programot. Gyógynövény-ismereti képzésen vett részt. Csoportvezetői ismeretekkel rendelkezik, bevásárlóközösséget szervez, hobbiként társasjátékklubot vezet, zenél. Települések fejlesztésével az Ister-Granum Önkormányzati Társulás munkatársaként is foglalkozott.

LŐRINCZ ZSUZSANNA kommunikációs munkatárs, jelenleg kulturális közfoglalkoztatottként segíti az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület tevékenységét. 1989-ben gépészmérnökként végzett a Budapesti Műszaki Egyetemen, ezután nemzetközi piackutatónak és reklámszervezőnek tanult a Külkereskedelmi Oktató és Továbbképző Központnál. 2008–2014 között a Tudatos Vásárlók Egyesületénél dolgozott mint kommunikációs munkatárs és rendezvényszervező. Tapasztalt segítőtje kampányoknak, kiállításoknak, fesztiváloknak. Aktív szervezője a Kiskosár Bevásárló Közösségnek. Jó szervező, szakterülete a kommunikáció.

NÁDASI DÓRA az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végzett magyar nyelv és irodalom szakos bölcsészként, valamint magyar mint idegen nyelv szakon. Az egyetemi évek után kiadói területen kezdett dolgozni – először a könyvkiadásban korrektorként, angol nyelvről készített fordítások nyelvi lektoraként, majd a lapkiadásban olvasószerkesztőként, magazinok segédszerkesztőjeként. Ezek mellett egy angol nyelvű könyv fordítását végezte. Szakmai tapasztalatot magyar mint idegen nyelv tanárként is szerzett; magyar nyelvet tanított külföldi diákok számára nyelvi táborban.

A tökéletes élmény

Az abaújszolnoki gyerekek nagy színházi kalandja

Az amatőr művészet mai magyar társadalmunkban is fontos jelenség. Azok az emberek, akik napi munkájuk mellett még alkotással is foglalkoznak – például festenek, fotóznak, verset írnak, szavalnak, táncolnak, énekelnek, vagy éppen színdarabot adnak elő – méltán érezhetik magukat szabadabbnak. Ha mindezt közösségben teszik, tevékenységük a közösségi kohézió erősítőjeként kiemelkedő társadalmi jelentőséggel is bír. A színjátszást, szereplést már gyermekkorban el kell kezdeni, mert leginkább ekkor válhat belőle jellemformáló élmény. Ezek a gondolatok jutottak eszembe, mikor először hallottam Géczi Ramónáról és a mindössze 183 lelkes borsodi falu, Abaújszolnok gyermekeinek történetéről.

Kovács Anikó: *Beszélg egy kicsit magadról! Mit tudhatunk Rólad, a családi és szakmai hátteredről?*

Géczi Ramóna: Abaújszolnokon élek családommal, immár 12 éve. Az önkormányzatnál dolgoztam közfoglalkoztatottként, más program keretein belül. Már akkor is segítettem a közösségi programok megszervezésében, lebonyolításában. 2015 szeptemberében polgármester asszony ajánlásával kerültem a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programjába, az Utca-SzAK (Színházi Alkotó Közösség) Kulturális Egyesület partnerszervezetéhez.

K. A.: *Hogyan alakultak a Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal kapcsolatos elvárásaid, mennyire változott benned a programban látott lehetőségek és kihívások megítélése?*

G. R.: Nem volt semmilyen elvárásom, hiszen nem tudtam előre, hogy mivel fogok foglalkozni. Mindenképpen sokat jelentett az, hogy kipróbálhattam magam olyan területen, amivel eddig még nem foglalkoztam. Új ismeretekre és kapcsolatokra tehettem szert. Nagy kihívást jelentett számomra, mikor felismertem, hogy halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyerekekkel kell majd foglalkoznom. Meg kellett nyitnom a világot számukra. Fel kellett nyitnom a szülők szemét, hogy a gyermekeknek lehetőségeket és kiutat kell mutatni a szegénységből, célt kell adni számukra, hogy miért érdemes tanulniuk!

Sajnos sok szülő gondolja azt, hogy számukra semmilyen lehetőség nincs arra, hogy kitörjenek a mélyszegénységből. Bizalmatlanok mindenkivel, aki segítséget szeretne nyújtani számukra. Ez sokszor okozott nekem is nehézségeket: megértetni velük, hogy a gyermekeknek az általunk szervezett program nem hátrányukra válik, hanem csakis előnyük származhat belőle. Akaratomon kívül belecsoppen-tem a családok hétköznapijaiba, hiszen az otthonról hozott problémákat a gyerekeken láttam és tapasztaltam nap mint nap.

K. A.: *Önállóan dolgozol? Lehetnek saját kezdeményezéseid?*

G. R.: Teljes mértékben. A partnerszervezet és az önkormányzat is sokat segít a közösség építésében. Bármilyen ötlettel fordulok Gőnczi Gáborné polgármester asszonyhoz, mindig segítőkész. Az Utca-SzAK (Színházi Alkotó Közösség) Kulturális Egyesület vezetője, Simon Balázs és Kézdy Zsófi is minden téren támogat.

K. A.: *Egy nagyon izgalmas folyamatnak vagy a részese, kérlek, mesélj erről!*

G. R.: Az Utca-SzAK Kulturális Egyesület roma származású fiatal tehetségek felkutatásával foglalkozik, és a színházi nyelvvel, illetve a színjátszás alapjaival ismerteti meg a gyermekeket. Felkérésükre Máhr Ágnes Jászai Mari-díjas színésznő,

a Miskolci Nemzeti Színház tagja hátrányos helyzetű abaújszolnoki roma gyerekek egy csoportjával foglalkozik. Ági imádja a „gyerekeit”, kéthetente tart foglalkozásokat számukra, ahol a színjátszással ismereti meg őket. Jelenleg 20 gyerek jár a csoportjába, 6-12 éves korig. Mindezt megtesz értük.

A Miskolci Nemzeti Színház gyerekek színészeket keresett angyalka szerepbe a Szabó Máté által rendezett Liliom című színdarabba. Mivel Ági is játszik benne, ezért mindent elkövetett annak érdekében, hogy az ő „utcaszakos” gyerekei kapják meg a szerepet. Január 26-tól kezdődtek a próbák, nyolc gyerek február 19-től csatlakozott. Eleinte nagyon nehezen vették az akadályokat, hisz a színháznak szigorú szabályai vannak, például csendben kell lenni, nem szabad szaladgálni, mindennek megvan a maga ideje, a pontosság... és sorolhatnám. Mivel ezek a gyerekek egy teljesen más környezetből érkeztek, nehéz volt számukra megszokni az új körülményeket. A próbák nagyon megterhelték őket: összpontosítani kellett, figyelniük, ráadásul elég megszűrő kellett beutazniuk és sokszor egyenesen az iskolából hoztuk el őket. Mindezek ellenére nagyon ügyesek voltak a színpadon. Előfordult, hogy délelőtt 11-től estig a színházban voltak. Ilyenkor a pihenőidőt próbáltuk úgy eltölteni, hogy élménydús legyen számukra: többek között voltunk játszótéren, az Avasi Kilátóban, de még Diósgyőr focimeccsen is. Ezekben a

szünetekben le tudták vezetni a főleges energiájukat, kikiabálhatták magukat, és egy kicsit pihentek is. Hosszú folyamat vette kezdetét, amíg a színpadra léphettek. Ruhapróbák, táncpróbák követték egymást, meg kellett szokniuk a forgó színpad forgását, megtanulni azt, hogy ki hova áll, honnan indul a produkció alatt, a színészek mondatait lereagálni. Mirélla rendszeresen küzdött lámpalázzal, ami miatt émelygett, ha színpadra kellett lépni, ennek ellenére mégis szívesen és mindent beleadva dolgozott. Máriónak rendszeresen tériszonya volt, amikor elindult a forgószínpad, miközben neki a híd tetején kellett táncolnia, de leküzdte a félelmeit. A főpróbát február 24-én a szülők is

megtekinthették. Nagyon büszkék voltak csemetéikre. Nagy dolog ez, én azt gondolom – hiszen ezeknek a szülőknek a többsége most járt először színházban, és talán Miskolcon sem jártak soha. Az előadás után Ági mindenkit vendégül látott a színházi büfében, ahol gyerekpezsgővel koccintottak.

A legtöbb örömet a gyerekeknek mégis – szerintem – a darab vége okozza, mikor tapsvihart kapnak. Öröm nézni is, ahogy kiül a mosoly a kis arcukra. Büszkék magukra, hogy visszajelzést kapnak arról, hogy ők is jók valamiben. Biztos vagyok benne, hogy nagyon fog hiányozni, ha egyszer vége lesz a színdarabnak, hisz minden nap kérdezik, hogy mikor mehetnek legközelebb a színházba.

Az én szerepem a gyerekek felügyelete, de sokat tanulunk is együtt, hogy az iskolában ne maradjanak nagyon le. Időnként gyógypedagógus is vagyok, vagy pszichológus. Nagyon felelősségteljes ez a feladat.

K. A.: Mit gondolsz, mit adott ez a lehetőség a gyerekeknek?

G. R.: Mindenképpen nagy élményt nyújtott számukra. Ezek a gyerekek szeretnek szerepelni, ezáltal rájöttek, hogy bennük is érték lakozik, amit sajnos eddig nem volt lehetőségük megmutatni.

K. A.: Mit profitált ebből a településen élő közösség?

G. R.: A településen élők láthaták, hogy ha az ember energiát, időt, munkát fektet valamibe, az meghozza a gyümölcsét. Bízom benne, hogy ez inspirálni fogja a település lakóit új és hasznos dolgok létrehozására.

K. A.: *Hogyan hatott a gyermekek személyiségére, van-e ebből a szempontból jelentősége ennek a történetnek?*

G. R.: A pedagógusokkal folyamatosan tartom a kapcsolatot. A problémás gyerekeken azt tapasztalják, hogy sokat változtak. Mind viselkedésük, mind a szellemi teljesítményük javult. Jobban odafigyelnek az órákon, önuralmat tanúsítanak a többiekkel szemben. A színházba szerzett tapasztalatok sokat jelentenek számukra.

K. A.: *Szerinted mi a jelentősége a társadalom szempontjából, hogy az emberek olyan közösségeket hozzanak létre, ahol együtt alkothatnak, művészeti tevékenységet végezhetnek?*

G. R.: Nagyon fontos szerepe van az ilyen együttléteknél, hiszen a közösen eltöltött idő, a másik megismerése és elfogadása közelebb hozza az embereket egymáshoz.

K. A.: *Mit tekintesz a legnagyobb szakmai eredményednek a program során?*

G. R.: Én úgy gondolom, hogy a Kulturális Közfoglalkoztatási Program során olyan események valósultak meg Abaújszolnokon, ami idáig nem. Legnagyobb örömet annak a képkiallításnak a szervezése és rendezése okozta, ahol Rézműves Gyula

festőművész képeit lehetett megtekinteni. Az egész település jelen volt az eseményen.

K. A.: *Emberileg bejártál-e valami utat, megváltoztatott-e téged ez a történet?*

G. R.: Egyértelműen. Sokkal empatikusabbá és türelmesebbé váltam.

K. A.: *Vannak-e új terveid?*

G. R.: Szeretném végigvinni a folyamatot, amit a gyerekekkel elkezdtünk. A további tervek még nem tisztázódtak le bennem.

K. A.: *Szerinted is igaz az a megállapítás, hogy a művészet, a kultúra megváltoztatja az emberek életét?*

G. R.: Igen, bár ez nem mindenkinek nyilvánvaló. Ezeknek a gyerekeknek még nincsenek kialakult fogalmaik ezekről a szavakról, mégis ösztönösen érzik, számukra mi a jó. Nem tudják tudatosan megfogalmazni, hogy együtt lenni és közösen játszani miért jó, de a végeredmény magáért beszél.

Fotók: Géczy Ramóna

GÉCZI RAMÓNA 32 éves, Abaújszolnokon él, 2 gyermek édesanyja. Gyors- és gépiró, szövegszerkesztő OKJ-s, ruházati eladói szakmunkás, német nyelvvizsga végzettséggel rendelkezik. Az Utca-Szak (Színházi Alkotó Közösség) Kulturális Egyesületnél dolgozik közösségi munkásként a Kulturális Közfoglalkoztatási Programon belül a Nemzeti Művelődési Intézet foglalkoztatásában.

AZ UTCA-SZAK (SZÍNHÁZI ALKOTÓ KÖZÖSSÉG) KULTURÁLIS EGYESÜLET célja, hogy tagjai számára lehetőséget teremtsen a Commedia dell'Arte hagyományán alapuló modern utcaszínházi nyelv alkotásához és műveiket a kulturálisan rászorulókhöz eljuttassa.

KOVÁCS ANIKÓ a Nemzeti Művelődési Intézet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Irodájának módszertani referense. Földrajz-rajz szakos tanár, művelődésszervező. 2015-ben tagja volt a Nemzeti Művelődési Intézet Amatőr Művészeti Munkacsoportjának. 23 éve dolgozik a közművelődés területén.

Kicsi falu, nagy fejlődés

Kulturális közfoglalkoztatottra alapozott innovatív falu- és térségfejlesztés Zalaszentmártonban

A festői szépségű környezetben fekvő kis zalai település lakóinak száma nem éri el a száz főt, ezért is bírnak nagy jelentőséggel az elmúlt időszak kimagasló eredményei, melyek ismeretében méltán állhat példaként nagyobb települések számára.

Zalaszentmárton Önkormányzata harmadik alkalommal vett részt partnerként a Nemzeti Művelődési Intézet által indított Kulturális Közfoglalkoztatási Programban, mely lehetőséget biztosított Csimcsa Veronika számára, hogy a település fejlesztési folyamataiba aktívan bekapcsolódjon. Veronikával beszélgetünk szeretett településén.

Kunczér Katalin: Mióta dolgozol kulturális közfoglalkoztatottként?

Csimcsa Veronika: 2015. április 9-e óta dolgozom kulturális közfoglalkoztatottként Zalaszentmártonban, és el kell mondanom, hogy nagyon örültem a lehetőségnek. Helyben a település közösségéért tenni nagyon felemelő érzés, nagy kihívást jelent!

K. K.: Milyen munkaterületeken tevékenykedtél, konkrétan mivel bízott meg a település vezetése?

CS. V.: Elsősorban a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumról szóló törvényt és a kapcsolódó kormányrendeletet tanulmányoztam át, majd ennek alapján kezdtem el gyűj-

teni a helyi értéktárhoz kapcsolódó dokumentációkat. A helyi értékek gyűjtésébe a szomszédos falvakat is bevontam, így eddig összesen 16 faluról gyűlt össze anyag az irányításommal.

Fontos eredménynek tartom, hogy Zalaszentmárton falunapján, 2015. augusztus 16-án megszerveztük az Elszármazottak találkozóját. Ezután következett augusztus 24-én és 25-én a Zalaszentmártoni Falufesztivál, melynek keretében konferenciát és tanulmányutat szerveztünk. A program a települések közfoglalkoztatási programjaira épült. A konferencián országos és megyei képet kaptunk a közfoglalkoztatásban elért eredményekről, majd a tanulmányúton személyesen is meggyőződhetünk nemcsak a zalai sikerekről, de „átruccantunk” a Veszprém megyei Bazsiba is. Megismerhetjük a saját közfoglalkoztatásukban természetett mezőgazdasági termékeket, az azokat feldolgozókat és magát a települést is.

Zalaszentmártonban hagyományvá vált a Márton nap, melynek napja november 11-én van. Azért is hagyomány, mert a falu védőszentje Szent Márton. 2015-ben ezen a napon adtuk át a Gyümölcslékészítő kisüzemet, mely egy sikeres pályázat eredményeként valósulhatott meg.

December 5-én zenés Mikulás napot tartottunk a Kultúrházban, me-

lyen a falu apraja-nagyja részt vett, majd 22-én Karácsonyi ünnepséget szerveztünk kicsiknek és nagyoknak egyaránt.

2016. február 7-én Zalaapátiban Fánkfesztivált rendeztek, s részt vettünk a kapcsolódó versenyen Zalaszentmárton képviselőjében. Összehoztunk egy nagyon jó csapatot. Elnyertük a legszebb asztalok egyikéért, az ízléses dekorációért és a címeres formakötényért járó díjat.

K. K.: Véleményed szerint a sikeres munkádhoz a kulturális közfoglalkoztatás mely eleme segített hozzá leginkább?

CS. V.: Számomra nagyon hasznos volt a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Irodája által megtartott, közösségfejlesztés alapjait megismertető képzés Keszthelyen. Az értéktárak, önismeret, projektervezés és rendezvényszervezés rész segítette munkámat a leginkább. Minden egyes elemét szinte azonnal hasznosítani tudtam a mindennapok során, illetve Csengei Ágota oktatótól számos jó ötletet hallottam, amit kamatoztatni tudtam munkámban.

K. K.: Számos helyi folyamatba bekapcsolódtál – melyik feladat, kezdeményezés nyerte el legjobban a tetszésedet?

CS. V.: Legjobban a település mezőgazdasági Start mintaprogramja tetszett. Ennek keretében a falu zöldség-gyümölcsstermesztésének reklámtévékenységét fejlesztettük. A falu megismertetéséhez reklámfilm is készítettünk, melyet az ECHO TV is bemutatott.

Gyümölcsléüzem

Csomagolt gyümölcslé

Cs. Veronika a kultúrház bejáratánál

K. K.: Milyen egyéb falufejlesztési programhoz tudtál segítséget nyújtani?

CS. V.: A Herman Ottó Intézet „Szélid térségfejlesztési gyakorlatok” pályázatának megvalósításában. A pályázat keretében készült egy gyümölcslékészítő kisüzem, melyről szintén filmet forgattunk. A kezdeményezésről bőséges ismertető anyagot tettünk fel a falu honlapjára. Ez nagymértékben segítette a falu hírnevének elterjesztését, illetve hozzájárult a lokális identitás erősítéséhez. A gyümölcsefeldolgozó üzem nagyon népszerű, nemcsak településünk lakói körében, de mondhatom, hogy térségi szinten is.

K. K.: A helyi értékek feltárásának milyen előremutató eredménye volt?

Először az elődeim Zalaszentmárton mérték fel, majd, további, tucatnyi szomszédos falu értéktárához is anyagokat gyűjtöttünk. Sosem állt meg a munkánk a mi falunknál, mindig is térségben gondolkodunk.

CS. V.: Polgármester úr lelkes híve a Natúrpark-mozgalomnak. Mintegy 30 település számára tartottunk konferenciát a helyi értéktárakon alapuló Natúrpark létrehozásáról. Ez a legnagyobb eredménye az értéktáraknak. Létre fog jönni

Fánkfesztiválon a csapat a polgármester úrral

Húsvéti dekoráció

Zala megye első natúrparkja, és ehhez, mint közfoglalkoztatott, én is hozzájárultam – ez megelégedéssel és büszkeséggel tölt el.

K.K.: A rendezvények sorából melyeket emelnéd ki, ahol leginkább hangsúlyos volt a segítséged Zalaszentmártonban?

CS. V.: Az Elszármazottak találkozóját, mely egyben Zalaszentmárton falunapja, a Márton-napot, Mikulás ünnepséget és Karácsonyi ünnepséget. Nagyon jó érzés volt látni az elszármazottak reakcióit, megismerve a településen elért eredményeket, fejlesztéseket. A többi, ünnephez kötődő rendezvény pedig a meghittsége miatt kedves nekem: látva a jelenlévők boldog mosolyát, megelégedettségét, engem is jóérzés töltött el. A legnagyobb rendezvény a Falufesztivál volt. Ez konferenciáról és az elszármazottaknak szóló falunapról szólt. A rendezvényhez pályázat készült, melyet az Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat támogatott jelentős mértékben.

K.K.: A rengeteg feladat mellett volt-e alkalmad megismerni például az önkormányzat, a hivatal működését?

CS. V.: A hivatalban folyó munkához is több esetben kértek segítséget tőlem. A hivatalhoz tartozó telepü-

lések ügyeibe is bevontak, így betekintést kaptam a különböző közigazgatási feladatokba, melyek szervesen kapcsolódnak a helyi közösségekhez. Foglalkoztam például irattározással, a kisebbségi önkormányzat ügyeivel, szociális ellátások megállapításával.

K.K.: Mindezek után szinte felesleges a kérdés: jól érzed magad közösségi munkásként? Vállalnád-e továbbra is?

CS. V.: Igen, szeretem, mert egy nagyon jó Önkormányzathoz kerültem. Könnyen együtt tudunk működni egymással. Megértjük egymást. Körülbelül úgy működik, mint egy család. Sok mindenkire lehet számítani. Ebből következően, a továbbiakban is szeretnék kulturális közfoglalkoztatóként részt venni Zalaszentmárton Önkormányzatánál a település további fejlesztési folyamataiban!

CSIMCSA VERONIKA Zalaegerszegen született 1991. november 8-án, születése óta Pacsán él családjával. Az általános iskola mellett zeneművészeti iskolába járt, furulyázni tanult. Zalaegerszegen a Deák Ferenc Szakközépiskolában egészségügyi szakon végzett. Érettségi után szociális-, gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintézői képzést, később állás-keresőként pénzügyi projektmenedzser asszisztensi képzést szerzett. 2015 áprilisában kapcsolódott be a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba.

KONCZÉR KATALIN a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Irodájának területi koordinátora. Közművelődési pályafutása a Vas megyei Horvátzsidányban indult, majd Zala megyében Letenyén, később Lenti városban folytatódott. 2009-től a Zala Megyei Közművelődési Intézmény igazgatója. A Zala Megyei Értéktár Bizottság elnöke. Nyelvismeretének köszönhetően kapcsolatrendszerét ápol a szomszédos Horvátországgal.

Vásárosbéc, ahol körbeér a múlt és a jövő

Bánki Eszterrel, a vásárosbéci Virágóra Alapítvány közösségi munkásával, mint Szigetvár-környéki aktív közösségi emberrel, már évek óta szakmai kapcsolatban állunk. A Nemzeti Művelődési Intézet újjáalakulása után az intézmény baranyai

irodáján keresztül mélyült is, bővült is a kapcsolat: az alapítvány a kezdetektől részt vesz a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban, Vásárosbéc is részt vett a Kapunyitogató program-sorozatban, és a vásárosbéci fiatalok nagyon szép eredményeket mutattak fel a Leleményes Hőseink országos ifjúsági programban. A településen minden generációt érintő, a faluért felelősséget érző közösségek működnek – ezeknek a folyamatoknak az egyik mozgatórugója Bánki Eszter.

Kovács Gábor: Jelenleg is több nagyszabású innovatív kezdeményezésetek van. De hogy indultatok neki? Mesélj egy kicsit a kezdetekről!

Bánki Eszter: Kezdjük a történet legelejéről: huszonhárom éve költöttünk ki Pécsről. Fogalmunk sem

volt, hogy miből fogunk majd megélni, én kohómérnök voltam, üzemvezetőként dolgoztam Ócsárdon, Zoli, a férjem pedig elég jó állást töltött be a Pécsi Városgondnokságon. És akkor eldöntöttük, hogy nekivágunk a vidéknek. Igazából csak házvásárlásban gondolkodtunk, fogalmunk sem volt róla, hogy majd hogyan lépünk tovább. Hosszas keresgélés után döntöttünk Vásárosbéc mellett. Aztán megtaláltuk a megfelelő ingatlant is: először még nem az álmaink házát, aztán csak majdnem az álmainkét, és amikor hoztuk a foglalt, jött egy bácsi lovasszekéren, aki trágyát vitt és azt mondta, hogy mutat nekünk annál különb házat is. Szép fehér harisnyában, városi cipőben felpattantam a trágyaszekérre: körbevitt minket a falun, és mutatott egy házat, ami ugyanannyiba

A vásárosbéci Színjátszó Kör

A vásárosbéci faluház

került, mint a foglalózni készült, de sokkal nagyobb volt és nagyobb terület tartozott hozzá, mert kint van. Azt tudni kell a jöttmentekről, hogy mindig a falun kívül helyezkednek el. Soha nem vesznek házat a faluban, már az ilyen városból szabadult fajta.

K. G.: A gyerekekkel együtt jöttetek, vagy már itt születtek?

B. E.: Ők már ide születtek, mind a hárman.

K. G.: Akkor ők már nem jöttmentek?

B. E.: Hát ők is annak számítanak, teljesen mindegy, szerintem még az utolsó ivadékuk is az lesz. A mentalitástól lesz valaki az. Ha valaki, aki ideköltözik, vidéken élt előtte és ugyanazzal az értékrenddel érkezik, ugyanazzal az életformával, az nem olyan kirívó, mint mi, értelmiségi jöttmentek. Mi teljesen kilógunk a sorból, a fordítva kapalós örültek.

K. G.: Már hogy így tolatva, hátrafelé?

B. E.: Hát persze, mert ésszel próbálsz megoldani, és arra gondolsz, hogy nem lépsz rá a kapált részekre – hiszen miért is taposnád bele a gazt?

K. G.: Ha most így visszagondoltok, mekkora változáson esett át Vásárosbéc, vagy akár a többi környékbeli település az utóbbi húsz évben?

B. E.: A közösségi élet rettenetes módon leromlott. Néhány fős közösségek működnek, de azokkal is mindig probléma van. A megélhetés csak a közmunkára korlátozódik. Ami még nagy változás, és szerintem speciális, hogy 2012-13 után megindult egy letelepedési hullám. Na, ők a jöttmentek, de ez most már olyan erős közös-

séggé vált, hogy nagy ellentét alakult ki a falubeliek és betelepülők közt. Két különféle látásmód van, a jöttmentre jellemző, hogy rettenetesen tájékozatlan mikor idejön. Ránk is jellemző volt. Mi is elköveztünk baklövéseket: vettünk egy csomó irdatlan, értelmetlen állatot, azok mindenféle elszabadultak. Mindenkit halálra bosszantottak a vágtagó birkák, mindent lelegettek, szóval örület volt.

Most is ugyanez történik, csak sokkal intenzívebben, mert más volt, amikor egy-egy család idejött és volt idejük a helyieknek megszokni, hogy már megint jött egy flúgos. Mi voltunk a második család és velünk még nagyon-nagyon segítőkészek voltak. Hát képzeljétek el, két férfi nem bírta elnézni – főleg a családjuk nem bírta – hogy idejövünk, szétverjük a házat, de nincs annyi pénzünk, hogy fölépítsük. Egy tizenkét négyzetméteres nyári konyhában laktunk, rés volt az ajtó alatt, és egy hőszugárával fűtöttünk télen. Akkor eljött a két férfi – pontosab-

ban eldelegálta a család őket – segíteni: az egyik kőműves volt, és képzeljétek, felépítették és befejezték a házunkat.

A legnagyobb problémám az alapítványosdival meg a közösségfejlesztéssel az, hogy nem tudom folyamtossá tenni. Mindig van az aktivitásban egy felfutás, utána lezuhan. Ezért is bízom annyira a fiatalokban, ha már egyszer összeszedtük őket és van egy közösség, akkor talán majd rendszerezen összejövünk. A jöttmentekkel ilyen téren semmi baj, mi nagyon jól csináljuk, ha mondjuk, nem a szívügyem lenne a helybeliek közösségfejlesztése, akkor a másik az tök jól megy és nem is én vagyok az egyetlen generátora annak a közösségnek. Azt képzeljétek el, hogy minden kedden nyolcan-tizen jógázunk, zumbázunk péntekenként és szerdánként meg dráma van, rendes drámapedagógiai módszerekkel. Egy csomó tök jó dolgot vittünk véghez: megalakult a színjátszókörünk, de az is javarészt jöttmentekből áll. Egy helybeli kislány ugrott be a legutolsó előadáson templomnak.

Most nagyon örülök, hogy a helybeliek hárman-négyen lejárnak kártyázni a faluházba. Régóta mondom a polgármesternek, hogy kell egy hely, ahol kicsit szabadabban lehetnek. Az ilyen kis csírákat kell felemelni, támogatni.

K. G.: Visszatérve kicsit az innovációkra, milyen módszerekkel próbáltok, hogy egy kicsit közelebb hozzátok egymáshoz az embereket?

B. E.: Ez úgy van, hogy bármilyen programot találunk ki a heglakók-

Vásárosbéc régi kép

Vásárosbéci ünnep

kal – így hívjuk őket, ez az én elnevezésem – mindegyik nyilvános. Itt van a plakát az ajtón, a Facebookon is próbáljuk mindig reklámozni. A zumbánál annyi sikerünk volt, hogy beült egy anyuka és egy nagymama, meg beállt két kislány is, ez már szerintem jó jel, szépen lassan valami lesz belőle.

Amitől most nagyon sokat várok, az a nemzetközi csere: még mindig várom a pályázati eredményeket. Ez mind a két csoportra szerintem nagyon jó hatással lenne, ha sikerülne, mert látnák a falubeliek, hogy tudnak velük beszélni. Az összes jöttment – engem leszámítva – folyékonyan beszél nyelveket, legalább az angolt. Sokan éltek is kint éveig. Nagyon sok közös programot is terveztünk, olyan is van benne, hogy ezek a nemzetközi fiatalok egy falunapot szerveznek a helybeli gyerekeknek.

K. G.: Pontosan hányan jönnek, mennyi időre és honnan?

B. E.: Litvániából, Lengyelországból, Spanyolországból és Görögországból érkezik huszonkét fő, huszonegy napra, plusz két nap az utazás. A spanyolok nagyon izgalmasak, mert nem is igazán spanyolok, tulajdonképpen Észak-Afrikából, Mellillah-ból jönnek, ott már eleve legalább négy kultúra keveredik. Azért is várunk ettől nagyon sokat, mert az egész program arról szól, hogy helyi jó gyakorlatokat fognak hozni. Minden egyes fiatal – tehát nem csak egy-egy csoport – a saját környezetében, a barátokon, nagyszülőikön keresztül, legrosszabb esetben az interneten keresztül kapcsolatba kerül egy kistelepüléssel. Kértük, hogy mindenképpen legyen személyes a

kapcsolat, és hozzanak olyan jó példát, ami ott bevált, legyen az közösségi vagy gazdasági. A lényeg, hogy valahogy adaptálni lehessen, vagy legalábbis el tudjunk kezdeni közösen gondolkodni a példa alapján.

K. G.: Ha ilyen fontos az ifjúság, meg kell kérdezni, milyenek most a demográfiai mutatók Vásárosbécen?

B. E.: Nagyon magas a fiatalok aránya: pontos adatot nem tudok jelenleg mondani, de a kétszáz lakosból legalább 40-50 fő tizennyolc alatti. Ez a falvak között nagyon jónak számít.

Nem tudom, mihez kezdenék akkor, ha nem lennének jelen ilyen nagy létszámban a fiatalok. Én mindig is a fiatalokkal szerettem foglalkozni, az Alapítványunknak is az a neve, hogy Virágóra – A Gyermek Környezeti Neveléséért Közhasznú Alapítvány. Abban hiszünk, hogy a fiatalokon keresztül tudjuk megváltoztatni a települést.

Sok-sok próbálkozásunk, ötletünk volt, a karácsonyi vándor betlehem is a közösségfejlesztésről szólt, amikor minden nap más háznál volt a betlehem, a fiatalok vitték körbe a faluban, és mindenki nagy örömmel fogadta őket.

Olyan szépen ívelt eddig ez az ifjúsági ügy: először volt a Leleményes Hőseink program, amin a részvételre még motiválni kellett a helyi fiatalokat, de amikor jött a siker és vele a nyereség látóút, ott már a fiatalok nagyon lelkesek voltak. Próbálták ezt mások felé is közvetíteni. Spirk Nikolettta, a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának módszertani referense tartott ifjúsági tréninget is, ami nagyon jól sikerült – ez volt a

kezdet, ha ezt tudnánk még támogatni és megvolna a tervezett paintball kupa, már tovább léphetnénk.

Kitaláltam, kit mivel lehet motiválni, mibe lehet bevonni, de egy minimális anyagi háttér nélkül nem nagyon jutunk előrébb. Annyit mégis haladtunk előre, hogy idén karácsonykor – már a harmadik Vásárosbéci Nagykarácsonyi Készülődést rendeztük meg – sikerült a vándorbetlehemezésbe bevonni a fiatalokat. Tudtam, hogy nagyon fogják élvezni, és úgy is lett. Ez azért is volt fontos, mert a családok, akikhez vitték, másképp viszonyultak ezekhez a gyerekekhez. Volt, ahol vendégül is látták őket, de mindenhol nagyon lelkes volt a fogadtatás, ami a gyerekeknek nagyon erős motivációt jelentett.

Utána természetesen kaptak jutalmat is tőlünk, az egész falu előtt a nagykarácsonyi rendezvényen. Az úgy van fölépítve, hogy a fele nézősereg egyben szereplő is, s ezért van, hogy most is nyolcvanötven vettünk részt benne. Így tudjuk elérni ezt a létszámot. Előadtuk a színdarabunkat, óriási sikere volt. A színtársulat egy huszonhét fős társaság, már négy előadást állítottunk össze, most készülünk az ötödikre. Nem alkalmi színtársulat, inkább úgy mondanám: rajtaütésszerű. Egyelőre az a nevünk, hogy Vásárosbéci Színjátszó Kör. Ebben persze sajnos csak a beköltözők játszanak. Annyiban mégis jó, hogy előadtuk a falubelieknek a színdara-

Vásárosbéc régi kép

Színi előadás Vásárosbécen

bunkat, és nagyon élvezték, mert kicsit bolondot csináltunk magunkból, és amikor hanyatt kellett esni, akkor nagyon hanyatt estünk. Érthető, hogy főként nem a falusiak szerepelnek benne, még nekem is iszonyú lánpalázam volt. De azért olyan is volt, hogy két falubeli kislány kiállt kíséret nélkül énekelni nyolcvan ember elé, le a kalappal előttük.

Ami még Vásárosbécen a közösségi életet felépíti, az az énekkar: a kórusban a huszonegy tag legalább nyolcvan százaléka helybeli, ez komoly eredmény. Viszont nehéz a műsört összeállítani, mert a népszerű tévés tehetségkutatókat vélik a mércének, aminek így elég nehéz megfelelni. Ráadásul az egyik jöttment fiú, aki tényleg szerepelt egy ilyen tehetségkutatóban, sőt el is jutott az első adásig – tehát ért a zenéhez –, azt kérte a próbán, hogy énekeljünk C-ben, G-ben vagy D-ben. Erre azt felelték az asszonyok, ha még egyszer mondja a G-t meg a C-t, hát ők soha többet nem jönnek ide. Ilyen az énekkar, de harmadik éve működik. Elkezdődik szeptember végén és karácsonyig nagyon rendszeresen folynak a próbák, a végén már heti három-négy alkalommal is összejövünk, hogy az ünnepségen a legjobb formát hozzuk.

K. G.: Azért zajlik itt az élet. Ha elképzeled ezt a közösséget tíz év múlva, milyennek látnád szívesen?

B. E.: Nagyon szeretném, hogy élő, cselekvő közösség legyen. Pontosabban azt már nem gondolom, hogy egyetlen közösségnek kell lennie. De arra vágnék, hogy legyen több, nagyon erős összetartó közösség, és

azok működjenek együtt. Ennél nagyobb álmom nincs.

Jelenleg egy mintaszerű közösségünk van, a nyugdíjasklub. Most már csak hatan vannak, de mindent elértek, amit el lehet érni. Hívják őket mindenféle énekelni. Összeszedtek régi környékbeli népdalokat és azokat adják elő. Mennek és csinálják, már csak egy férfi van a tagjaik sorában, de mindig találkoznak, megünneplik a névnapokat, születésnapokat. A Leleményes Hőseink helyi ifjúsági mikroprojektje tulajdonképpen rájuk épült. Most februárban volt tíz éves a nyugdíjasklub, ezért kitaláltuk, hogy az ifjúsági klub rendezzen a tiszteletére óriási csinnandráttát: a fiatalok sütnék, főznek, kitalálnak, segítenek a szülők, nagymamák, tehát mindenkit bevonnánk. Nemcsak mi adtuk volna az egész műsrot, hanem mi adtunk volna enni a helyi időseknek, mert nemcsak a Nyugdíjasklubot hívtuk volna meg, hanem az összes időst is.

Még egy egyszerű kis emléktábla avatásának az ötlete is felmerült. Van egy helyi fiatal, aki ügyesen bánik a stílfűréssel, és van nekünk egy hatal-

mas tölgyfa rönkünk. Azt így fűréssel lenyesnénk, és lenne egy ovális metszet, abba pedig faragnánk valami szép népi motívumot. Az oldalára kapna egy kis fémtáblát. Be is ásták volna valahova ide a srácok, ez mind ingyen lett volna. Elé telepíthettünk volna egy kis virágágyást árvácskákka, mert februárban nemigen lehet másról szó. Ez Vásárosbéc mindenkori időseinek lett volna az emléktáblája. De ebből egyelőre nem lett semmi: hiszen hogy képzeljük, hogy februárban tartunk idősek napját, amikor az októberben van? Emiatt elhalasztottuk októberre.

K. G.: A Nemzeti Művelődési Intézet hogyan tud segíteni ebben a munkában?

B. E.: Jó kezdeményezésnek tartom a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programját, nemcsak azért, mert lehetőséget biztosít a megélhetésre, hanem imponál nekem az a kulturális hálózat, amivel Magyarországot gazdagították. Ezt Lakiteleken, a közösségi koordinátorok képzésén lehetett nagyon érezni. Nagyon sok együttműködés született abból, hogy a koordinátorok személyesen ismerik egymást.

A Kapunyitogató program szintén egy nagyon jó történet volt, abszolút pozitív volt, mind a két esetben. A helytörténeti fotókiállítás kicsit nehezen valósult meg: végül a karácsonyi műsoron kivetítón mentek a képek és közben aláfestésként énekelünk, de óriási sikere lett.

Az elmúlt évek egyik nagy eredménye, hogy kialakult egy kapocs az idősek emberek és a jöttmentek között. Az idősek örülnek, mikor látják, hogy azokat a dolgokat értékelik és próbálják meg élővé tenni, ami az ő életükben fontos volt.

BÁNKI ESZTER 1967-ben született Pécsen, tüke családba. A Leőwey Klára Gimnáziumban magyar-történelem fakultációra járt, s eredetileg jogi pályára készült. Később mégis geofizikusnak jelentkezett, de csak kohómérnöknek vettek fel. Hét hónapot dolgozott a szakmájában, aztán Vásárosbécire költözött és alapítványt hozott létre. Mindhárom gyermeke már itt született, a helyi iskola megszűnése után a 8. osztályig otthon tanította őket. Jelenleg a nagyfiú a BTK-n elsőéves szociológus hallgató, a középső fiú EVS önkéntes Norvégiában a Stella Polaris Színháznál, kislánya pedig az Abai Életiskola (Atilla Király Gimnázium) 12-es tanulója.

KOVÁCS GÁBOR a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának módszertani referense, végzettségét a PTE-n szerezte 2006-ban művelődési menedzser, illetve 2007-ben humán szervező szakokon. A közművelődésben hivatásszerűen 2007 óta dolgozik, előbb civil szervezeteknél, majd a Csorba Győző Könyvtárban, a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Irodájának megalakulása óta munkatársa. 38 éves, két gyermek édesapja.

Közösségfejlesztés a nemzetiségi identitás erősítésével Vértesacsán

Közösségi munkásokkal a nemzetiségi hagyományok megőrzéséért

Vértesacsá Fejér megye egyik jelentős német hagyományokkal rendelkező, azok megőrzésére nagy gondot fordító települése. E hagyományörzés kiemelkedő képviselője a településen a Vértesacsáért Egyesület, mely 2013-tól 2016 elejéig a település közművelődési feladatait is ellátta: működtette a Közösségi Házat és a Nemzetiségi Házat egyaránt.

Az egyesület elnöke 2010 óta Kara Nikoletta, akivel a település múltjáról, hagyományairól, a nemzetiségi közösség újjáélesztéséről, megtartásáról beszélgettünk. A beszélgetésnek kü-

lönös aktualitást ad egy szomorú esemény évfordulója: Vértesacsá német nemzetiségi lakóit 70 évvel ezelőtt telepítették ki. A társalgásban Révész Emese közösségi munkás is részt vett, aki a Kulturális Közfoglalkoztatási Program résztvevőjeként a megemlékezés-sorozat egyik szervezője.

Ambrus Lívia: Röviden bemutatnád az Egyesületet, annak történetét, küldetését?

Kara Nikoletta: Az Egyesület 1992-ben alakult Vértesacsá Barátok Köre Egyesület néven – eleinte általános célokra – Vértesacsá község mindenirányú fejlődésének elősegítésére. Az egyesület feladata az aktív részvétel Vértesacsá kulturális és sport életének előre vitelében, a község szellemi és tárgyi emlékeinek, hagyományainak felkutatásában, felújításában és megőrzésében. Közvetlen részt vesz és segítséget nyújt a község szép, gondozott környezetének kialakításában parkosítási és egyéb feladatokkal; illetve olyan közösségi feladatokat is ellátott, mint a falunapok szervezése.

2010-től vettem át az egyesület elnöki feladatait. 2011-ben egy kis átalakulás után az egyesület neve Vértesacsáért Egyesület lett, és a fent említett célok és feladatok mellé felvállaltuk, hogy figyelemmel kísérjük

a német nemzetiség érdekvédelmének helyzetét. Támogatjuk, szervezzük kulturális programjaikat, segítjük nyelvük ápolását. Feladatunkká vált a néptánc, néphagyomány értékeinek megismertetése, megőrzése, annak ápolása, színpadra vitelének elősegítése, valamint műsorok, bemutatók, rendezvények szervezése és az új táncok, bemutatók tanítása. Kulturális és közösségi rendezvények szervezését, lebonyolítását is felvállaltuk. Ezen feladatok legnagyobb megtestesítője a Német Nemzetiségi Tánccsoport működtetése, fenntartása.

A. L.: Mi az oka, hogy a Kulturális Közfoglalkoztatási Program által kínált lehetőséggel élni kívántok?

K. N.: 2013-ban – amikorra elkészült az egyesület által pályázott nemzetiségi ház és a közösségi ház – a pályázatok 5 éves fenntartási és működési kötelezettséget írtak elő.

A település különböző közösségei is hozták a rendezvényeiket, mind ezen kívül igyekeztünk további, rendszeres és változatos tartalommal is megtölteni ezen épületeket. Ehhez azonban az egyesület magát alkotó kis közösség már kevésnek bizonyult, ezért is jelentett nagy segítséget a programba való bekapcsolódás lehetősége. Jelenleg immár negyedszer

kaptunk lehetőséget egy fő foglalkoztatására.

Idén év elején az önkormányzat átvette a közösségi ház működtetését, viszont feladatkörünk kiegészült a jelenleg épp a kialakítás utolsó fázisánál tartó Heimatmuseum berendezésével, majd működtetésével.

A. L.: *Mit vártatok az együttműködéstől, milyen tapasztalataitok vannak a közfoglalkoztatási programok kapcsán?*

K. N.: Nekünk hatalmas segítség, hogy immár negyedik alkalommal kapunk egy stabil, heti 40 órában a rendelkezésünkre álló embert, akinek a segítségével folyamatosan meg tudjuk valósítani az elképzeléseinket és a programjainkat. Aki új ötleteivel, szakmai ismereteivel segíti a település lakóinak közösségi és kulturális igényeinek kielégítését.

Eleinte nehézséget jelentett az a feltétel, hogy az illető érettségizett legyen, és a rengeteg programunk azt is megkívánta, hogy lehetőség szerint tapasztalattal is rendelkezzen a közművelődés területén. Ezeknek a kívánalmak Révész Emese teljes mértékben megfelelt. Az együtt töltött idő alatt ráadásul kiderült, hogy Emese gyerekprogramok szervezésében és lebonyolításában nagyon profi, ráadásul rendkívül kreatív is. Nekünk pedig ez a korosztály nagyon fontos, nemcsak a táncsoport utánpótlása miatt, hanem mert a falunak az élete és a jövője tőlük függ.

Mesedélután

A. L.: *Emese, mivel foglalkoztál, hogyan vettél részt az egyesület sokszínű életében?*

Révész Emese: Azt vallom, hogy ha gyerekeket és fiatalokat rá tudjuk szoktatni a közösségi életre és közösségi programokra szocializálni, akkor hosszú- és rövidtávon egyaránt nyert ügyünk van. A felnőtt elkíséri a gyereket, és ha a gyermekprogramok révén megszokja, hogy rendszeresen zajlanak rendezvények a közösségi és a nemzetiségi házban, akkor nyitottabban fordul a neki szóló programok felé is. Könnyebben bevonhatóvá válik felnőtteknek szóló programokba, mint a komolyzenei-, jazz koncertek vagy a kiállítások. Feladatom többek közt a Vértesacsai Községi Ház valamint a Német Nemzetiségi Ház

programjainak a szervezése az előkészítéstől a lebonyolításig, valamint a beszámoló megírása. Havi rendszerességgel kézműves foglalkozásokat tartottam gyermekek részére, valamint vezettem a Baba-mama Klubot. Illusztrációs technikákkal foglalkozó csoportot is indítottam. Mindezek mellett az egyesület PR tevékenysége is az én feladatkörömhöz tartozik: a helyi újság szerkesztésébe is belefolytam, illetve a nyomdai előkészítést és a tördelést is én végeztem az internetes hirdetések, plakátok készítése mellett.

A. L.: *Jól érzed, hogy szakmabelivel beszélgetek?*

R. E.: Igen, 2006-ban végeztem a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Gyermek
TÁNCCHÁZ és
kézműves foglalkozás

Közösségi ház, Vértesacsá
2015. június 6., 15.00

- Felpép a CSÜRDÖNGŐLŐ és a PITYPANG TÁNCSCSOPORT
- Óvodás gyermekek bemutatkozása,
- Tánccház Pálinszéné Haskó Ágnes vezetésével,
- Kézműves foglalkozás
- Kalács kóstolás

Cím: Vértesacsá, Veszél tér 21. • Információ: www.facebook.com/pages/Közösségi-Ház-Vértesacsá/

Kézműves
Mesedélután

Július 22. szerda, 16 óra
Nemzetiségi Ház, Vértesacsá

Vörösmarty u. 3
Meghallgatunk egy mesét
és elkészítjük a kedvenc szereplőnket!

Cím: Vértesacsá, Vörösmarty u. 3. • Információ: www.facebook.com/pages/Közösségi-Ház-Vértesacsá/

Révész Emese munkái és az általa szervezett rendezvények

Esküvő filmforgatás az egyesület elnöke és családja népviseletben

Esküvő filmforgatás

művelődésszervező szakán, rendezvényszervező szakirányon, majd 2014-2015-ben alkalmazott grafikus végzettséget is szereztem, mely jól kiegészíti az alapvégzettségemet, és nagyban segít a mindennapi munkában.

A. L.: *Most, hogy a település átvette a közösségi ház működtetését milyen vonalon folytatjátok tovább a tevékenységeket?*

K. N.: A korábbiaknál még inkább fókuszba tudjuk helyezni a nemzeti-ségi vonalat, erősíteni tudjuk a hagyományörző tevékenységünket.

A. L.: *Azt tudjátok, hogy a település lakosai közül hányan vallják magukat német nemzetiségűnek?*

K. N.: Pontos számadatot nem tudok mondani most, úgy hozzáve-

tőlegesen a település lakosságának a 15%-a vallja magát német nemzetiségűnek. Többnyire az a jellemző, hogy ha az egyik családtag sváb volt, akkor annak vallotta magát már a másik fél is, függetlenül attól, hogy valójában az volt-e. Mivel így ők is részesei lettek ennek a hagyománynak – a gyerekek vagy a párjuk révén – egy idő után már ők is magukénak vallották, és fontossá vált számukra is.

A. L.: *Ez a létszám azért nem tűnik túl soknak. Niki, ezt az asszimilációt a ti korosztályotok vette észre először, és próbált meg ellene tenni?*

K. N.: A nemzeti-ségi táncscsoport 2013-ban ünnepelte fennállásának 40 éves évfordulóját, de őket leszámítva észrevehetően generációról generációra egyre inkább gyengült a nemze-

tiségi identitástudat. Sajnos fogyott a hagyományt még megélők – a kitelepítést követően – amúgy is csekély száma. Az én generációmban már nagymértékben érzékelhető volt ez a gyökértelenség. Ennek a falunak az életében a kitelepítés különösen nagy törést okozott.

A. L.: *Elmondanád röviden, hogy zajlott nálatok ez a történet?*

K. N.: 1946 májusában, az 1941-es népszámlálási adatokat alapul véve, mintegy 1626 főnek kellett elhagynia a települést. Fejenként kb. 2 kg-os csomaggal a kezében bevagonírozták és Németország 2-3 részén telepítettek le őket. Ha az arányában nézzük, olyan, mintha a mai település szinte teljes lakosságát kiköltöztetnék.

A. L.: *Ez elég kerek évforduló. Készültök megemlékezéssel?*

K. N.: Igen, 2016 májusában 3 napos megemlékezés lesz, melyre több helyről is jelentős delegációkat várunk, köztük több egykori kitelepítettel. Konferenciával, a Heimatmuseum átadójával, amatőr művészeti csoportok fellépésével készülünk, vasárnap pedig megemlékezés lesz a vasútállomáson, ahonnan indultak a vagonok. Oda várunk Gántról is vendégeket, mert a gántiakat is erről a vasútállomásról indították útnak. Felgyűjtöttük azt az éneket, amit induláskor énekeltek, ezt elő fogjuk adni. Felavatjuk a katolikus templom előtti emléktáblát, melyen szerepel az özszes kitelepített neve, majd egy német nyelvű misével zárul a program. Erre a meghívót Emese készítette el, aki a szervezés egyéb mozzanataiból is aktívan kiveszi a részét.

A. L.: *Ezen kívül mit tesznek a nemzeti-ségi hagyományok megőrzéséért és a hagyományokhoz kötődő közösség újjáélesztéséért? Milyen programokkal, hogyan sikerül bevonni a település lakóit, milyen szerep jut, jutott ebben a közösségi munkásoknak?*

K. N.: A nemzeti-ségi önkormányzatnak az előző ciklusban volt tagja Hollósiné Tóth Hedvig. Az ő fejből pattant ki, hogy a sváb hagyományokat újra élővé kellene tenni, és megőrizni a későbbi generációk számára. Elsődleges cél az acsai svábok

Szüret

nyelvének a megőrzése volt. Ő járta a faluban az idős néniket, és általában egy-egy ünnepkörhöz és egyéb hagyományos tevékenységekhez kötődő szokásokról faggatta őket. A gyűjtött anyagból összeállított egy forgatókönyvet ezekhez, és minden tevékenységről, ünnepről készült, készül egy-egy kis film. E filmek gyakorlati megvalósításából – autentikus ruhák varratásán át a közösség bevonásáig – az egyesület minden tagja, a közösségi munkást is beleértve aktívan kivette a részét. E forgatásokba, több alkalommal, elég nagy létszámban sikerült a település lakóit bevonni, melynek hatása máig érezhető, folyamatos beszédtemát adva a településen. Annál is inkább, mert egy-két rész forgatása még jelenleg is zajlik.

A. L.: *Miket sikerült eddig leforgatni?*

K. N.: Leforgattuk tavaly az esküvőt: autentikus ruhákban, ételekkel, szövegekkel, a disznóvágást, megcsináltuk a tollfosztást, a kukoricafosztást, a Christkindl-t (betlehemes játékot), valamint több, kisebb jelenetet is. Idén farsangoltunk is: autentikus élénk rózsaszín sváb ruhákban, noha a bál időtartamát az eredeti 3 naphoz képest azért rövidebbre vettük. Most már csak néhány olyan kisebb jelenet van hátra, mint a szüretelés, kukoricatörés, tehénfejés, illetve a vágások. A nagyobb forgatásokon, mint a disznóvágás, esküvő, a településről elszármazottak is jelentős számban képviseltették magukat, és nem egy-

szer illusztris vendégeket is vonzottak a környékbeli településekről. Az ezekkel kapcsolatos dokumentációhoz is – felhívás, plakát, beszámoló elkészítéséhez illetve a forgatás mozzanatainak megörökítéséhez is – nélkülözhetetlen segítséget jelent az általatok biztosított közösségi munkás, Emese.

A. L.: *Milyen egyéb amatőr művészeti nemzeti csoport működik a településen?*

K. N.: Régen volt egy gyerek, egy haladó, egy ifjúsági és egy felnőtt tánc csoport, illetve alkalmanként a

seniorok is összeálltak. Jelenleg csak két csoport működik külső informális keretek között, illetve alkalmanként a seniorok. Az iskolában viszont a testnevelés óra keretén belül sváb táncoktatás folyik minden évfolyamon. Valamint van még egy idősebbekből álló dalkörünk is. Az iskola pedig a pedagógiai programjába beépített egy „sváb hét” nevezetű rendezvénysorozatot.

A. L.: *Milyen terveitek vannak a jövőre nézve?*

K. N.: Szeretnénk továbbhaladni megkezdett utunkon közös céljainkért, tovább erősítve partnereinkkel az együttműködést. Feladat van bőven, a már említett Heimatmuseum befejezésén, megemlékezés-sorozat lebonyolításán túl, még idén tervezük a film bemutatását is, és jó lenne létrehozni a nemzetiségi értéktárat is. Elvégre az anyag rendelkezésre áll. Szerencsénkre folytatódik a következő Kulturális Közfoglalkoztatási Program, mely az elmúlt három évben sokat adott hozzá a helyi kulturális közösségi élet felpezsdítéséhez. Nekünk továbbra is nagy szükségünk van Emesére. Ezenkívül nemzetiségi értéktár létrehozásánál is számítunk a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Irodája munkatársainak segítségére.

KARA NIKOLETTA (sz. 1977) 2010-től a Vértesacsáért Egyesület elnöke. A 90-es évek közepe óta táncol kisebb megszakításokkal a vértesacsai Német Nemzetiségi Tánc csoportban. Az egyesület egyik fontos feladata ennek a csoportnak a működtetése, fenntartása. A település nemzetiségi hagyományainak megőrzése iránt elkötelezett közösségi ember. Elnökként folyamatosan keresi a pályázati lehetőségeket, melyek segítségével könnyebben meg tudják valósítani elképzeléseiket. Az egyesület működteti a Nemzetiségi Házat is, ahol hagyományörző csoportok próbái mellett ifjúsági és gyermekprogramokkal foglalkoznak.

AMBRUS LÍVIA (sz. 1982) végzettségét tekintve történész, művelődésszervező. 2004-ben a Berzsenyi Dániel Főiskola történelem-művelődésszervező szakán, régésztechnikus és nonprofit menedzser szakirányokkal szerzett diplomát. Ezt követően Budapesten egy magáncégnél tanfolyamszervező, illetve a zirci „Család és barátság fesztiválja” önkéntese. 2006-tól Zircen az összevont kulturális intézmény munkatársaként könyvtáros, e-tanácsadó, művelődésszervező. 2014 szeptemberétől a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Irodájának módszertani referense.

RÉVÉSZ EMESE (sz. 1979) 2006-ban végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola művelődésszervező szakán, rendezvényszervező szakirányon. Ezt követően egy magáncégnél kiállítás és vásárszervező. 2015-ben a szervezői tevékenységhez szorosan kapcsolódó alkalmazott grafika képesítést szerzett a Soter Line Oktatási Központban. 2015 júniusától közösségi munkás a Vértesacsáért Egyesületnél, ahol többek közt a Vértesacsai Községi Ház, valamint a Német Nemzetiségi Ház programjainak a szervezése a feladata.

A Kabai Ifjúsági Maraton

Bagi Andrea

Harsányi Sarolta

Nyilas Fatime

Három éve álláskereső műszaki menedzserként vállalkoztam egy TÁMOP programban projektszisztensként való közreműködésre a kabai Mácsai Sándor Művelődési Házban. Egy hónapig tartó, négy csoportból álló gyermektábor szervezési és adminisztrációs feladatait láttam el, és akarva akaratlan részese lettem az intézmény életének, illetve így kerültem be a kulturális közfoglalkoztatási programba koordinátorként. Rajtam kívül az intézményben három kabai fiatal – Bagi Andrea, Harsányi Sarolta, Nyilas Fatime – vesz részt a programban, akik nagy lelkesedéssel szervezik a helyi közösségi életet. Andrea mindemellett ellátja az eMagyarország pontban az e-ügyintézői feladatokat, generátora a helyi fiatalokból álló Lakat Színpadnak, akik a Pajtaszínház program keretében váltak közösséggé. Sarolta és Fatime kutatják a helyi értékeket, és új életre keltik az elfeledett hagyományokat, mint például a 24 órás maratoni vetélkedőt.

Az 1988-as rendezvények közt találkoztunk először ezzel a fiatal közösségekkel animáló programmal – mesél a lányok. Felkutattuk a közel 15 évig életben tartott, de mára majdnem elfeledett vetélkedő fotó- és filmdokumentumait, feladatait, a részt vevő közösségeket, a megvalósításban együttműködő partnereket. A kutatás során megtudtuk, hogy településünkön ez volt az egyetlen, évente rendszeresen megrendezett, fiatalokból álló közösségeknek szóló program. Ugyanakkor közösségi munkánk során rendszeresen szembesültünk a „nincs hova mennünk” és „nincs program a fiataloknak” véleményekkel. Úgy gondol-

tuk, talán megoldás lehet utóbbi problémákra egy új kontösbe öltöztetett, új tartalommal megtöltött közösségi program: a maratoni vetélkedő. Létrehoztunk kollégáink, barátaink, ismerőseink köréből egy 10 főből álló ötletező, szervező, megvalósító csapatot. Közel két hónapos előkészítő munka vette kezdetét. Kitaláltuk a fő vezértervet (film, ami mindenkit érdekelhet), ehhez pedig a feladatokat, közben szerveztük a legalább 10 főből álló versenyző csapatokat. A leghatékonyabb megkeresésnek a személyes meghívás, motiválás bizonyult. A vetélkedőre végül 5 baráti társaság nevezett be a verseny előtt 1 hónappal, és azonnal megkapták a felkészüléshez szükséges segítséget, illetve az előre elkészítendő feladatokat. Ez utóbbira azért is volt szükség, hogy gördülékenyebb, látványosabb, és a kívülállók részére is szórakoztató legyen a program, valamint nem utolsó sorban erősítse a csoportok összetartozását, együttgondolkodását, közös kreatív cselekvéseiket. A felkészülés során készítettek jelmezeket, melyekhez ruhaanyagot egy helyi varroda biztosított, saját filmeket telefonjaikkal, meg kellett nézniük jó néhány klasszikus filmet, csapatneveket választottak. A szervező team folyamatosan segítette a felkészülő csapatok munkáját, helyet, eszközöket, technikai berendezéseket biztosítottunk, támogatókat kerestünk, és persze lelkesítettük őket. Elkészítettük a vetélkedő forgatókönyvét, a feladatokhoz szükséges kellékeket, filmeket és hanganyagot vágtunk, lefoglaltuk a helyszíneket, beszereztük a szükséges engedélyeket, megszerveztük az étkezéseket, gondoskodtunk a tisztálko-

Az ifjúsági maraton egyik próbája

Zimmer Feri

dási és biztonsági feltételekről, plakátokon, szórólapokon, az intézmény és a város honlapján, Facebook oldalán meghirdettük a rendezvényt.

Jómagam vállaltam a program irányítását az eredeti közösségi koordinátori munkámon túl. A szervezőcsapatban a közös munkán túl mindenki kapott önálló feladatot, ami határidőkkel és felelősséggel járt. Volt köztünk olyan, aki kreatív ötleteivel tünt ki, másikkunk a támogatók megtalálásában, meggyőzésében, vagy a szervezőkészségével, többségünk pedig a problémamegoldásban jeleskedett. Az előkészítő munka elején nem is sejtettük, hogy mennyi időt és energiát kell befektetnünk a siker érdekében. A feladatok összeállításában arra törekedtünk, hogy minél pergőbb, üresjárat nélküli, érdekes és változatos (ügyességi, szellemi, kreatív, sportos, összetett), játékos feladatsor készüljön. Lehetőség szerint minél több csapattag aktív részvételét igényelje, és lányok-fiúk, vidékiek-helyiek egyenlő eséllyel induljanak. A filmtéma kimeríthet-

len lehetőséget kínált: története, műfajai, készítése, rendezők és szereplők, zenék, díjak és még sorolhatnám. Egy-egy versenyszám ötször-hatszor átdolgozásra került, és az utolsó pillanattig finomítottuk. A művelődési ház technikusai segítettek a filmvágásban, a zenei anyagok felvételében, műszaki megoldások előkészítésében, az intézmény pedig minden lehetőséget (infrastruktúra, berendezés, technika, eszközök, kiegészítő személyzet) biztosított

az eredményes munkához. A csapatok szervezése túlmutatott munkaidőnkön, mivel családjainkkal, barátainkkal, ismerőseinkkel szabadidőnkben találkoztunk, beszélgettünk, és ekkor nyílt alkalmunk a meghívásra. Meséltünk nekik a régi maratonokról – többen még emlékeztek rájuk –, a mostani vetélkedő szerintünk legérdekesebb feladatairól, a kihívásról, amit a 24 óra és a verseny jelent. A program időpontját is úgy választottuk meg, hogy az mind a szervezőknek, mind a játékosoknak (ne tanítási napon és ne munkaidőben), mind pedig a településnek megfeleljen. Így esett a választás 2015. augusztus 21-22-re, egy munkaszüneti pénteki napra – a hétfőn a város az augusztus 20-ai ünnepkörben háromnapos nagyrendezvénnyel készült. Ez plusz felelősséget tett a vállunkra, hiszen egy nagyrendezvény megítélése, látogatottsága rajtunk is múlt. Arról nem is beszélve, hogy művelődési házban dolgozóként – az intézmény szervezte és bonyolította a X. Kabai Káposztás Napokat – a nagyrendezvény mindhárom napján feladataink voltak a kávéfőzés-től az előadók, közreműködők, fellépők irányításán át a pakolási munkáig. Nekünk, szervezőknek ez a 24 óra – úgy éreztük – valójában több mint 72 órányi teendőt jelentett. A maratoni vetélkedőt délben kezdtük, és másnap délben fejeztük be. A játék alatt gondoskodtunk pörköltvacsoráról, éjszaka zsíros kenyérről, reggelire lángosról, és befejezésként töltött káposztás ebéd-ről. A húsokat, a zsírt a helyi hentes, a zöldségeket a helyi zöldségesek, kertbarátok, a kenyeret a helyi ABC-k és kisboltok, a lángost a helyi lángossütő ajánlotta fel. Az ételleket a kabai napközi konyhája készítette és szállította

Helyszínelők

Oscar szobor készítés

támogatásként. Korán reggel, a verseny 17. órájában strandon elvégzendő feladatokat iktattunk be, mellyel a játék élvezeti értékén túl nagyban növeltük a versenyzők komfortérzetét is. A feladatok minden esetben kapcsolódtak egy konkrét filmhez. Így például a „Honfoglalás” c. film kapcsán szekértoló versenyen, a „Micsoda nő!” című filmtől megihletve fehérnemű bemutatón, a „Forrest Gump” Forrestjétől inspirálódva pedig futóversenyen mérközhetek a játékosok. Persze ez azért nem volt ilyen egyszerű. A szekereket először meg kellett rakni szénával, és különböző akadályok leküzdése során (pl. átkelni a „Vereckei szoroson”, azaz le- és feltolni szűk helyen a kocsi) eljutni a célba. A fehérnemű kollekciókat újrahasznosított anyagokból állították össze a csapatok, és külön pontozás alapján bíraltuk a film zenéjére készült koreográfiát. A futóversenyen a játékosok talpára egy-egy 50x50 cm-es OSB lap volt erősítve, és szintén akadályokkal találták magukat szemben. A túlélés érdekében könnyedebb, pihentetőbb feladatokon is bizonyíthattak a résztvevők, mint például a szinkronizálás, vagy az Oscar-szobor készítése puffasztott kukoricából és fogpiszkálóból. Számomra a legemlékezetesebb a Flúgos Futam játék volt, ahol a csapatok a maguk által kreált járművel álltak rajtvonalhoz.

Véleményem szerint a legfontosabb a játék során a verseny tisztasága, sportszerűsége volt – állítja Fatime.

Nagy sportrajongó vagyok, leginkább a futballért lelkesedem, és a mérkőzések során is felháborít az igazságtalanság. Csodálatra méltónak találtam a versenyzők kitartását, ötletgazdagságát. A számtalan élményen túl jobban megismertem önmagam, terhelhetőséget, tűréshatáraitam.

Jó volt együtt lenni, együtt nevetni, együtt küzdeni ilyen sok fiatalal – mesélte Sarolta. Kipróbálhattam műsor- és játékvezetői adottságaimat, részese lehettem felelősségteljes döntéseknek, átélhettem a siker örömét, és nem utolsó sorban új barátokat, ismerősöket szereztem.

Nagyon kimerítő volt mind az előkészítés, mind a vetélkedő több

mint 24 órája. Ugyanakkor idáig az egyik legszórakoztatóbb feladat volt számomra – újságot Andrea. Kicsit megvalósíthattam önmagam, megtanultam hogyan kell vetélkedőt összeállítani, forgatókönyvet készíteni, és sok új ismerősre tettem szert.

Számomra a csapatmunka, az együttgondolkodás és -cselekvés tette maradandóvá a maratoni vetélkedőt, és véleményem szerint ez a folytathatóság alapfeltétele is. Az Oscar-díj átadásával, azaz az eredményhirdetéssel nem ért véget a munka. Eredményként könyvelhetünk el egy nagyszabású rendezvényt, melyben 6 közösség 67 fővel vett részt. Sikeresen felélesztettünk egy helyi hagyományt, s megtöltöttük azt saját ötleteinkkel, fiatalos lendülettel. Színesítettük, gazdagítottuk városunk nagyrendezvényét, növelve látogatottságát, elismertségét. A program előkészítésébe és megvalósításába együttműködő partnerként bevontuk a helyi önkormányzatot és intézményeit, civil szervezeteket, vállalkozókat és a lakosságot is. A részt vevő csapatok és a programra látogatók visszajelzései alapján úgy gondoljuk, hogy idén is megrendezzük a 24 órás maratoni vetélkedőt. Megkeressük a régióban fellelhető partnerszervezetek kulturális közfoglalkoztatottait, és meghívjuk őket barátaikkal a játékra. Szeretnénk, ha ők is megtapasztalnák a vetélkedő során a közös cselekvés élményét, és tapasztalataik alapján saját településeiken is kezdeményeznének hasonló programokat.

BAGI ANDREA 2013-ban végzett pénzügyi szakügyintézői és mérlegképes könyvelői szakon a hajdúszoboszlói Közgazdasági Szakközépiskolában. Az iskola után pénzügyi asszisztensként dolgozott. 2014 óta közösségi munkásként, valamint e-ügyintézőként dolgozik a kabai Mácsai Sándor Művelődési Házban. Vezetője a helyi fiatalokból álló Lakat Színpad amatőr színjátszó csoportnak, mely részt vett a Pajtászínház programban is.

NYILAS FATIME a gimnáziumi érettségi után 2006-ban elvégezte a Szolnoki Nyelviskola Idegennyelvű Szakközépiskola menedzserasszisztens szakát. 3 évig dolgozott a komáromi Nokia gyárban instruktorként, majd a gyár bezárása után hazaköltözött Kabára. Némi álláskeresési idő után került be 2014-ben a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba. Jelenleg is a kabai Mácsai Sándor Művelődési Házban dolgozik, mint közösségi munkás. Aktívan részt vesz a szervezési, közösségépítő munkában.

HARSÁNYI SAROLTA 26 éves, Hajdúszoboszlón él. 2014-ben végzett a Nyíregyházi Egyetem csecsemő- és kisgyermeknevelő szakán. Az itt megszerzett tudást kamatoztatja a Mácsai Sándor Művelődési Ház gyermekprogramjainak szervezése során.

BARTHÁNÉ HEVESI ERZSÉBET műszaki menedzserként végzett a Debreceni Egyetem Műszaki Karán 2008-ban. 6 évig dolgozott a szakmában, az építőipar területén. 2014-ben lehetősége nyílt közösségi tevékenységekkel kapcsolatos szervezési, irányítási és adminisztrációs feladatok ellátására a kabai Mácsai Sándor Művelődési Házban. Még ebben az évben közösségi koordinátor lett a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban.

Aktív nyugdíjasok Szátok kulturális életéért

Nógrád megye nyugati régiójában, a Börzsöny és a Cserhát találkozásánál fekszik Szátok, ez a mindössze nagyjából 600 lelket számláló falu. Az idevezető út alatt festői szépségű tájban gyönyörködhetünk, a települést kisebb-nagyobb dombok veszik körül. Ez a látvány tárult elém is, amikor közösségi koordinátorként először érkeztem Szátokra, ahol Szabó Izabella közösségi munkás és Dóbiás Tibor polgármester fogadtak. Rendkívüli lelkesedést és tenni akarást sugároztak, nem volt kétséges, hogy a III. Kulturális Közfoglalkoztatás Program kínálta lehetőségeket jól ki tudják használni.

Már az első beszélgetésünk alkalmával kiderült, hogy Szátok sajnos azon települések közé tartozik, amelynek a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális adottságai nem a legjobbak. A faluban magas az alulképzettek és munkanélküliek száma, a település lakosságának összetételében jelentős részt kap a roma kisebbség. A lakosok azonban összetartóak: beszélgetőtársaim büszkén meséltek azokról a közösségekről, akik igyekeznek a község hírnevét öregbíteni. Szóba került a helyi tűzoltó csapat, a labdarúgó egyesület, a segítőkész és tenni akaró asszonyok és férfiak köre, akik a falunapok lebonyolításában is közreműködnek. Szátok településen a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Program tétje többek között az volt, hogy ezeket a „mikroközösségeket” sikerüljön összefogni és továbbvinni, megtalálni a megfelelő kommunikációs csatornákat, amelyek-

kel a még kívülálló emberek is bevonhatók a közösségi életbe.

A program alatt folyamatosan figyelemmel kísértem Izabella munkáját és partnerszervezetének, a helyi Önkormányzatnak támogató hozzáállását. Minden alkalommal megcsodáltam, hogy milyen céltudatosan és elhivatottsággal végzik a közösség építését és újraépítését.

Eltelt egy év, és úgy gondoltuk, számot vetünk azzal, hogy milyen változások történtek ezalatt Szátokon. Ezúttal azonban nemcsak Izabella és a polgármester úr vártak, hanem a helyi nyugdíjasklub is, amely a Kulturális Közfoglalkoztatási Programnak köszönhetően megalakult és továbbformálódott. Egy tartalmas, jó hangulatú, népdalokkal tarkított beszélgetés vette kezdetét. Ha csak kevés időt is töltöttem el velük, de mégis befogadtak ebbe a közösségbe és Izabellával való beszélgetésem alatt sikerült egy átfogó képet kapnom arról, mi is táplálja ezt a 16 főből álló klubot.

Kovács Csilla: Különösen nagy élmény, ha testközelből láthatjuk egy ilyen közösség újjáélesztését és azokat az embereket, akiknek ez utat nyit ilyen kis községben is a közösségi életre, a közösséghez tartozásra. Kiben fogalmazódott meg a nyugdíjasklub létrehozása? Hogyan indult útnak ez a kezdeményezés?

Szabó Izabella: A jelenlegi polgármesterünk, Dóbiás Tibor egy lakossági fórumot szervezett, amelynek az volt a témája, hogy hogyan is lehetne fellendíteni a falu közösségi életét. Eb-

ben a főbb szempontok voltak, hogy felmérjék a falu összetételét, illetve hogy milyen igényeik lennének az itt élőknek. A többféle ötlet között itt fogalmazódott meg először – Babicz Ottó felvetése alapján – a nyugdíjasklub létrehozása. Következő lépésként a nyugdíjas lakosság körében felmérték közvélemény-kutatással, személyes beszélgetés alapján, hogy ki az, aki részt szeretne venni a klubban. Nagy lelkesedéssel indult, sok jelentkező volt. Így 2015 januárjában megalakult a Szátoki Nyugdíjas Klub. Megválasztották a vezetőket: Balcsik Istvánnét, Kaliczkáné Erzsikét, Boskó Ferencné. A pénztáros tisztséget is betöltötték, meghatározták a tagdíj összegét. Elindult a kezdetben kéthetenkénti összejövetelek láncolata. Majd megkezdődött a Nemzeti Műve-

lódési Intézet Kulturális Közfoglalkoztatási Programja, melyre Szátok Község Önkormányzata is sikeresen pályázott, így április 22-től közösségi munkásként végeztem a településen feladataimat.

K. CS.: Mennyire bizonyult nehéznek a feladat, hogy megtaláld azokat az embereket, akik ennek a közösségnek a stabil alapját képezik? Mivel sikerült motiválni őket, hogy újra és újra összegyűljenek és az idő előrehaladtával ne essen szét ez a klub?

SZ. I.: Az előző években már volt egy működő asszonykórusunk, aminek én is tagja voltam. A Szátoki Nyugdíjas Klub részben ennek a tagjaiból áll, így ismertem őket közelebbről, személyesen is. Tudtam, ki az, aki nyitottabb közösségi feladatok elvégzésére, és ki az, akin menet közben láttam, hogy ő szívesen vállalna vezető szerepet. Itt ki kell emelnem Balszik Istvánné Anikó nevét – mint említettem, ő a nyugdíjasklub vezetője is – aki élete során kiemelkedő odaadással vett részt eddig is mindig a falu közösségi munkájában. Próbáltuk minél színesebbé tenni a klubéletünket. A találkozóinkat általában gyógytornával kezdjük, amit Kaliczkáné Erzsike vezet. Sokszor szervezek vetélkedőket, közös sütögetést, palacsintázást, lángosozást. Járunk kirándulni, színházba. Hajókiránduláson is részt vettünk már, meglátogattuk a Fővárosi Állat- és Növénykertet, a Fővárosi Nagycirkusz előadását, a Lurdy Házban nótaesten vettünk részt. Mindig megünnepeljük a nőnapot és anyák napját a klubban. Névnapokat tartunk, volt évzáró búcsúztatónk is. Közös fellépéseink is felejthetetlenek. Igyekszem minél változatosabbá tenni a klubéletünket, s ennek eredményeként úgy látom, hogy szívesen is jönnek a tagok, és egyre erősebb, összetartóbb közösség formálódott belőlük.

K. CS.: A klub tagjaiból időközben megalakult egy kórus, akik nem csak a helyi rendezvényeken képviseltetik magukat, hanem több környező településen is felléptek már, sőt a határon túlra is eljutottak. Beszélgetésünk közben is jókedvűen nótáztak, majd büszkén mesélték, hogy milyen sok helyre hívják szerepelni őket. Te végigkísérted az útjukat – mit gondolsz, milyen élményeket adott és ad mindez a tagoknak?

SZ. I.: Mivel adott volt az előzőleg alakult asszonykórus jelenléte, ezért felmerült, hogy ezt kibővítsük klubunk többi tagjával is, és megalakítjuk a Szátoki Nyugdíjas Klub hagyományörzőinek kórusát. Szerettünk volna minél színvonalasabban énekelni, ezért felmerült, hogy kellene egy szakmai vezető (énektanár), aki segíthetné törekvésünket. Ezt a feladatot Csiki Gáborné Brigitta vállalta el. Brigit és családját a Múzsza Művészeti Fesztivál egyik elődöntőjén ismertem meg. Lenyűgözött egyéniségük és tehetségük, ezért még ott megegyeztünk vele, hogy foglalkozik kórusunk énektanításával. Fellépéseink Brigit vezetésével folynak, aki gyakran hegedül és énekprodukciónal is szerepet vállal a műsorainkon. A kedves férje, Csiki Gábor pedig táncudásával

kápráztatja el közönségünket. Felléptünk már többek között Rétságon a Nyugdíjas Találkozóon, Kiscesten az idősek napján, vendégeskedtünk Óváron (testvértelepülésünk), a Nógrád Szívében elnevezésű folklórfesztiválon. Ha hívnak, nagyon szívesen megyünk megosztani népdalainkat a közönséggel. Fellépésünkről mindig rengeteg élménnyel gazdagodva térünk haza. Új emberi kapcsolatok, barátságok alakulnak, megtapasztaljuk, hogy milyen szeretettel fogadnak, megoszthatjuk tapasztalatainkat más kórusokkal, értékeljük, hogy a produkciónk során mi sikerült jól vagy kevésbé jól, ezáltal a fejlődés lehetősége nyitott számunkra.

K. CS.: Találkozásunk alkalmából többen is magukra öltötték a szátoki népviseletet. Volt alkalmam megcsodálni az öltözet fontos részét képező kendőt, amiről hamar kiderült, hogy kötésének mozzanatait csupán egy ember ismeri a településen. Egyből felöltött bennem a gondolat, hogy hogyan lehetne ezt megőrizni az utókor számára. Ennek kapcsán szóba került a helyi értéktár létrehozása, ahol az ilyen és ehhez hasonló tárgyi és szellemi értékeket is bemutatnák. Mit gondolsz, mennyire segítene ez abban, hogy még több embert bevonzzatok ebbe a körbe és tovább élénkítsétek a kulturális életet Szátokon?

SZ. I.: Az egyéves munkám alatt folyamatosan érlelődik bennünk az értéktárunk létrehozásának mikéntje. Gyakran látogatok el munkám során idős emberekhez, akik mesélnek a régmúlt világról, kultúrájáról. Fényképeket nézegetünk, régi szátoki ünnepnapokat és megünnepelésüket elevenítjük fel. Terveink között szerepel Szátok

Fotók: Vargáné Fidel Ágota

értéktárának bemutatása, amit elképzeléseink szerint a Szátokról elvándoroltak megszólításával, „hazacsábításával” tennék még különlegesebbé és felejthetlenebbé. Ezzel Szátok kulturális életét fellendíthetnék és a meglévő értékeinket továbbadhatnánk az utókor számára, amit nagyon fontos feladatunknak tartunk. Reményeink szerint ez még több helyi embert szólítana meg és vonzana ebbe a szép kis közösségbe azért, hogy együtt munkálkodnánk és ötletelnék az értékeink feltárásán és bemutatásán.

K. CS.: Hogyan látod a Nyugdíjas klub és kórus jövőjét? Ha egy újabb év múlva újra összejövünk egy beszélgetésre, miről szeretnétek majd beszámolni?

SZ. I.: Mi jelenleg a falunak egy stabil közössége vagyunk. Szeretnénk, ha más típusú közösségek is létrejönnének a mi példánkra, ami lefedi falunk kulturális életét. Szeretnénk példát mutatni a fiataloknak és azoknak a faluban élő embereknek, akik a falu életében még nem elég tevékenyek. Mindenképp biztató jel, hogy a faluban élő romák is egyre kezdeményezőbbek, és tudatosabban figyelnek a kulturális hagyományaik ápolására. Tudjuk, hogy falunk teljes kulturális-közösségi újrászerveződéséhez több kialakult, működő közösségre volna szükség. A falunknak több neves személyisége is volt, van: tanító, orvos, zenész, festő, focista, vadászpilóta, világbajnok íjász, sokszoros érmes galambász, bűvész. Ők munkájukkal, pályafutásukkal és sikereikkel mind-mind öregbítették kis falucskánk hírnevét, az ő példájukat szeretnénk követni. A nyugdíjas-klubbal sok tervünk van a jövőt illetően: folyamatban van hazánk gyógyfürdőinek meglátogatása, júliusban ismét részt venni a Nótás Sétahajó kirándu-

láson, tervezzük a kórustagok részére az egységes fellépő viselet varratását, szeretnénk az általunk ismert népdalokat összegyűjteni, és rendszerezni, folyamatosan új dalokat tanulni. Ha egy év múlva találkozunk, szeretnénk beszámolni azokról az élményeinkről, amelyeket a fent említett közös programjainkon szereztünk, közös céljaink megvalósításával értünk el.

K. CS.: Azt gondolom, hogy a tagok lelkesedésén túl nagyon fontos, hogy az önkormányzat támogatást nyújt a klub működéséhez, de a siker nagy részben tulajdonítható neked is, hiszen a kulturális közfoglalkoztatás keretein belül nagyon jól építed és fejlesztetted ezt a közösséget. A program harmadik üteméhez csatlakoztál, hogyan élted meg az elmúlt évet közösségi munkásként?

SZ. I.: Az önkormányzat támogat minket a kezdeményezéseinkben. Számára is fontos, hogy olyan közösségek alakuljanak ki a faluban, amikre támaszkodni lehet a jelenben és a jövőben is. Közösségi munkásként úgy gondolom, hogy sikerült egy jól működő, támogató munkakapcsolatot kialakítanom az önkormányzattal – a partnerszervezettel –, és végig nagyfokú segí-

tőkészséget tapasztalhattam részükről. Ezt a segítő hozzáállást klubunk örömmel viszonzta az önkormányzat által szervezett programok, rendezvények lebonyolításában való közreműködéssel. Az önkormányzat részéről nagy segítség számunkra a kultúrházi terem biztosítása találkozóinkhoz, a falubusz rendelkezésünkre bocsátása, amikor fellépni vagy kirándulni megyünk, vagy éppen adományokat szállítunk vele. A polgármester – pedagógus lévén – tanácsokkal lát el minket, személyes részvételével is támogatja a programjainkat, erősíti munkánkat. Remélem, hogy az előttünk álló IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban is hasonlóan szép sikereket érünk el, és az elmúlt egy év alatt útjára indított elképzeléseink, törekvéseink kiteljesedhetnek, tovább fejlődhetnek majd. Bízom benne, hogy sikerül megőrizni és kibővíteni ezt az aprócska közösséget, ezzel példát teremtve mások előtt is, hogy egy ennyire kis településen, számos nehézség ellenére is élhet és virágozhat a kultúra, ha létezik összefogás és lelkesedés iránta.

Mai, rohanó világunkban talán különösen példaértékű, hogy van Nógrád megye szívében egy kis falu, egy kis közösség, ahol az ide érkezőt nótaszóval és mosollyal fogadják és befogadják. Itt a találkozás öröme, a kulturális és helyi értékek őrzése és az összetartozás a tápanyag, ami szellemi frissességet biztosít a helyi nyugdíjasoknak, s folyamatos fejlődésre készíteti őket. Az ősz helyett a tavaszra gondolnak, az arcukon a ráncok nem az öregkor, hanem a nevetés nyomai, amikor egy-egy szép, közös emléket idéznek fel a klubdelutánon.

SZABÓ IZABELLA (sz. 1974, Balassagyarmat) A középiskolai tanulmányait Balassagyarmaton folytatta a Szántó Kovács János Egészségügyi Szakközépiskolában, itt érettségizett. Ezt követően a Szent-Györgyi Albert Egészségügyi Szakközépiskolában technikai képzést végzett, mint felnőtt szakápoló. 2003-ban fodrász képesítést szerzett és fodrásként dolgozott. Közösségi munkásként vett részt a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban, Szátok Község Önkormányzata volt a fogadószervezete. Szátoki lakosként gyermekora óta kivette a részét a falu közösségi életében. A település rendezvényeinek szervezésében, kivitelezésében vállalt részt.

KOVÁCS CSILLA (sz. 1990, Budapest) a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium tanulójaként érettségizett, majd a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskolán végzett Reklámszervező szakmenedzser szakon. Az elmúlt évek alatt volt alkalma kamatoztatni tudását mind üzleti, mind kommunikációs vonalon. 2014-ben közösségi munkásként csatlakozott a II. Kulturális Közfoglalkoztatási Programhoz, majd 2015-től közösségi koordinátor Nógrád megyében, a rétsági járásban.

„Mindig is ezt akartam csinálni”

Kulturális közfoglalkoztatottból kreatív vezető – beszélgetés Varga Ottóval

Varga Ottó karrierje egy autodidakta kreatív ember sikertörténete: bár szülei anyagi helyzete nem tette lehetővé, hogy egyetemre mehessen, önerőből és lelkesedésből fejlesztette magát az őt érdeklő vizuális kultúra területén. Önkéntesként kapcsolódott be a Csabagyöngye Kulturális Központ munkájába, majd kulturális közfoglalkoztatottként bizonyított; ma ő az intézmény kreatív vezetője.

Savolt Zoltán: *Mesélj nekem egy kicsit magadról! Ki is az a Varga Ottó?*

V. O.: Békésen születtem, ott nevelkedtem, van két testvérem. Ott

jártam általános iskolába, jó tanuló voltam, sokat jártam iskolai versmondó, prózamondó, matek versenyekre. Annyit kell még rólam tudni, hogy félig roma származású vagyok. Az általános iskola után jelentkeztem a békéscsabai Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskolába, informatika szakra. 2008-ban érettségiztem. Sajnos szüleim anyagi helyzete nem tette lehetővé, hogy egyetemre mehessenek. 2008-2010 között a Békéscsabai Eötvös József Szakközépiskola idegenforgalmi szakmenedzser szakára jártam, amit el is végeztem. Később az informatika kapcsán elvégeztem még CNC programozó tanfolyamot is. 2010-ben pincéreként kezdtem el dolgozni a békécsi Dübögő Étteremben. De egy idő után éreztem, hogy ez nem nekem való. Ekkor már a sráccal fotóztatni, „festegetni” jártunk. Szóval a tanulás mellett párhuzamosan a hobbinak is éltem. A családban mindenki zenész, én ennek ellenére a rajzot, a festészetet imádtam és szeretem most is. A kreativitásom elég régóta jelen van, hiszen már gyerekkoromban a két testvéremnek készítettem saját magam által tervezett újságot, ami rejtvényekkel volt tele. Nagyon kedvelték.

S. Z.: *Hogyan kerültél kapcsolatba a Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal, illetve a Csabagyöngye Kulturális Központtal?*

V. O.: A közfoglalkoztatási program előtt önkéntesként kapcsolódtam be a Csabagyöngye munkájába. Eseményeket fotóztam, videókat, plakátokat készítettünk. A Csabagyöngye Kulturális Központnak szerkesztettük a Facebook oldalát, ott is a marketing részét intéztük. Többen voltunk önkéntesként ebben a csapatban, amit M³ (EMKÖB) csapatnak neveztünk el. Az volt a cél, hogy egy olyan közösséget hozzunk létre, ahol a kreatív iparral foglalkozunk. Egymástól tanulva fejlesztjük magunkat és egymást. Ezzel indult az egész folyamat, de aztán sajnos a többi tag nem foglalkozott tovább a dologgal. Nekem volt időm is, kedvem is, meg nagyon szerettem csinálni. 2008 óta vagyok tagja a Light Scribblers fényfestő csapatnak, melybe érettségi után kapcsolódtam be. Az RTL Klub Fókusz műsorában is bemutatták tevékenységünket, melyen keresztül sokan megismerhettek bennünket. Aztán a Csabagyöngye megnyitójára kellett készítenünk egy „vizuált”, ami nagyon jól sikerült és az akkori polgármester is elismerő levélben köszönte meg az M³ munkáját. A megnyitó után továbbra is bejártunk a műhelybe és nagyon kellemes hangulatban teltek a napok, a hobbinak szentelhettük az időnket.

Egy ifjúsági zenei fesztiválhoz kapcsolódóan is kaptunk feladatot, amelyben én önkéntesként segítettem. Mivel

S. Z.: *Ha egy dolgot kellene választani feladataid, munkáid közül, ami-re a legbüszkébb vagy, mi lenne az?*

V. O.: A Kultúrházak éjjel-nappal kapcsán készítettem egy videospotot. Ez egy pályázat volt, amelyre beküldtem egy videót, meg is nyertem. Itt az évek alatt elég sok minden történt, összegyűltek a videók és összevágtam egy anyagot. Emlékszem, a beadási határidő előtt két órával küldtem be, mert pont akkor lettem kész vele. Később igazgató urat hívták Budapestről, hogy el kellene mennünk a fővárosi díjkiosztóra, mert helyezést értünk el. Amikor kiderült, hogy elsők lettünk a pályázaton, igazgató úr nagyon büszke volt, és persze én is. Kaptunk egy kis pénzt, egyből be is ruháztuk egy eszközre: vettünk egy jó kis objektívet, azóta is azt használjuk. Arra vagyok a legbüszkébb, hogy életemben először pályáztam és nyertem.

S. Z.: *Van valami aktuális feladat?*

V. O.: Hajaj, sok minden! A legnagyobbak közül most a Scherzot, a Békéscsabai Táncfesztivált említeném, de számos „kisebb” feladat is akad.

S. Z.: *A jövőt illetően mik a terveid?*

V. O.: Szerintem ebben a szakmában, amit én csinállok, a kompetencia számít, az a lényeg. Meg akarom szerezni az ehhez kapcsolódó végzettségeket. Grafikus akarok lenni, el akarom végezni a fotográfus képzést és operatőr is szeretnék lenni. Az a célom, hogy mindenről legyen papírom, s később akarok majd egy vállalkozást indítani. Ilyen terveim vannak. Legyen egy önálló kis vállalkozásom, legyenek embereim és csináljuk. Imádom ezt a munkát. Más nem is tudnék elképzelni. Én azt mondom, szerencsés vagyok! Nem adtam fel az álmaimat, így azt tehetem nap mint nap, amit szeretek: „kreatívkodok”.

én töltöttem a legtöbb időt a stúdióban, a többiek kineveztek „vezetőnek”. Már akkor is azt gondoltam, hogy nincs veszítenivalóm, és most visszatérve látom, hogy megérte. Ennek lett meg a gyümölcse, hiszen bekerültem a Csabagyöngye csapatába, a vezetőség elismerte a munkámat és felajánlották, hogy az Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében dolgozhatok náluk. Ez 2013-ban volt, az első program indulásakor. Onnantól kulturális közfoglalkoztatottként dolgoztam a Csabagyöngye Kulturális Központban, bekerültem a második és a harmadik programba is.

Sokszor az a probléma az emberekkel, hogy nem látják a dolgokban a későbbi lehetőségeket. Emlékszem, mikor gyerek voltam, a szüleim azt mondták, hogy tanuljak és legyek ügyvéd, mert ők sokat keresnek. Én már akkor is azt mondtam, hogy nem szeretnék az lenni, inkább grafikus. Most, hogy sikerült eljutnom erre a szintre, ahol vagyok, örülnek neki, hogy kitartottam az álmaim mellett.

S. Z.: *Mit emelnél ki különös pozitívumként a Kulturális Közfoglalkoztatási Program kapcsán?*

V. O.: A kulturális közfoglalkoztatás keretében a képzés (Kulturális közösségszervezés alapjai) tetszett nagyon. Rendkívül élveztem, és nagyon sok dolgot tanultam egy szuper társaságban, fantasztikus oktatókkal.

S. Z.: *Volt-e valamilyen komolyabb elvárás, szakmai kihívás számodra?*

V. O.: Nem érzem azt, hogy hú, ez küzdelmes. Azt mondom neked, hogy minden nap kihívás, minden nap nyomni kell. A komolyabb kihívás az volt, hogy megértessük a vezetőség-

gel, meg ugye a dolgozókkal, hogy amit mi csinálunk, annak van értelme. Bármilyen kitaláltunk, arról meg kellett győzni a kollégákat, hogy az jó, hasznos, egyedi és végül, de nem utolsó sorban szükséges.

S. Z.: *Mesélj nekem a fordulatról!*

V. O.: 2016-ban, amikor január elején visszajöttünk dolgozni, kaptam egy fülest, hogy lenne egy lehetőség számomra. Érdekel, mert úgy voltam vele, hogy itt már mindent elvégeztem és anyagilag is jobban járhatnék. Történt az életemben egy törés is... szóval úgy voltam vele, hogy miért ne mehetnék. Meghallgattam az ajánlatot, nagyjából azt kellett volna csinálnom, mint itt. Elmondtam az igazgatónak, hogy elfogadnám az ajánlatot, de gondolom nem akarta, hogy elmenjek, így felajánlották, hogy legyek itt teljes állásban, mint kreatív vezető. Még az albérléskeresésben is segítettek. Úgy döntöttem hát, hogy a második otthonomban maradok. Ide húz a szívem.

S. Z.: *Mennyire hagynak, illetve a program során mennyire hagytak önállóan dolgozni?*

V. O.: Abszolút! Volt, hogy magamtól találtam ki dolgokat és azt csináltam végig. Jó, van, amikor az igazgató úrnak vannak ötletei és azokat is végig kell vinni. Ez közfoglalkoztatottként is így volt, és így van manapság is.

VARGA OTTÓ 2008-ban érettségizett a békéscsabai Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola informatika szakán. 2010-ben idegenforgalmi szakmenedzser végzettséget, majd CNC programozó végzettséget szerzett. 2013-tól 2016 év elejéig kulturális közfoglalkoztatottként dolgozott a Csabagyöngye Kulturális Központban. Ma az intézmény kreatív vezetője.

SAVOLT ZOLTÁN a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán történelem-művelődésszervező, ifjúságsegítő szakon végzett 2009-ben. 2009-től a megyei módszertanban dolgozik. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájának munkatársa.

Restaurátori pálya a kulturális közfoglalkoztatásból

Beszélgetés Szabó Melinda restaurátorral

Egy adott kultúra a rá jellemző tárgyain keresztül is a maradandó belső értékekhez igazodik. Ha nekünk megadatik, hogy egy előző kor tárgyait vizsgálhatjuk, akkor azokra a maradandó belső értékekre is következtethetünk, ami működtette és megtartotta az egykori közösségeket. Büszke társadalmak hordozták őseik hitét, a hagyományban egy korábbi aranykor szellemét tisztelték. A szerves kultúrák csak finom jelzéseket „adnak le” az utókornak, mert a környezetükkel egységben vannak, nem vonják azt túlzott mértékben az uralmuk alá, „nyomuk” feloldódik az időben. Ami marad nekünk, az kreatív mesterek kezének nyoma – mai értelemben is magas kultúra!

Szabó Melinda segédrestaurátort kerestem fel, aki 2013 novemberé-

től irodai- és szakmai asszisztensünk volt a Nemzeti Művelődési Intézet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei irodájában, az akkor elinduló első Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében.

Hajnal László: *Hogyan kerültél kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézettel?*

Szabó Melinda: Már korábban is volt személyes kapcsolatom a megyei iroda munkatársaival, érdekelt a tevékenysége, kézenfekvő volt, hogy belépjek a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba.

H. L.: *Milyen munkaterületeket ismertél meg a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Irodában?*

SZ. M.: Kolléganőimmel az első Kulturális Közfoglalkoztatási Program elindítását segítettük, közben az iroda szakmai feladatainak háttér-munkálataiban is részt vettem. 2014 februárjában bíztad rám a „Kulturális közösségfejlesztés alapjai” képzés szervezését. Nagy szeretettel gondolkodok a nyolc képzés lebonyolítására, hiszen a három megfeszített hónap alatt a megye összes foglalkoztatottjával és sok-sok szakmai kollégával kapcsolatba kerültem. Nagy sikert jelentett számomra, ahogy egyik hétről a másikra láttam a képzéseken részt vevők fokozódó lelkesedését. Sosem felejttem el a csillogó tekinteteket, melyekkel a cso-

portokkal dolgozó kitűnő közművelődési szakemberek elhivatott munkájának köszönhetően a képzések záró napján, a vizsgákon találkoztam.

H. L.: *Mit jelentett számodra bekerülni a közművelődés területére? Dolgoztál-e már korábban is a végzettségidnek megfelelő munkakörben?*

SZ. M.: Frissdiplomásként folyamatosan kerestem a lehetőséget, hogy a közművelődés területén dolgozhassak, hiszen ezért tanultam, fejlődtem éveig. A diplomám átvételekor én is esküt tettem le, melyet mai napig komolyan is gondolok. Közben az egyéb végzettségeimnek megfelelő munkakörökben dolgoztam. Az élet úgy hozta, hogy épp életem egyik legnehezebb periódusában kerültem kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézettel. Egyrészt örültem, hiszen végre a diplomámnak megfelelő területen dolgozhattam, ez volt a cél. Másrészt viszont nehezen éltem meg ezt az időszakot, hiszen a szakmai munkát közfoglalkoztatottként végeztem.

H. L.: *Számított-e, hogy egy megyei területet átfogó intézménynél voltál?*

SZ. M.: Persze, hogy számított! A megyei hatókörű intézmény fogalma már magát a földrajzi terület kiterjedését is magában foglalja. A feladat ellátásának (legyen az szakmai,

Fotó: Túróczy Tiborné

vagy a foglalkoztatással kapcsolatos), ugyanis épp ekkora területen kell, hogy helytálljon. Mindig naprakészen. Szívesen vettem részt az iroda koordinálásában zajló azon feladatokban, programokban, melyek a városon kívül valósultak meg, hiszen lehetőségem nyílt megismerni a megye számos települését, a települések értékeit, helyi közösségeit, ezáltal a helyi közösség megtartó erejének, fejlesztésének fontosságát.

H. L.: *A Nemzeti Művelődési Intézet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Irodája és a Martfői Művelődési Központ által szervezett Amatőr Képző- és Iparművészeti Tárlaton szerepeltek ötvösmunkáid. Megerősített-e a tárlaton való részvételed szakmailag, hiszen az alkotás élménye létszükséglet számodra, de kilépni a szakmai zsűri elé, ahhoz nem mindig bátor az ember?*

SZ. M.: Az alkotó az alkotás során úgy hoz létre dolgokat (legyen az festmény, plasztika, vagy akár vers, esetemben ötvösmunkák), hogy tárgyában tükröződik önmaga is. Jelleme, érzései, gondolatai, gondolkodásmódja. Talán ezért is mondhatjuk, hogy nagy bátorság kell ahhoz, hogy kilépjünk „a műhely falai közül”. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Amatőr Képző- és Iparművészeti Tárlatra 2013-ban adtam be pályaműveket, melyeket a szakmai zsűri érdemesnek talált arra, hogy a tárlat kiállítására beválogassák és díjjal jutalmazzák. Szerencsésnek mondhatom magam, hiszen ez az él-

mény több alkalommal megadatott nekem. Pályaműveim bemutatásra kerültek például a pécsi Dómmúzeumban, a Vajdahunyad várában, a Budavári Palotában. 2011-ben a Magyar Kézművességért Alapítvány és a Nemességművészek Országos Ipartestületének alkotói díjában részesültem. Egyébként most kicsit zavarban vagyok, mivel ezt (eddig) kevesen tudták rólam, nem szoktam erről beszélni.

H. L.: *Végzettségeid szerint művelődésszervező és ötvös vagy. Ennek a két egymástól eltérő szakmának az elsajátítása a jelenlegi munkádban nyert értelmet. Az emberi kultúra történetének ismerete és a régi korokban készített mesterművek restaurálása, mintegy újra alkotása a Te kezéd által érnek át a jelenbe. Milyen érzés kézben tartani egy több ezer éves tárgyat, amin tetten érhető az alkotó mester kezének nyoma?*

SZ. M.: A program befejezésével egy időben derült ki, hogy a szolnoki Damjanich János Múzeum engem választott a restaurátor műhely segédrestaurátorának. Az igazat megvallva, hirtelen döntési helyzetbe is kerültem, mivel a Nemzeti Művelődési Intézetnél végzett munkám alapján egy másik intézménynél ajánlatot kaptam a közművelődés területén is. Sokat mérlegeltem, mire döntésemet meghoztam. Két terület között kellett döntenem, mely közül az egyik, amiért előzőleg oly sokat tanultam, gyakran erőn felül dolgoztam, a másik viszont egy számomra új terület, új anyaggal, a kerámiával. Bevallom, engem is meglepett, hogy szinte az első pillanatban hatalmukba kerítettek a

kerámiatárgyak, a régészeti kerámiák. Sosem felejttem el azt az élményt, amikor az első kiegészítésre rám bízott edény formáját keresve összelájkoltak ujjaim a kerámia készítőjének ujjlenyomataival. A restaurátorok világa akkor „szippantott magába”.

A tárgyak újraalkotásának folyamatát egy kicsit másként kell elképzelni, mint a fentebb említett alkotói folyamatot. Mint már említettem, míg a művek létrehozásánál az alkotás és az önkifejezés kéz a kézben jár, addig a restaurálásnál maga a tárgy a fontos, munka közben az egót teljesen háttérbe kell szorítani. A restaurálás nem rólam szól, hanem a múltban más által létrehozott, sok esetben több ezer éves műtárgyról. Ezek a csodás tárgyak sokat „mesélnek” múltjukról, készítőjükről, használatukról, sőt arról is, hogy mi minden történt velük a föld mélyén töltött több ezer év alatt. A mi feladatunk mindezek megőrzése, konzerválása. Hálás vagyok, hiszen munkám minden nap lenyűgöz, emellett a múzeumban nagyszerű szakemberek között dolgozhatok, akik segítik, támogatják fejlődésemet.

H. L.: *Mit tanácsolsz azoknak, akik keresik azt a munkát, ami leginkább a képességeikhez való?*

SZ. M.: Cselekedni, tenni kell érte, hogy megtalálják a hivatásukat! Közhelynek tűnik, de az első lépés mindenképpen ez. Emellett fontosnak tartom a folyamatos fejlődést, ehhez ki kell használni minden lehetőséget, legyen szó munkáról vagy tanulásról. Sokan nem mernek kilépni a komfortzónájukból, pedig épp a nyitottság az, ami előre visz.

SZABÓ MELINDA (sz. 1980) 1999-ben érettségizett a szolnoki Varga Katalin Gimnáziumban, majd a debreceni Kós Károly Művészeti Szakiskolában ötvös-aranyműves szakon végzett Diplomát már „felöltött fejjel”, munka mellett szerzett a bajai Eötvös József Főiskolán, művelődésszervező szakon, művészeti szervező szakirányon. Egyéb végzettségei: ékszerbecsüs, műtárgyvédelmi asszisztens. Jelenleg a szolnoki Damjanich János Múzeum segédrestaurátora, szilikát alapú műtárgyakkal foglalkozik.

HAJNAL LÁSZLÓ művelődésszervező, közösségfejlesztő (Törökszentmiklós, 1964.) Gyermekkorát alföldi tanyai iskolában töltötte, ahol tanító szülei „lámpásként” fogták össze a tanyavilágot. Egyetemi diplomát Pécsen szerzett művelődésszervező szakon, közösségfejlesztést a Civil Kollégiumban tanult Kunbábonyban. Szakmai munkáját lakótelepi környezetben kezdte az Újpalotai Közösségi Házban, majd civilszervezetekben és kisvárosi művelődési házakban dolgozott. Szakmai állomások: Szókvár Galéria alapítója (Budapest), Régi Zene Nyári Egyetem (Tokaj), Lukács Mozgó Ifjúsági Kulturális Központ, Óballai Alkotóház, Vécsey Emléknep, Utcazene Fesztivál (Törökszentmiklós). A Nemzeti Művelődési Intézet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Iroda vezetője.

Közösségi munkásból partnerszervezeti vezető

Beszélgetés Seregné Tósoki Erzsébettel, a szabadegyházi
Művelődési Ház és Könyvtár igazgatójával

Seregné Tósoki Erzsébet a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban a Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért partnerszervezetnél a sárbogárdi József Attila Művelődési Központban dolgozott közösségi munkásként, majd sikerrel pályázott

a szabadegyházi Művelődési Ház és Könyvtár igazgatói állására. Vele beszélgettünk pályájáról, a közösségi munkás létről, terveiről.

Máhr Zoltán: *Kedves Erzsébet, hogyan kezdődött a pályája?*

Seregné Tósoki Erzsébet: Nem gondoltam volna, hogy művelődésszervező leszek. Véletlenül kerültem a Józsefvárosi Művelődési Házba gazdasági ügyintézőként. Ez még a 80-as évek végén történt, és amikor fizettem ki a kulcsörző nénit vagy bácsit, a takarítót vagy a rockzenészt, aki a Józsefvárosi klubban lépett fel, gyakran ott ragadtak a betérők az irodában, és nagyon sokat beszélgettünk mindenféléről. Abban az időben nevezték ki a művelődési ház igazgatóhelyettesének Kapuvári Beatrixot. Ő mondta, hogy szerinte alkalmas lennék a népművelői hivatásra, nincs e hozzá kedvem – tulajdonképpen így kezdődött.

M. Z.: *Aztán hogyan folytatódott, hol tanult?*

S. T. E.: A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán, Szombathelyen, de előtte még a Magyar Művelődési Intézet által szervezett kétéves népművelői tanfolyamon, még akkor volt olyan. Az ELTE-ről jöttek bennünket tanítani, és aki ezt a két évet jó vagy

jeles eredménnyel végezte el, azt felvették a tanárképző főiskola művelődésszervező szakára.

M. Z.: *A Józsefvárosi Művelődési Házban mi volt a szakterülete?*

S. T. E.: Főleg a közösségek, az állandó művelődési formák, a klubok, a nyugdíjas klubok, mozgássérültek klubja, gyerekstanfolyamok, gyerek tábor, Méta Táncegyüttes mentorálása a házon belül.

M. Z.: *Ezek közül volt saját kezdeményezés is?*

S. T. E.: A kéthetes színjátszótábor minden évben gyerekeknek, azt nagyon szerettük, délelőtt voltak leginkább a foglalkozások, délután pedig mindig elmentünk kirándulni. Az utolsó napon volt egy bemutató előadás a szülőknél.

M. Z.: *A tábor szakmai vezetését is Ön látta el?*

S. T. E.: Nem, a húgom, aki előadóművész is és mentálhigiénikus is – igaz, hogy ez utóbbi végzettséget utána szerezte, de már előtte volt tapasztalata a területen.

M. Z.: *Végül Szombathelyen végezte a főiskolát. Mi következett ezután?*

S. T. E.: A Józsefvárosban maradtam, ott 10 évig dolgoztam. Aztán valamiért újra vágytam, és egyik napról a másikra ott hagytam – nem is tudom, hogy merült fel a változás igénye ilyen sürgetően. Jött egy telefon egy régi kollégától, akivel együtt dolgoztam régebben a Józsefvárosi Művelődési Házban, és aki ekkor már a Magyar Honvédség Kulturális és Média Igazgatóságán, a kulturális osztályon dolgozott. Megkérdezte, hogy nincs-e kedvem csatlakozni. Érdekelte ez az új kihívás, és ott is maradtam majdnem 3 évig, amíg át nem alakították. Választanom kellett, hogy maradok-e a központban, vagy lejövök Sárbogárdra, a Helyőrségi Klubot vezetni. Vonzott a szülővárosom, ezért elvállaltam a Helyőrségi Klub vezetését, arra gondolva, hogy csak pár év lesz belőle. Jól döntöttem.

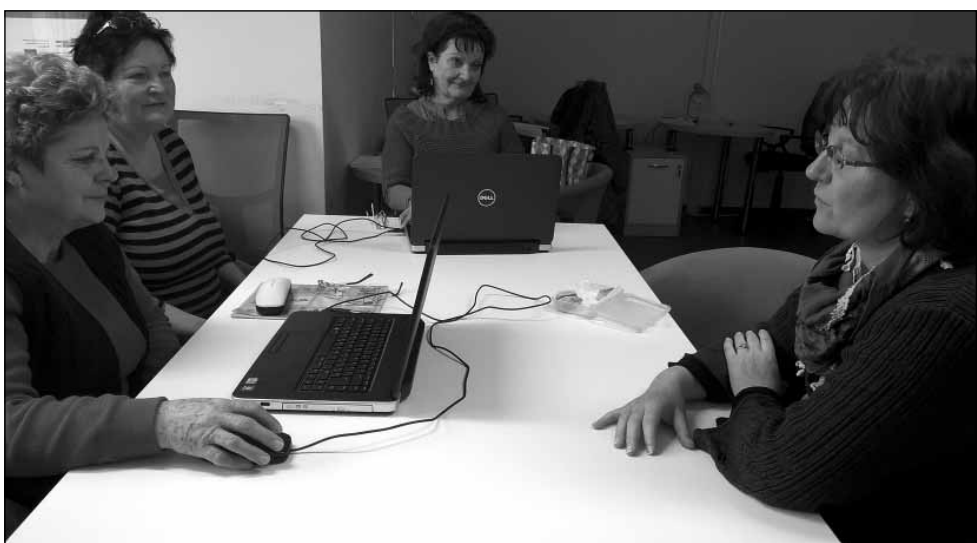
M. Z.: *A Magyar Honvédség Kulturális és Média Igazgatósága Kulturális Osztályán mi volt konkrétan a feladata?*

S. T. E.: A helyőrségi klubokban lévő kulturális tevékenységet végző csoportok tartoztak hozzám. A külföldről érkező művészeti csoportok kísérete, akiket, amíg az országban tartózkodtak, addig én kalauzoltam a fellépés helyszínére és a városlátogatásokra. Ez egy 3 napos rendezvény volt, de például az országos Petőfi verseny, akkor még a Honvédség is jelentkezett. Részt vettem a Honvédségnél szervezett Országos Petőfi Versmondó Verseny előkészítésében is.

M. Z.: *Ezután következett Sárbogárd, a Helyőrségi klub vezetése. Akkor még létezett Sárbogárdon a helyőrség?*

S. T. E.: Az ezred már odaérkezése előtt megszűnt, de akkor még volt egy század. 2000 nyarán mentem oda, és akkor még én is voltam állománygyűlésen néhányszor. Két évig volt még ott a század, és utána már elég nehéz dolgunk volt, már tudtuk, hogy nem sok van vissza, és be fogják zárni ezeket a helyőrségi klubokat.

M. Z.: *Csak a Helyőrség számára szolgáltattak, vagy már nyitott volt a*

ház a város lakossága felé is? Milyen kezdeményezéseik, tevékenységeik voltak?

S. T. E.: Igen, nyitottunk a város felé, főleg amikor én oda mentem. Az volt a cél, hogy minél több programot nyújtsunk a lakosságnak, elsősorban kiállításokat; azokat nagyon szerettem, nagyon szép galériája volt az intézménynek, és szerintem remek kis tálakat rendeztünk benne. Például a Zászló Múzeum anyagából, ami most már egyre nagyobb hírű Pesten. A legfontosabb kezdeményezésünk az a kistérségi feladatellátó szerepre való törekvés volt, amivel Sárbogárd kistérségének településeit kívántuk szolgálni a kulturális értékek bemutatásával, megőrzésével. Legemlékezetesebb az a művészeti bemutató volt, ahol amatőr képzőművészek alkotásai szerepeltek, és volt olyan,

aki például Tolna megyéből, Simon-tornyáról jelentkezett, hogy hozhat-e festményt vagy jelentkezett egy üveges, aki titokban azért rajzolgatott is, ő is elhozta festményeit. Ezek már nem katonák, hanem a civilek voltak. Emlékezetes volt a kistérségi előadó művészeti fesztivál is, amelyre olyan sokan jelentkeztek, hogy 2 nap alatt tudtuk lebonyolítani.

M. Z.: *A Helyőrségi Klub azonban megszűnt. Mi lett a sorsa az épületnek?*

S. T. E.: Azóta is üresen áll az épület. Nagyon sok ilyen épület jutott erre a sorsra. A szombathelyi Helyőrségi Klub tudtommal színház lett.

M. Z.: *Ennek vége lett, és utána következett egy másik Fejér megyei település, Sáros.*

S. T. E.: Három hónapig dolgoztam ott, de nagyon rosszak voltak a körülmények – az is közrejátszott, hogy télen kezdtem el, decembertől február végéig. Tulajdonképpen egészségügyi okok miatt kellett távoynom.

M. Z.: *Sárosd után Alap?*

S. T. E.: Ezen a környéken művelődésszervezőként nagyon nehéz elhelyezkedni, ezért egy közbeszerzési referens tanfolyamot végeztem el a Munkaügyi Központ segítségével, de igazából azzal se tudtam munkát találni. Mindenféleképpen valamit kellett kezdenem, és akkor gondoltam, hogy megpróbálom a biztosításiügynöki tevékenységet, az volt egy fél-éves vállalkozási időszakom. Ezután szólt egy ismerősöm, hogy tudok-e róla, hogy most újították fel Alapon a Művelődési Házat. Gondoltam, nem vesztetek semmit, és felhívtam a polgármester asszonyt. Rögtön mondta is a telefonba, hogy csak közhasznúként tud foglalkoztatni. Úgy véltem, hogy a közmunka is segítség a helyzetemben. Én szerettem ott dolgozni, szerettem a munkámat, végül is megvalósíthattam azt, ami szakmai meggyőződésem szerint a közösség javát szolgálta.

M. Z.: *Az alapi foglalkoztatás mennyi ideig tartott?*

S. T. E.: 2007 szeptemberében mentem oda és a kisfiam születéséig, 2009 júliusáig dolgoztam ott.

M. Z.: *A gyermekgondozási évek után hogyan folytatódott a pályája?*

S. T. E.: Alapra már nem tudtam visszatérni. Szerencsére azonban Horváth István, a sárbogárdi József Attila Művelődési Központ igazgatója felhívott, és elmondta, hogy intézmény gesztorként közreműködik a Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért NYITOK programjában, akik keresnek szakmabeli, oktatásszervezésben jártas embereket.

M. Z.: *Ezek szerint maga a NYITOK döntött úgy, hogy Erzsike lesz az egyik. A Szövetségnél mi volt a feladata?*

S. T. E.: Tanulásszervező voltam. Egy európai uniós pályázat keretében valósult meg a program, célja a hátrányos helyzetű emberek munkába való visszajuttatása, segítése, felzárkóztatása. A pályázati támogatás segítségével ezeknek az embereknek egyéni képességfejlesztést, csoportos formában történő képzést tudunk nyújtani. Megszabták, hogy milyen képzések lehetnek. Angol, német, tehát elsősorban idegen nyelvi oktatást és informatikai képzést támogatott a program. Voltak speciális képzések is, például a „Zöld környezetért”, „Nőként érvényesülök” és „Dolgozni szeretnék”. Ezek a képzések elsősorban a munkába való visszailleszkedést, a megfelelő önismeret megszerzését szolgálták. Emellett igény szerint más képzéseket is megszerveztünk. Nagy

sikere volt a személyes foglalkozásoknak, tanácsadásoknak. A hozzánk betérők munkahelyi vagy magánéleti problémáira fókuszálva megkíséreltük felmérni, hogy az adott személynek mire van szüksége és hogyan léphet előre. Mivel magam is jártam hasonló cipőben, nagyon megértő tudtam lenni.

M. Z.: *Hogy lett ennek vége?*

S. T. E.: Véget ért a pályázat 2015 januárjában. A Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért újra pályázni akart, de az Unió nem írt ki olyan pályázatot, amihez csatlakozni tudtak volna. Nagyon reménykedtek benne, minden lehetőséget megpróbáltak, ott akarták tartani az embereket. Ahogy telt-múlt az idő, akkor már érezni lehetett, hogy ebből nem lesz semmi. Folyamatos kapcsolatban voltam a koordinátorral, tőle is mindig érdeklődtem.

M. Z.: *2015 márciusában ezért a Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért belépett a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programba, és így Erzsébet közösségi munkás lett a szervezetnél. Miért választotta ezt az utat a Szövetség? Volt a pályázatnak fenntartási kötelezettsége?*

S. T. E.: Olyan szempontból volt fenntartási kötelezettség, hogy csak a termet és a gesztorral való koordinálást kellett biztosítani. Sárbogárdon a gesztor József Attila Művelődési Központ vezetője ragaszkodott hozzá, hogy a korábbi időszakban kialakult eredményes kooperáció továbbra is megmaradjon, és ennek zálogát abban látta, hogy azok vigyék tovább a programot, akik eddig is gondozták.

M. Z.: *Ezalatt az egy év alatt milyen programok voltak?*

S. T. E.: Kizárólag ingyenes új tanfolyamok jöhettek volna szóba, de ehhez az kellett volna, hogy a tanfolyamvezető se kérjen pénzt a munkájáért, amit viszont nem vállaltak az oktatók. Viszont nekem volt próbálkozásom. Korábban több csoporttal folytattam egy képzést, az idősebbeknek számítógépes ismereteket tanítottunk heti két alkalommal. Kezdeményeztem cigány emberek számára írás-olvasás

S. T. E.: Úgy gondolom, alapvetően nyitottak irányomban az itteniek, akik ide járnak, hamar elfogadtak. Némely embert nagyon megszerettem, már most sokan ragaszkodnak hozzám. Próbáltam semmit nem változtatni, legalábbis rögtön nem, hanem mindent megismerni, hogy mi a menete a dolgoknak, mi hogyan működik. Most már kezdeményezőbb vagyok, de úgy gondoltam, hogy az elején semmiféleképpen nem tehetem meg, hogy felforgatok mindent. Szerintem jól döntöttem. Már elindítottam önálló kezdeményezéseket is: például nemrég zajlott egy gyermekrajz-pályázat és kiállítás a Boldogság Napja alkalmából. Lehetett írni, rajzolni, fényképezni. A házban egy felzárkóztató képzés folyik a közmunkásoknak, még közülük is jelentkeztek, és ők is írtak és rajzoltak. A helyi kézműves ház alkotói kerámia munkákban foglalkoztak meg, számukra mit jelent a boldogság.

M. Z.: *A közfoglalkoztatottak, közmunkások miben definiálták a boldogságot?*

S. T. E.: Elsősorban a családban, természetben, zenében.

tanítását is, de a kezdeti siker ellenére ez abbamaradt.

M. Z.: *A Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal kapcsolatos véleményére lennék kíváncsi...*

S. T. E.: Azzal foglalkozhattam, amit mindig is szerettem. A programmal kapcsolatban úgy gondolom, hogy sok szakmán kívül álló is bekerül a programba, és lehetősége nyílik rá, hogy bebizonyítsa, hozzá tudja tenni a maga sajátos értékeit – az emberekhez való nyitottságát, az ötleteit vagy a pozitív szemléletét – a közművelődéshez, a közösségi folyamatokhoz. Jómagam 2015 márciusától szeptember közepéig dolgoztam a programban, és ezalatt az időszak alatt folytathattam a megkezdett munkát, részt vehettem a Művelődési Központ tevékenységében is.

M. Z.: *Aztán egyszer csak jött az a pályázati hirdetés, ami újabb fordulatot jelentett a pályáján? Miért éppen Szabadegyháza?*

S. T. E.: Az a helyzet, hogy több helyen érdeklődtem, de ezek nagyon messze voltak Sárbogárdtól. Olvastam ezt a szabadegyházi pályázatot, és először el is vetettem, de megjelent újra, és épp lejárt volna a pályázati határidő, gondoltam, mit veszíthetek vele. Felhívtam a polgármestert, és mondtam, hogy milyen ügyben

keresem, és hogy sárbogárdi vagyok, de lenne egy-két kérdésem. Azt válaszolta, hogy kérdezze nyugodtan. Elmondtam, hogy milyen helyzetben vagyok, és rögtön mondta rá, hogy nem baj, jöjjön el beszélgetni.

M. Z.: *Milyen volt a fogadtatás? Hogy érzi magát?*

SEREGNÉ TÓSOKI ERZSÉBET művelődésszervező szakos tanulmányait a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán végezte, 1995-ben diplomázott. 1987 óta dolgozik a közösségi művelődés területén, pályáját Budapesten, a Józsefvárosi Művelődési Házban kezdte, majd a Magyar Honvédség Kulturális és Média Igazgatósága főelőadója lett. Később a sárbogárdi HM Honvéd Kulturális Szolgáltató Kht. intézményvezetője lett, majd művelődésszervező Sárosdon, Alapon. Gyermeke megszületése után megtapasztalta a munkanélküliséget. A pályára a Kulturális Közfoglalkoztatási Program révén került vissza, és ma már a program egyik partnerszervezetének vezetője.

MÁHR ZOLTÁN a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei irodájának módszertani referense, 1983 óta dolgozik a közművelődési területén. Magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár és közművelődési előadói diplomáját az ELTE Bölcsészettudományi Kar nappali tagozatán szerezte. Szakmai pályafutása során dolgozott „egyszemélyes” művelődési ház vezetőjeként, művelődési intézmény munkatársaként, igazgatójaként, és megyei művelődési központ munkatársaként és annak szakmai igazgatóhelyetteseként. Rövid – közigazgatási – kitérő után 2013. május 1. óta dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Irodájában.

Közfoglalkoztatásból kreatív stúdióba

Beszélgetés Balla Gáborral, a Creative Elephant Studio Kft. egyik alapítójával

Pontosan és sok-sok mondanivalóval érkezett. Kicsit sem szokatlan számára a helyzet, bár kérdezni leginkább ő szokott. A képzeletbeli kamera előtt ezúttal Balla Gábor, a Creative Elephant Studio Kft. egyik alapítója ül, aki mindössze 28 éves, de már jól ismeri a cégvezetés rejtelmait. A Nemzeti Művelődési Intézet alkalmazásában kulturális köz-

foglalkoztatottként dolgozott. A kreatív, tehetséges és ambiciózus fiatalember ma is szívesen tér vissza egykori munkahelyére, hogy szakmai tudásával segítse a megvalósuló programokat.

Magne Szaitz Éva: *2013-ban az I. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban kezdte el dolgozni. Hogyan értesültél a programról és melyik partnerszervezetnél dolgoztál?*

Balla Gábor: Ennek már közel 3 éve. A programról az ismerőseim, volt egyetemi csoporttársaim szóltak, én pedig éltem a lehetőséggel. Az Impro Oktatási és Kulturális Egyesület keresett munkatársakat – a szervezet vezetőjével, Szabó Szilviával korábban is jó kapcsolatban voltam. Elbeszélgettünk személyesen, megbeszéltük, mi az, amiben tudnám az egyesületet erősíteni, milyen kvalifikációim vannak, és így kerültem felvételre a Nemzeti Művelődési Intézethez.

M. SZ. É.: *Mennyi ideig dolgoztál ott? Mi volt a konkrét feladatod?*

B. G.: 2013 novemberétől 2014. április végéig dolgoztam az egyesületnél. Videós munkákban állapodtunk meg többek között, de mivel értettem a számítógépekhez és alapszintű webszerkesztő ismereteim is voltak, így a honlap gondozását is én láttam el, ezen felül pedig egyéb szervezési feladatokkal foglalkoztam. A program

végéig ott voltam, nagyon szerettem ezt a munkát.

M. SZ. É.: *Hova jártál főiskolára? Milyen szakirányon végeztél?*

B. G.: Hódmezővásárhelyi születésű vagyok, itt jártam általános iskolába és gimnáziumba is, majd középiskolai barátaimmal Szegedre költöztünk. Jelenkeztem a filmelmélet és filmtörténet szakra, itt szereztem meg a diplomámat 2011-ben szabad bölcsészettől. Majd a mesterképzéssel folytattam vizuális kultúratudomány szakon, filmes specializáción. Eközben Budapesten megszereztem egy segédoperatőri OKJ-s bizonyítványt. Középfokú angol nyelvvizsgám van, tervben van a felsőfokú nyelvvizsga megszerzése.

M. SZ. É.: *Mikorra datálható az első találkozás Szerdahelyi Mátyással és Erlauer Balázssal, akikkel jelenleg a céget viszed?*

B. G.: 2012-ben egy gimnáziumi barátom vitt el egy castingra itt Szegeden, a „Tévés Hívás” című websorozat szereplőválogatására. Nem is igazán értettem, mit keresek ott, de ez jelentette a jövőt. A személyes megjelenésem meggyőző volt, pedig nem csináltam mást, csak egy rosszul öltözött fura figurát próbáltam megformálni, aki egyfolytában csak rágót akar fűjni. A karakter nagyon megtetszett Baláznak, ezért a 3. részbe bele is írta.

M. SZ. É.: *Cégtársaid gyakran emlegetik a kezdeteket, amikor még szeretted volna bekerülni az újonnan megalakult Creative Elephant Studio Kft. csapatába. Elmondásuk szerint első pályaműved nem volt túl meggyőző... Te hogy emlékszel vissza?*

B. G.: Ez éppen az előbb említett segédoperatőri képzéshez készített vizsgamunkám volt, amit én akkoriban nagyon erősnek éreztem. Mint utólag kiderült, a későbbi cégtársaim már kevésbé értékelték – ma már csak nevetünk rajta, jóllehet akkor kicsit nehezteltem. Az eltelt idő azonban segített meglátni a hibáit.

M. SZ. É.: *Milyen célokat tűztetek ki, amikor megalapítottátok a Creative Elephant Studiot?*

B. G.: Néha úgy szoktunk fogalmazni, hogy elsődleges célunk decentralizálni a budapesti filmgyártást.

Olyan aktív alkotói csoportot, közösséget tudunk elképzelni, amiről napjainkban nem lehet hallani, vagy azért, mert nem létezik, vagy azért, mert a különböző kommunikációs csatornákon keresztül nem ismerhetjük meg őket.

M. SZ. É.: *Milyen eredményeket értetek el? Mi volt az első olyan munka, amely komoly kihívást jelentett?*

B. G.: Mindig kritikusak vagyunk, erre szoktuk mondani, hogy van „AZ”, nagy a-val és nagy z-vel. Matyi szerint ez még nincs meg, de én úgy érzem, volt olyan anyag, ami viszonylag nagy közönséghez jutott el és pozitív visszajelzéseket kapott. Nehéz összehasonlítani a művészi vonalat és a megrendeléseket. Olykor maga a megrendelő jelenti a legnagyobb kihívást, nem az elkészítendő produktum. Én személy szerint nagyon szerettem

a Skatch zenekar Szeged című klipjét. Ez számos hírportálon megjelent. A Tha Shudras zenekarnak is készítettünk 3 videót. Többek között a Paranoia és az Enough című dalokat. Egyik nagyobb kihívás talán a sportolnemzet.hu oldalnak 2014-ben elkészített „Sporthős” című egyperces filmünk volt. Itt 1-1 nap alatt kellett leszerelni és leforgatni a filmet, ami kissé bonyolult volt. Ha megvan a forgatókönyv, a storyboard (a rajzolt forgatókönyv), akkor jöhet a megvalósítás. Nekünk inkább az emberek összeszervezése jelent kihívást.

M. SZ. É.: *Korábban a szegedi Van Más Kép Kísérleti Film – és Videoklip Fesztiválon is indultatok, amelyet a Csongrád Megyei Közművelődési, Pedagógiai és Sportintézmény ÁMK Közművelődési Intézményegysége szervezett. Te is részt vettél ebben a munkában?*

B. G.: Igen, egyik évben szereplő is voltam az Erlauer Balázs rendezte „Lógok a szeren” Karinthy-novella feldolgozásban. Ez is mutatja, hogy sokoldalúnak kell lennünk, hol a kamera előtt, hol a kamera mögött állunk. A stúdióon belül mindenkinek több dologhoz is kell értenie, ettől működik jól a dolog.

M. SZ. É.: A kulturális közfoglalkoztatásban nemcsak tapasztalatokat szereztél és kapcsolatokat építettél, de a szerelem is rád talált. Párod is részt szokott venni egy-egy munkátdoban. Akadnak-e nehézségek a közös munka során?

B. G.: Igen, tényleg így van. Dóri-val a képzés alkalmával találkoztam először, szívesen mesélek róla, mert ez egy nagyon jó élmény volt számomra. A közös munka nem mindig egyszerű, de mivel félszavakból is értjük egymást, minden esetben konszenzus a vége.

Egy közös eredményünkre különösen büszke vagyok: egy 10 napos workshopot tartottunk együtt Angliában. Egy ifjúsági program kapcsán jutottunk ki, a YOPA (Youth for Participation Association) Közhasznú Egyesületnek köszönhetően, és nagy sikerünk volt az ottani fiatalok körében. A közös munka – esetünkben – tehát meghozza gyümölcsét.

M. SZ. É.: 2015-ben egy nagyszabású születésnapi bulit tartott az Elephant. Nem is akarhol: Szegeden a Belvárosi Moziban. Mérföldkő volt ez az év? Rendhagyó vagy éppen hagyományteremtő szándékkal hívtátok ünnepelni barátaitokat, együttműködő partnereiteket, így a Nemzeti Művelődési Intézetet is?

B. G.: Mindhárom. Mérföldkő is, rendhagyó is, ugyanakkor hagyományteremtőnek is lehet nevezni. Mérföldkő, mert összegeztük az elmúlt 4 évünket. Köszönetet szeretünk volna mondani családjainknak, barátainknak valamint megrendelőinknek és együttműködő partnereinknek. Rendhagyó, mert egyúttal egy TÁMOP projektet is lezártunk, és hagyományteremtő, mert úgy éreztük, hogy mostantól szeretnénk a következő szülinapokat is megünnepelni.

M. SZ. É.: Mit tanácsolsz azoknak, akik hozzád hasonlóan cégalapításon törik a fejüket, de nem mernek beleugrani?

B. G.: Ha idézhetem Balázs kollégámat: „mi eddig is együtt éltünk, de most már össze is házasodunk”. Ehhez tudnám hasonlítani a cégalapítást. Az biztos, hogy hatalmas nagy elszántság volt bennünk. És azt is gondolom, hogy lehetetlen nincs, csak tehetetlen ember. Mindig könnyebb arra hivatkozni, hogy valamit miért ne csináljunk. De én abban hiszek, hogy a probléma az valójában nem probléma, hanem kihívás.

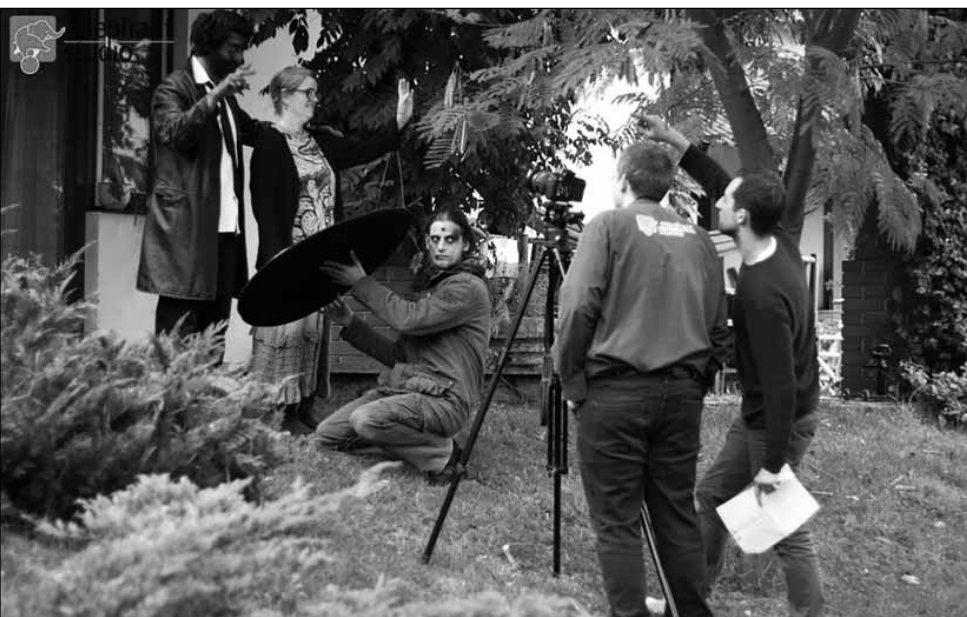
M. SZ. É.: 2014-ben és 2015-ben is aktívan bekapcsolódtatok a Nemzeti Művelődési intézet Csongrád Megyei Irodájának egyik programjába is. Eljuttattatok előadóként Apátfalvára és Székkutasra. Hogy éreztétek magatokat ebben a szerepben?

B. G.: Új volt ez a szerep, és ugyanakkor nagyon nehéz is, hiszen nem egyszerű 2-3 órában összegyűjteni azokat az élményeket és tapasztalatokat, amelyeket szerettünk volna átadni. Vesszőparipánk az ifjúság nevelése, ezért is örültünk a felkérésnek. És azért is, mert fiatalokkal dolgozni jó.

M. SZ. É.: Az önkéntesség sem áll távol tőletek... Mártélyon az irodánk

által szervezett ifjúsági táborban, Földéakon az ifjúsági klubgeneráló programunkon tartottatok workshopot. Sőt, az önkéntesség világnapja alkalmából irodánk felterjesztett téged az év önkéntese díjra is a „Cselekvő jóakarók” ünnepén. Hogyan értékeled ezt? Mit jelent számodra az önkéntesség?

B. G.: Nem igazán teszek különbséget abban, hogy előadóként vagy önkéntesként beszélek egy prog-

ramon. Igyekszem átadni azt a tudást, aminek én birtokában vagyok. Amennyire fontosnak tartom az önkéntességet, olyannyira természetesnek is.

M. SZ. É.: Hamarosan indul a Nemzeti Művelődési Intézet „Közösségi mozi és médiaműhely” programja, amelyben nagy feladatod lesz, helyi filmes szakemberként. Van már elképzelésed, mi az, amit mindenképp meg szeretnél mutatni a fiataloknak?

B. G.: Ezek a közös délutánok nem csupán a filmnézésről fognak szólni, a beszélgetést szeretném úgy irányítani, hogy a kritikus, kreatív és problémamegoldó gondolkodás felé terelje a fiatalokat. Azokra a hibákra mindenképp szeretném felhívni a figyelmüket, amiket mi már elkövettünk, így ők nagyobb eséllyel kerülhetnek el.

M. SZ. É.: Jövőbeni célok? Jövőkép? Terveid?

B. G.: Bízom a cég növekedésében, az erősödő hazai és nemzetközi kapcsolatainkban, és abban, hogy itthoni megerősödésünk után egyszer majd külföldi székhelyünk is lesz valahol. De ez még a jövő zenéje.

A Creative Elephant Studio Kft. filmszakmai elismerései a teljesség igénye nélkül:

2012-ben:

A Tha Shudras együttes Paranoia című klipje a VAN MÁS KÉP Fesztiválon a legjobb videoklip lett. Ugyanebben az évben az X-Faktor Nagy Bandaháborúban szintén 1. hely a stúdió által készített videoklip.

„Lógok a szeren”: XI. Nemzetközi Super 8mm Fesztivál – közönségdíj.

„Gordon”: Újvidéken a Cinema City International Film Festival „Up to 10.000 bucks” kategóriájában és az 59. Országos Függetlenfilm Fesztiválon is indult.

2013-ban:

„Gordon”: a Mediawave Fesztivál versenyfilmjei közé került.

„The Last Drop”: A Shoot4Earth filmmaraton legjobb magyar filmje, legjobb nemzetközi forgatókönyve (zsűri elnöke: Jirí Menzel)

2014-ben:

A SKAtch zenekar Szeged című videoklipje az V. Bölcsész Filmfesztiválon a legjobb film lett, továbbá a klipet 1 hónapig kísérőfilmként vetítették a szegedi Belvárosi Moziban.

„Dead Drop”: V. Bölcsész Filmfesztivál különdíját kapta meg.

2015-ben:

„Kapaszkodó”: bemutatták a 12. Kecskeméti Animációs Filmfesztiválon.

„A futás”: OHÜ Filmpályázat 2. helyezését érte el.

„A toll”: 1 hónapig kísérőfilmként vetítették a Belvárosi Moziban, a Kecskemét Fringe Fesztiválon bóklevelet kapott, szerepelt a Mediawave programjában, a VI. Bölcsész Filmfesztiválon 1. helyezést ért el, a 22. Országos Diákfilmszemle különdíját is elnyerte. A Pannonfiling Mozgóképes Találkozórol a 2. helyezést kapott. Horvátországban, a Star Film Festen is bemutatták. „Végnapok” és „Panelprogram”: a 8. Fenntarthatósági nap alkalmával elnyerte az 1. és a 3. helyet is.

BALLA GÁBOR 1988. március 21-én született Hódmezővásárhelyen. 2007-ben érettségizett a Bethlen Gábor Református Gimnáziumban, majd a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folytatta tanulmányait szabad bölcsészet szakon, filmelmélet és filmtörténet szakirányon. 2010-ben Budapesten megszerezte a segédoperatőr végzettséget, egyetemi tanulmányait pedig mesterképzéssel folytatta. 2013-ban vizuális kultúratudomány szakon, filmes specializáción végzett. 2013 novemberétől 2014 ápriliséig kulturális közfoglalkoztatottként dolgozott. Jelenleg a Creative Elephant Studio Kft. résztulajdonosa és munkatársa.

MAGNÉ SZAITZ ÉVA 2005-ben végzett a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán művelődésszervező szakon, kulturális menedzser szakirányon. 2007-től Békéscsabán dolgozott a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének munkatársaként, emellett tagja is az egyesületnek. 2011-ben elvégezte a Szent István Egyetem Gazdasági Karán a közösségi-civil szervező szakot. 2013-tól módszertani referensként dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájában, ezen belül közel 2 éven át kulturális koordinátorként tevékenykedett az intézet egyik kiemelt uniós finanszírozású programjában.

A csillagokig és tovább...

Zajáczy György, a debreceni Agóra ismeretterjesztője

„Hosszú évtizedek vágya vált valóra azzal, hogy a csillagászzal pénzt kereshetek” – mondja Zajáczy György, aki már a legelső Kulturális Közfoglalkoztatási Programban is részt vett. A Debreceni Művelődési Központ közösségi munkásként betekintést nyert a rendezvényszervezésbe, a közösségi programok működésébe, és felvetette egy gyerekeknek szóló tudományos előadássorozat ötletét.

A művelődési központ vezetői fogékonyan bizonyultak a kezdeményezésre, így több helyszínen és egyre nagyobb gyakorisággal valósulhattak meg a csillagászati előadások, amelyek nagy sikert arattak a gyerekek körében.

– Én is gyerekként találkoztam először a csillagászzal – meséli Za-

jáczy György. – A Holdra szállás és az űrkutatás fogott meg. 1972-ben megalakult egy szakkör, amelynek középiskolásként alapító tagja voltam, később pedig vezetője lettem. Ez volt a „Magnitúdó”, amely ma már egyesületként működik. A közösség arról a mérőszámról kapta a nevét, amellyel a csillagok fényességét mérik. Diplomát programozó matematikusként szereztem, de később elvégeztem az ELTE Természettudományi Karán a csillagász ismeretterjesztő szakot is. A Kulturális Közfoglalkoztatási Program révén kerültem kapcsolatba az Agórával, amely Debrecenben – a nevében is jelzett – „Tudományos Élményközpontként” működik. Itt távcsöves bemutatókat és planetáris programokat egyaránt szerveztem, aminek az lett a következménye, hogy Somogyi Béla igazgató véglegesített. Ezzel valóra váltak az álmaim, sőt, az egyesületből másokat is munkatársamnak tudhatok, így közösen valószínűsítjük meg a programjainkat. Az eredmény: egy év alatt 14 ezer látogató és 700 rendezvény, csak a csillagászatról!

Szájítatva, csodálkozva, elragadtatva

6-7 éves kortól a nyugdíjasokig terjed azoknak a köre, akik megfordulnak az Agóra planetáriumában. Volt rá példa, hogy óvodás csoportokat is sikerült elvarázsolni. Az sem

ritka, hogy születésnap partikat szerveznek a gyerekeknek az Agórában, s tízen, tizenöten élvezik a csillagászati bemutatót.

– Szájítatva, csodálkozva és elragadtatva figyelik a gyerekek a kupola alatt modellezhető égboltot. Minden látványosságot ovációval fogadnak. Márpedig a digitális technika sokféle látványosságot tesz lehetővé. 5-10 perc alatt a holdfázisokat, hónapok mozgásait tudjuk megmutatni. Az égitesteket: miért és hogyan alakultak ki. Az égbolt információkkal van tele. Körbenézek, és itt is, ott is látok valami érdekeset. Megmutathatjuk egy rakéta indítását, vagy azt, hogy milyenek látszik a környezet az égből, a földről. Kimeríthetetlen ez a téma, az előadásokat kéthetente frissítem, és közben évtizedes terveket váltok valóra. A planetáriumban negyedévente újul meg a program.

Mindig az ünnepek is

Az előadások témáját hol a Napfogyatkozás, hol a Holdfogyatkozás, hol a csillagképek, hol pedig az ünnepek inspirálják.

– Amikor éppen nem dolgozom, vagyis nem előadást, bemutatót, szakköri vagy klubfoglalkozást, esetleg versenyre való előkészítést tartok, azon gondolkodom, mit lehetne még kitalálni, elmagyarázni, megmutatni. A „Vasárnapi tudomány” alkalmával

idén februárban a szökőnapról beszélgettünk a gyerekekkel. De állandó és fontos téma a napóra, az évszakok csillagképei, a fényszennyeződés, az üstökösök – az égi vándorok – és hogy milyen az élet az űrállomásokon. De mindig adnak témát az ünnepek is. Most például a Húsvét foglalkoztat, amely számos megközelítési lehetőséget ad: földrajzit (Húsvét-szigetek), történetit és csillagászatit egyaránt. Az előadásokat sok ötlettel, sőt, sok poénnal igyekszem vonzóvá tenni. Ha kell, „házhoz megyünk”, a planetáriumunk ugyanis mozgatható: kistelepüléseken is, iskolákban is felállítható olyan tereken, termekben, ahol egy 8 méter átmérőjű kupola elfér.

Zajác György büszke rá, hogy közösségi munkásként a Debreceni Művelődési Központ sok tagintézményében, így Józsan, a Csapókertben, a Homokkertben, Macson, az Újkerti Könyvtárban és az Újkerti Közösségi Házban is tartott előadást. Számos iskola, így a Bolyai János Öko-iskola, a Lorántffy Zsuzsanna, a Gönczy Pál, az Árpád vezér, a Petőfi Sándor és a Kinizsi Pál Általános Iskola voltak partnerek az általa kidolgozott programokban.

ZAJÁCZ GYÖRGY érdeklődését az űrkutatás és a csillagászat iránt a Holdra szállás keltette fel. 1972-ban alapító tagja volt az induló csillagászati szakkörnek. 1973-ban TIT előadói vizgát tett Kulin György és Guman István előtt. 1976 óta friss diplomásként vezetett a csillagászati szakkört, mely a kilencvenes években egyesületté alakult. 1989-ben elvégeztem az ELTE TTK-n a csillagász ismeretterjesztő szakot. A nyolcvanas-kilencvenes években személyi számítógépes planetáriumot fejlesztett, égi mechanikai számításokat vitt gépre. Észlelt változócsillagokat, fogyatkozásokat, üstökösöket, bolygókat, mély eget. Közösségével karöltve több mint százezer látogatónak mutatta be a csillagos égbolt érdekességeit előadásokon, távcsöves bemutatókon.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MŰOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-esként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Szívesen vesz részt moderátorként, konferansziéként a Művelődési Intézet vagy annak Megyei Irodája, illetve Debrecen város rendezvényein.

A közösségek szerepétől egy tájházon át, a „varázsserejű hímeselekig”

Dózsáné Mihálka Erzsébet népi iparművésszel beszélgettünk, aki a három kulturális közfoglalkoztatásban töltött év után, immár főállású közművelődési szakemberként teremthet további értékeket Kiskunmajsán.

Tóth Viktor: Kedves Betti, mivel már elég régóta ismerjük egymást, remélem nem haragszol meg rám, ha a tegező viszonyt az interjú során is megtartom. Ha jól tudom, sokáig nem a közösségi művelődés területén dolgoztál, mikor és mivel foglalkoztál a középiskola befejezését követően?

Dózsáné Mihálka Erzsébet: Valóban nem a közösségi művelődés területén dolgoztam, bár ha jobban belegondolok, akkor talán mégis.

Úgy gondolom, az ember szinte az egész életét közösségben tölti el, éli le, illetve tesz a közösségért. Ha ezzel hasznossá teheti mások szabadidejét, átad a tudásából, tapasztalataiból, akkor úgymond a „közösséget műveli”. Természetesen ez csak abban az esetben van így, ha az adott közösség elfogadja az illetőt, nyitott saját kultúrája felé, de ami még ennél is fontosabb, hiteles a személy, aki e területet képviseli. Hiszem, ez az én dolgom, az én utam, és ezt az itt élő emberek hozzám való viszonyulásából látom. A középiskola befejezése után adminisztratív munkáim voltak, amik eléggé távol álltak tőlem, de minden munkahelyemen gyorsan megtaláltam azt a lehetőséget, ahol közösségi munkát is végezhettem. Számptalan sikertörténetet tudhatok magam mögött. Aktívan sportoltam: kézilabdában, asztaliteniszben, tollaslabdában egyaránt értem el megyei-területi sikereket. Minden olyan eseményen, illetve annak szervezésében aktívan részt vettem, ami a kultúra területén zajlott. Szívesen emlékszem vissza erre az időszakra, hiszen akkor még nem hálózta be életünket a mai modern technika, gondolok itt a számítógépekre, az okostelefonokra és más „kütyükre”. Akkoriban még nem a közösségi oldalakon kommunikáltunk, nem e-maileztünk, a személyes találkozások nélkül nem volt lehetőség az egymásra találására – és ez nagyon jó dolog volt, mert valóban igazi közösségek alakultak ki.

T. V.: Ezek után megkerülhetetlen a kérdés, hogy milyen kisebb-nagyobb közösségek életébe kapcsolódtál be eddigi életed során és azokban milyen feladatokat láttál el?

D. M. E.: Nagyon sok közösség életében megjelentem, és ez a mai napig is jellemző. A „megjelenés” nem azt jelenti, hogy fizikálisan ott vagyok, hanem figyelemmel kísérem egy-egy közösség munkáját, életét. Amennyiben kéri a véleményemet, a segítségemet valamiben, akkor mindig a legjobb tudásom szerint állok a rendelkezésükre. Elengedhetetlennek tartom az empatikus viszonyulást embertársaimmal szemben – kortól, nemtől, hovatartozástól függetlenül. Ennek azért nagy a jelentősége, mert legyen szó bármilyen közösségről, amit tesznek és képviselnek, az számukra fontos és nem ok nélkül való.

Nagyon sok közösség van, akikkel együtt dolgozom, vagy dolgoztam. Nevemhez kapcsolódik a kiskunmajsai Fészek Színjátékos Egyesület megalapítása, melyet egy évig én vezettem, a szintén majsai Kézműves Egyesület, melynek elnöke vagyok immár tizedik éve. Sok közös programban dolgozom együtt a Mayossa Hagyományörző Egyesülettel, a Kiskunmajsai Természetbarát Klubbal, a Városszépítő Egyesülettel, a Civilek a Játékosokért Egyesülettel, az Üdülőtulajdonosok Egyesületével, a Kiskunmajsai Ifjúsági Fúvószenekari Egyesülettel, az Arany Alapítvánnyal, de minden helyi oktatási és kulturális szervezettel van élő kapcsolat.

T. V.: *Többször kapcsolódtál be a helyi művelődési központ életébe is. Milyen emlékeket őrzöl ezekről az időszakokról, illetve milyen mérföldköveket emelnél ki az ott töltött időszakból?*

D. M. E.: 2002-ben Zdravec Istvánné, mint a helyi Művelődési Központ megbízott igazgatója pályázatot írt ki művelődésszervezői munkakörre. Igaz, nem volt szakirányú végzettségem, de a fentebb említett tevékenységeim arra biztattak, hogy beadjam a pályázatomat, mivel a feladat kihívás volt számomra. Számtalan pozitív élmény jellemezte az ott töltött öt évet. Folyamatos volt bennem a tenni akarás, az újítás és a szakmai fejlődés iránti vágy. Milyen mérföldkövek? Volt jó pár, melyekből csak néhányat említenék meg; Jótekonysági estek helyi beteg gyermekek segítésére, az erre a vidékre jellemző farsangi népszokás, a Bolond Lakodalom újjáélesztése a településen, kulturális csoportok és szakkörök létrehozása, a népi kultúra előtérbe helyezése az intézmény tevékenységei között, kiállítások, rendezvények sokasága.

T. V.: *2007-től egy helyi alapítvány munkatársa lettél, és egyesületteddel a helyi tájházba leheltetek új életet. Hogyan emlékszel vissza erre az időszakra?*

D. M. E.: Életem „főművének” tekintem az ott eltöltött másfél évet. Nagy kihívás, rengeteg munka – azt hiszem, ez az időszak volt az, amikor az ember eljut egy területen oda, hogy ha úgy tetszik, helyi szinten beíródik a neve a település történelmé-

be. Azóta is megmaradtam „Tájházas Bettinek”. Amikor az ember megtalálja a számára kijelölt utat, és meghozza élete nagy döntését, akkor az egy életforma lesz számára, az összes nehézséggel együtt. Azt csak később értjük meg, hogy a megpróbáltatások, nehézségek mennyire fontosak ahhoz, hogy azzá váljunk, akik mindig is szeretünk volna lenni. Amikor a biztossárról lemondunk és belevágunk a bizonytalanba, majd a kitaró munkának olyan siker lesz a jutalma, ami elkísér a sír – kívánom, hogy minél több ember tapasztalhasssa meg ezt az érzést.

T. V.: *Mikor és hogyan kerültél kapcsolatba a kézművességgel? Ki és mi inspirált az utadon, amíg népi iparművész nem lettél? Milyen területekkel foglalkozol, és azokon eddig milyen eredményeket értél el eddig?*

D. M. E.: A kézművesség kicsi gyermekkorom óta az életem része, de hogy melyik terület lesz majd az, ami mellett lehorgonyzok, az esetemben csak évtizedek múltán érett be. Ma már tudom, hogy ez nemcsak kreativitás, tenni akarás, szorgalom és kitartás kérdése, hanem kell az a belső érettség is, amihez nagyon hosszú út vezet. 2002–2003 között végeztem el a közművelődési szakember II. képzést, ami mellé a népi játszóház vezető képzés is párosult. Minden népi kismesterségbe belekóstolhattunk, és alapszinten elsajátítottunk olyan fogásokat, amik alkalmasak arra, hogy játszóház keretében betekintést adhasunk az érdeklődők részére egy-egy foglalkozás keretében. Nagy hatással volt rám *Szelesné Kása Ilona* népi iparművész, aki teljesen elvarázsolt a gyöngyészereivel és a hímes tojásai-val. Ahogyan említettem, a tanfolyamon való részvétel nem azt jelentette, hogy bármelyik népi kismesterséget olyan szinten sajátítottunk el, hogy elmondhassuk, értjük a szakma csínját-bínját. Teljesen autodidakta módon, szakirodalmak böngészésével és rengeteg gyakorlással jutottam el arra a szintre, hogy megmértessem magam a szakmai bíráló bizottság előtt. Az első sikeres megmérettetés inspirált arra, hogy – tudva, hogy jó úton haladok – egyre mélyebb szinteken kutassam a hímesek és gyöngyészerek jelentését, fontosságát, a minták üzenetét. Fontos volt számomra a folyamatos visszajelzés arról, hogy mennyire hiteles mindaz, amit képviselek. Egymást követték az egyéni

és országos kiállítások, a folyamatos zsűriztetések, amelyekhez szakmai elismerések is társultak. A legnagyobb szakmai elismerés számomra, hogy 2011 óta népi iparművésznek mondhatom magam. Számomra ez azért nagyon fontos, mert a hit, a belső készítés segített, megtaláltam az utamat, amiért az összes nehézséggel együtt hálás vagyok. Később belevágtam a mézesbábosságba is, majd a Hagyományok Házában elvégeztem a „Hagyományos mese, mesemondás” képzést is.

T. V.: Kérlek, avass be, hogy milyen munkafázisokon megy keresztül egy tojás onnan, hogy kiveszed a tojó alól, odáig, hogy húsvéthétfőn a lány odaadja ajándékba a locsolónak?

D. M. E.: Ha most arra gondolsz, hogy a különböző technikákat ismeressem, akkor azt hiszem, több napig kellene hallgatnod, hogy megismerd, miért épp az a minta, miért épp az a szín szerepel a tojáson. Dióhéjban: négy technikát alkalmazok: a berzselést, vagy másképpen levélrátétes technikát; a méhviasszal írást; a karcolást és az áttörést; illetve ezek kombinációit. Legelőször megtisztítjuk a tojást, majd két apró lyukon keresztül kifűjük a tartalmát. A festéshez kizárólag természetes anyagokat használok, elsősorban a vöröshagyma héját. Vannak hímesek, amik több napig készülnek, mint például az áttört tojások: annyi bizonyos, hogy a hímestojás-készítés nem annyiból áll, hogy levesszük a polcra, és átadjuk a legénynek. Fon-

tos üzeneteket tolmácsolnak ezek a varázserejű hímesek.

T. V.: Az elmúlt három évben részt vettél a Nemzeti Művelődési Intézet I-III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programjában. Milyen emlékeid vannak erről az időszakról, milyen új lehetőségeket adott számodra ez a három év?

D. M. E.: Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy nem idegen területen kapcsolódtam be a programba. A művelődési központban dolgozók mindegyikét ismertem korábbról, így semmi nehézséget nem okozott a beilleszkedés, ami nagyon fontos volt számomra. A partnerszervezet számára sem voltam úgymond „zsákba-macska”, hiszen nagyon jól ismertek, tudták, hogy mit várhatnak tőlem. Ennek köszönhetően abban a szeren-

cés helyzetben voltam, hogy maximális bizalom alakult ki közöttünk mindkét fél részéről. Az ötleteimet mindenben támogatták, így minden „újítást”, kezdeményezést pozitívan fogadtak. A programok során a helyi oktatási intézményekben rendszeresen tartottam játszóházi foglalkozásokat jeles napokhoz kapcsolódóan, emellett a helyi és a dél-alföldi népszokások megismertetése, valamint ehhez kapcsolódóan kiállítások szervezése és rendezése volt a feladatom. Ezekén túl számtalan rendezvényt szervezésében és lebonyolításában vettem részt a három év során.

T. V.: Ez év márciusától a volt partnerszervezeted állást ajánlott neked. Milyen várakozásaid, terveid vannak a jövőre nézve?

D. M. E.: A Konecsni György Kulturális Központ jelenlegi igazgatónöje – ismervé az eddigi munkásságomat, és a Kulturális Közfoglalkoztatási Programokban végzett munkámat – úgy döntött, hogy a továbbiakban főállású munkatársként tart igényt a szakmai tudásomra. Reménykedem benne, hogy hosszú távon dolgozhatok majd azon a területen. A jövőre nézve haladni szeretnék azon az úton, amit már sok évvel ezelőtt elkezdtem. Hiszem, hogy munkámmal tovább gazdagíthatom városunk kulturális életét. A terveim mindig az aktuális igényekhez igazodnak majd – megtartva minden olyan elemet, ami javára, hasznára válik az itt élő embereknek, pozitív hatást jelent az életükben a kultúra területén.

DÓZSÁNÉ MIHÁLKA ERZSÉBET – vagy ahogyan szűkebb pátriájában, Kiskunmajsán ismerik, Betti – 2011 óta mondhatja magát népi iparművésznek. Hímes tojásaival, díszített mézeskalácsaival és gyöngyökszereivel évek óta ámulatba ejti a Bács-Kiskun megyei kisváros lakóit. Igazi közösségi emberként a település életének meghatározó figurája, aki majd minden csoportos aktivitásból kiveszi a részét. Ez évtől művelődésszervezőként tért vissza a Konecsni György Kulturális Központba, ahol korábban közösségi munkásként dolgozott.

TÓTH VIKTOR Szegeden, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán végzett művelődésszervező-történelem tanár szakon, majd a Pécsi Tudományegyetemen szerzett okleveles művelődésszervező végzettséget 2006-ban. 2015-től a Nemzeti Művelődési Intézet Bács-Kiskun Megyei Irodájának vezetője, azt megelőzően tizenkét évig a kiskunmajsai Konecsni György Kulturális Központ, Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház munkatársa, majd igazgatója volt. Oktatóként mozgóképkultúra és médiaismeret tárgyat tanít a kiskunmajsai Dózsa György Gimnáziumban 2006 óta.

„Ezért dolgozni megtiszteltetés”

Interjú Dr. Sefferné Nagy Erika művelődésszervezővel

Egy somogyi kisvárosban, Nagyatádon beszélgetünk Dr. Sefferné Nagy Erikával, a Nagyatádi Kulturális és Sport Központ munkatársával. Munkakapcsolatunk 2013 decemberében, a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájában született. A „születés” mellett az I. Kulturális Közfoglalkoztatási Program volt a „bába”. Az idők folyamán a munkakapcsolatból barátság is szövődött, s együtt örülhettünk annak, hogy Erika 2014 nyarán elnyerte a Nagyatádi Kulturális és Sport Központ művelődésszervezői állását – azóta is a település kulturális életének elhivatott szervezője.

Berlik Mária: Egy kiegyensúlyozott, bájos nőt látok. Mosolyodból ragyog a békesség. Honnan ez a fény?

Dr. Sefferné Nagy Erika: Nagyon szívesen beszélek erről. Összetartó családban nőttem fel Hévíz, Keszthely szomszédságában. Szüleimre a mai napig számíthatok mindenben. Ők olyan példás értékeket képviseltek és képviselnek, amik – sajnos azt tapasztalom – kezdenek eltűnni. Emberi kapcsolataimra, viszonyaimra, az általuk átadott minta erősen hatott. Nem tudok és nem is szeretnék más értékeket képviselni. Igyekszem hú maradni az elveimhez. De hogy miről is beszélek? Tisztesség, becsület, őszinte érdeklődés és figyelem a másik ember iránt, önzetlenség, segítőkészség.

Házasságban élek, férjem elismert orvos a szakterületén. Ő a gyógyítást választotta hivatásul. Tudja, hogy milyen fontos számomra a közművelődés szervezése, a közösségek segítése, mindaz, ami a népművelői feladatokat képezi. Elismeri, támogatja az én feladataimat, és ezért hálás vagyok neki. Lányom felnőtt, bölcsészként az irodalom mellett kötelezte el magát. Rá is mindig számíthatok, gyakran kérem a véleményét, és tudom, hogy elfogulatlan választ kapok. Igyekszem egyensúlyban tartani a munkámmal és családommal eltöltött időt, hogy mindkét helyen tudjak adni magamból annyit, amennyire szükség van. Ez nem egyszerű...

Nekem a hivatásom a hobbim. Szabadidőmben is gyakran járok színházi előadásokra, koncertekre, kiállításokra. Ezekre a programokra igyekszem a családommal együtt eljutni, még akkor is, ha ez komoly taktikai előkészítést igényel, de csak az időbeosztást illetően. Szerencsére férjem és lányom is kultúra- és művészetrajongó.

Hivatásom mellett jelentős szerepe van életemben a mozgásnak. 4 évvel ezelőtt megismerkedtem a pilates mozgásrendszerrel, ami annyira megfogott, hogy papírt szereztem az elméleti és gyakorlati ismeretekből. Lelkes oktatótársaim, barátnőim mellett közel három éve oktatóként segí-

tek pilates órán a testi-lelki-mentális harmónia elérésében.

Szeretek kint lenni a természetben, ha tehetem, hosszú sétákat teszek a szabadban – a nagyatádi szoborpark és a parkerdő környéke számomra ideális helyszín az elmélyült gondolkodásra, feltöltődésre és inspirálón is hat rám.

B. M.: Hogyan „fertőződött meg” a kultúrával?

S. N. E.: Igazán nem tudom. Az természetes volt már az általános iskolai éveim alatt is, hogy ünnepeken, kulturális műsorokban rendszeresen számíthattak rám tanárain. Jártam szavalóversenyekre, tagja voltam az iskolai énekkarnak és a nép-

tánc sem maradhatott ki az életemből. A keszthelyi zeneiskolában zongorázni tanultam. Mindezeknek a tapasztalatoknak a mai napig hasznát veszem a munkámban. Az irodalom, a költészet és zene iránti szerelem ugyanúgy jelen van az életemben, mint régebben. Jelenleg a Magyar Költészet Napjának ünneplésére készülünk munkatársaimmal, és a forgatókönyv már rég elkészült.

A feladataim itt a kulturális központban gyakorlatilag lefedik a népművelői feladatokat, aminek nagyon örülök, hiszen sokszínű, sokrétű tevékenységgel foglalkozhatok. Erre szükségem is van. A rendezvényszervezés mellett a kulturális központban működő művészeti és egyéb amatőr közösségeink tevékenységének segítése, civil egyesületek, közösségek munkájának támogatása munkaköri feladataim közé tartoznak. Nagyon szívesen végzem mindezt, hiszen mindegyik csoportunk közel áll hozzám. A nyugdíjas klubok próbáira, felkészüléseire gyakran benézek, tudok-e valamiben segíteni, vagy csak azért, mert jó velük lenni. De rendszeres „hívatlan vendég” vagyok a nálunk működő könnyűzenei csoportjaink próbáin, baráti összejövetelein is.

Az intézményünk részeként működő szoborpark és alkotótelep szakmai felelőse vagyok, ennek megfelelően a képzőművészeti egyetemek nyári alkotótáborának segítése is a feladataim közé tartozik. Évek óta visszajárnak hozzánk felnőtt szobrászok nyaranta, és igyekszem az ő alkotói igényüket, pihenésüket is biztosítani.

Azt gondolom, már rég kiderült, hogy komolyan veszem a hivatásom, amiben rengeteg örömet kaptam és kapok. Örömet és elismerő pillanatokat, érintéseket a közösségeink-

től, a látogatóinktól, a szobrászoktól, a kultúrát szerető és támogató nagyatádi emberektől. Ezt nagyra értékelem és köszönöm nekik!

Itt, a kulturális központban olyan munkatársi közösség tagja lehetek, ahol a csapatszellem, a „mi” tudat érvényesül. Nagyon tudunk gyorsan, időre együtt dolgozni, ami elengedhetetlen, hiszen sok és sokféle rendezvény, esemény megvalósítása, kiszolgálása a cél. Amióta intézményünk bekapcsolódott a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba, hatékony segítséggel számolhatunk. Olyan lelkes, segítőkész kollégák kerültek hozzánk, akiknek a hozzáállása megkönnyíti a munkánkat. Tudjuk, bármikor számíthatunk az együttműködésükre. És azt gondolom, ők is tudják, hogy mennyire fontosak számunkra és mennyire fontosak a város közművelődési életének kiszolgálásában.

B. M.: *Mindig erre a pályára készültél? Hogy alakult az életed?*

S. N. E.: Tudat alatt talán igen... Általános iskola után az egészségügy

felé vitt az utam, de középfokú képesítéssel is hamar rájöttem, nekem másutt van a helyem. Házasságkötésünk után Nagyatád adott otthont és munkát férjemnek és nekem is. Én lehetőséget kaptam az Éltes Mátyás Általános Iskolában arra, hogy tapasztalatot szerezzek a köznevelés, közoktatás területén, mert szerettem volna gyermekekkel foglalkozni. Felsőfokú szakirányú képesítéssel napközis nevelőként dolgoztam az említett speciális iskolában. Nevelő munkámban jelentős szerep jutott a kulturális foglalkozásoknak, melyek során a fejlesztés eszközei az irodalom és a művészetek voltak. Nagyon értékes időszakot, élményekben, sikerekben bővelkedő éveket töltöttem el a gyermekekkel, amit az is igazol, hogy kétszer kaptam elismerést kulturális tevékenységemért, egyszer pedig a csoportom egész éves kulturális munkáját emelték ki. Egyre közelebb kerültem azokhoz a dolgokhoz, amelyekről legbelül tudtam, hogy rendkívül fontosak az életemben.

Ma már tudom, hogy a kultúra közvetítése misszió. Akkoriban főleg a belső készítetés és kevésbé a szakmai ismeretek irányítottak. Egyre erősebb készítetést éreztem, hogy elméleti és gyakorlati tudást szerezzek a népművelés, közművelődés terén. Elvégeztem a Berzsényi Dániel Főiskola művelődésszervező szakát, és PR szakirány kiegészítéssel diplomát szereztem.

Szerettem volna hasznosítani mindazt, amit a főiskolán kiváló és elkötelezett tanáraitól kaptam. Rájuk

órában dolgozhattam ismét a Nemzeti Művelődési Intézet foglalkoztatottjaként, és természetesen elláttam a közművelődési feladataimat is. Mindezt örömmel! Koordinátorként igyekeztem napi kapcsolatba kerülni azokkal a közfoglalkoztatott emberekkel, akiknek a munkáját segítettem. Jó volt velük dolgozni és felelősséget éreztem értük. Jó érzéssel gondolok a megyei iroda munkatársaira is, akikkel közeli, baráti kapcsolatba kerültem.

Hogy mit üzenek azoknak a kollégáknak, akik jelenleg a kulturális közfoglalkoztatás keretében végzik munkájukat? Amit ők végeznek, az fontos misszió. Értéket fedeznek fel, értéket teremtenek és őriznek meg. Nem a diploma teszi alkalmassá a közösségi munkást, hanem a személyisége. Aki lehetőséget kap arra, hogy egy adott településen, adott közegben tegyen a közösségért, tágabb értelemben a településéért is tevékenykedik. Ez pedig nemes cél lehet bárki számára.

Jó büszkélkedni lakóhelyünk értékeivel, a közösen elért eredményekkel... Sorolhatnám. A mi küldetésünk az, hogy segítsük megtalálni, felfedezni azokat a szellemi, tárgyi és kulturális értékeket, amik ott vannak. És természetesen az is kiemelt feladatunk, hogy segítsük a közösségi kapcsolatok kialakulását, erősítését. Tudjuk, hogy adott közösség együttesen milyen sokat tehet a lakóhelyéért és az emberi kapcsolatokért. A rendezvényszervezés mellett van egy önmagában gazdag és végtelenül sokoldalú területe a mi hivatásunknak. És ez a közösség. Ezért dolgozni megtiszteltetés.

nagy tisztelettel és jó szívvel gondolok azóta is.

Már korábban is voltak élményeim, benyomásaim a művelődési ház munkájáról. Több alkalommal kérték a közreműködésemet városi rendezvények, ünnepek, megemlékezések lebonyolításához. Rendszeresen látogattam a művelődési ház kulturális programjait. Arra, hogy új tudásomat a gyakorlatban is kamatoztathassam, 2009-ben nyílt „hivatalosan” is lehetőségem. A kulturális központ igazgatója megkeresett, hogy számítana a munkámra egy pályázat, konkrétan a „Pécs – Európa Kulturális Fővárosa” projekt kapcsán.

Természetesen örömmel mondtam igent! Elköszöntem korábbi munkahelyemtől és friss lendülettel kezdtem el a művelődésszervező munkát. Ez az, amit nagyon szeretek és ez az, ami továbbra is lelkesít. Szeretném hinni, hogy jó irányba haladok, ezért számomra is fontos a visszajelzés. Szűkebb baráti és ismerősi körömben számíthatok őszinte véleményekre, építő kritikákra. Ezek a megjegyzések kontrollként jól működnek számomra.

Az a projekt, amely által dolgozhattam a művelődési házban, három évre szólt. Sajnos bármennyire is szerettem volna ezt követően végleges státuszba kerülni, erre nem volt lehetőség. A munkámra viszont számított az igazgató úr, és így megbízási díjjal sikerült ott maradnom. Ugyanúgy igyekeztem a munkámban, mint addig. Az elkötelezettségem nem a szerződésen múlt...

Ígéretet kaptam arra, hogy a művelődési ház átépítése után közalkalmazotti státuszba kerülök, és dolgozhatok a közösségéért.

B. M.: *Parkoló pályára kerültél tehát... Mi segített, hogyan tudtad meg-*

őrizni a mosolyod? Hogyan élted meg a munkanélküli létet?

S. N. E.: A családom és barátaim támogattak, meghallgattak, amikor szükségem volt rá, de reméltem, hogy ez az állapot csak rövid ideig tarthat, hiszen vártam a művelődési ház átadását... Ami még segített, az az, hogy folyamatos megerősítést kaptam azoktól az emberektől, akikkel a munkám során kapcsolatba kerültem.

Az említett „parkoló pályának” volt még egy nagyon értékes hozadéka! Megismertelek benneteket, és kulturális közfoglalkoztatottként a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa lettem.

B. M.: *A kulturális közfoglalkoztatási mintaprogramban találkoztunk. Közel két év elteltével milyen tapasztalatokról tudsz beszámolni? Mit vártál, mit kaptál, mit adott neked a program?*

S. N. E.: Akkor indult a Kulturális Közfoglalkoztatási Program, amikor a legnagyobb szükségem volt rá. Új lehetőséget kínált, és én elfogadtam. Mivel a művelődési ház is bekapcsolódott a programba, elvállaltam a koordinátori feladatokat. Így napi nyolc

DR. SEFFERNÉ NAGY ERIKA művelődésszervező, volt kulturális közfoglalkoztatott. Hivatásának és szenvedélyének vallja a népművelést. Amíg eljutott oda, hogy napi fő tevékenysége lett a közösség szolgálatában végzett munka, több kitérő is volt az életében. Rövid ideig az egészségügy területe, majd pedig az oktatás-nevelés felé érzett vonzódást. Férjével Nagyatádon kezdték meg közös életüket, ez a város jelenleg is az otthonuk. 2009 óta kisebb megszakításokkal a Nagyatádi Kulturális és Sport Központ szakmai munkáját támogatja, 2014 nyara óta főállású művelődésszervező. Iskolák: Zrínyi Miklós Gimnázium Zalaegerszeg, 1981; Berzsényi Dániel Főiskola Szombathely – művelődésszervező, PR szakirány 2001; Kaposvári Egyetem Gyógypedagógiai Tanárképző Szak 2007/2009.

BERLIK MÁRIA három évtizede dolgozik a közművelődésben. Diplomáját 1989-ben Pécsen, a JPTE magyar-népművelés szakán szerezte. 1983-tól Kaposvár művelődési központjában dolgozott, gyakorlatot szerezve a közművelődés minden területéről. Öt évig a Megyei Művelődési Központban mint módszertani munkatárs és több amatőr művészeti ágazat gondozója tevékenykedett. 2000-2013 között a kaposvári Agora közművelődési munkatársa, fesztiválszervező, a Kaposvári Egyetem andragógia, művelődésszervező és kommunikációs szakjain szakmai gyakorlatvezető. 2013. november 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájának módszertani referense.

ÖRÖKSÉG – ROKKA A KISCSŐSZI TÁJHÁZBAN
FOTÓ: HUSZERL JÓZSEF, NEMZETI MŰVELŐDÉSI INTÉZET

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL JELENIK MEG

Pillanatképek a Pajtaszínházi Szemléről

Rejtő Jenő: Apósom a vezér
(Premier Színpad, Mátranovák)

A Déryné hadművelet
(Kékcsei Amatőr Színjátszó Társulat, Kékcse)

Móricz Zsigmond: Dinnyék
(Lakat Színpad, Kaba)

Molnár Ferenc: Vacsora – átirat
(Tiszabzdédi Amatőr Színjátszó Csoport, Tiszabzdéd)

A magyar kultúra napja alkalmából január 23-24-én a Nemzeti Színház stúdiószínpadain hagyományteremtő szándékkal rendezték meg Pajtaszínházi Szemlét, melynek két napja során több mint 350 színjátszó lépett a világot jelentő deszkákra.

A szemlén a Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Teátrumi Társaság együttműködésében, a Magyar Művészeti Akadémia szakmai támogatásával megvalósult Pajtaszínház mintaprogramban részt vevő amatőr színjátszó csoportok előadásainak díszbemutatóit láthatta a közönség. A Pajtaszínház program keretében a Nemzeti Művelődési Intézet hat megye (Baranya, Hajdú-Bihar, Nógrád, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna) huszonnégyszáz településén hívott életre vagy támogatott helyi műkedvelő szintársulatokat. A Magyar Teátrumi Társaság a csoportok színházi tevékenységéhez szakembereket biztosított a programhoz, hogy segítsék a szintársulatokat egy produkció létrehozásában.

A Pajtaszínház program, valamint az azt záró nagyszabású rendezvény megvalósításában – az előkészületektől a lebonyolításig – az érintett településeken és szervezeteknél számos kulturális közfoglalkoztatott vett részt.

Fegyencskaland
(Dobay Márti Színjátéktér, Verőce)

A rátóti csikótojás
(Csikótojás Társulat, Galgahévíz)